Anton Schmid

Susret s Terezijom iz Lisieuxa

Anton Schmid

SUSRET S TEREZIJOM IZ LISIEUXA

Knjižnica

U PRAVI TRENUTAK
405

Uređuje i odgovara
IVAN ZIRDUM

Izdavač
Karitativni fond UPT
NE ŽIVI ČOVJEK SAMO O KRUHU
ĐAKOVO

ISBN 978-953-208-382-8

Tisak
TIPOGRAFIJA d. d. – ĐAKOVO

ANTON SCHMID

SUSRET S TEREZIJOM IZ LISIEUXA

Drugo hrvatsko izdanje

ĐAKOVO, 2010.

Naziv izvornika:
THERESSE VON LISIEUX BEGEGNEN

Njemački izdavač
SANKT ULRICH VERLAG, 1999.
AUGSBURG

S njemačkog prevela
INGEBORG GOČEV

Lektorirao i korigirao
IVAN ZIRDUM

ISBN 978-953-208-382-8

Knjiga se može naručiti na adresu:
Knjižnica
U PRAVI TRENUTAK
31400 ĐAKOVO, pp 51
Tel./fax: (031) 811-774

Predgovor

Papa Ivan Pavao II je sv. Tereziju iz Lisieuxa prilikom njezina proglašenja crkvenom nam učiteljicom nazvao "uzorom i putokazom kroz naše doba" i prikazao kao protivni pol duhovnim strujanjima sadašnjice. U ovoj se knjizi želi pokazati koliko su prikladne te riječi.

Već je papa Pio XI. nazvao Tereziju "Božjom riječju za naše doba", a Drugi Vatikanski Koncil poučavao je u konstituciji Lumen Gentium da nam Bog govori čak i u svecima. Terezija iz Lisieuxa živjela je na pragu novoga doba i dobila je od Boga poslanje da na pitanja našega doba dade pravi katolički odgovor.

Da bi se ljudi u zemljama njemačkog govornog područja još više upoznali s istinskom svetošću svete Terezije, osnovali su 1972. godine Terezijini prijatelji iz Njemačke, Austrije i Švicarske organizaciju Theresienwerk e. V. Ona slijedi taj cilj prijevodima i izdanjima knjiga i malih časopisa, egzercicijama i danima odricanja od svijeta, mjesečnim satima molitve i priređivanjem susreta.

Ova knjiga sadrži i egzercicijska predavanja koja je autor održao na različitim mjestima. Ona može zbog toga potaknuti i na meditaciju. Živa se riječ ne može dakako nadomjestiti, ali se izdanjem ove knjižice mogu važne misli nove crkvene nam učiteljice učiniti dostupnima širem krugu ljudi. Ona bi se tre-

bala shvatiti kao pomoć za orijentaciju u svijetu koji se veoma mijenja i kao poticaj za kršćanski življenu svagdašnjicu. Neka sama sveta Terezija govori čitateljima ove knjige i pomogne im kako bi ostvarili istinski kršćanski život.

Anton Schmid, duhovni savjetnik

I.
ŽIVOT KAO UZOR

Kratki život

Terezija je živjela na pragu dvadesetog stoljeća i zbog toga je svetica našega doba. O njoj znamo veoma mnogo zahvaljujući njezinoj autobiografiji *Povijest jedne duše,* 226 sačuvanih pisama rođacima, svećenicima i sestrama, zahvaljujući pjesmama i kazališnim komadima, kao i zapisima njezinih susestara. Nebrojene su knjige koje su bile o njoj napisane u većini zemalja ili prevedene na druge jezike. Mirne duše može se reći: Ona je poznata i omiljena u čitavom svijetu kao malo svetica. Njezin je život bio kratak, trajao je samo 24 i pol godine, ali je bio veoma ispunjen mnogim doživljajima i dubokim iskustvima o Bogu. Živa vjera i snažna ljubav prema Bogu i ljudima doveli su je pod vodstvom Svetoga Duha za kratko vrijeme do goleme svetosti.

Thérèse Martin bila je rođena 2. siječnja 1873. godine u Alençonu (Sjeverna Francuska) kao najmlađe od devetero djece, od kojih je četvero umrlo još u djetinjstvu. Njezin je otac Louis Martin bio pobožan kao i njegova žena Zélie – oboje su nekada pomišljali na to da pristupe nekom redu. Terezija je bila nježno, veselo i otvoreno dijete i bez problema se družila i igrala sa svojim vršnjacima. Njezina majka izvješćuje u više pisama o njezinoj ljupkosti, ali i o njezinoj tvrdoglavosti i žestokom temperamentu. Nije li joj nešto bilo po volji, znala se od srdžbe baciti na pod i grčevito udarati nogama oko sebe.

Poslije rane smrti majčine smrti – Tereziji još nije bilo ni pet godina – promijenilo se njezino duhovno raspoloženje. Svoju je omiljenu sestru Paulinu odabrala za drugu majku i za nju je bio teški gubitak kada je ova pet godina poslije majčine smrti stupila u karmelićanski samostan. Tako joj je trebalo deset godina da bi došla k sebi, da bi svladala svoju osjetljivost i duševnu neuravnoteženost i primila od Boga novu duševnu snagu. Otac je poslije smrti svoje žene Zélie preselio s pet kćeri u Lisieux gdje je njegov šogor Isidore Guérin imao ljekarnu. On im je kao njihov novi dom našao lijepu vilu u malom parku. Otac je mogao bez muke plaćati najamninu, jer je u svom prijašnjem pozivu urara i zlatara mogao nešto uštedjeti za svoju obitelj, dok je njegova žena za vrijeme svoga života vodila mali pogon za izradu umjetničke čipke.

Terezija je svoje djetinjstvo i mladenačke godine provela u Lisieuxu, tamo je pohađala školu u pansionatu benediktinki. Tamo je primila svete sakramente pomirbe, pričesti i krizme. Tamo se uz pomoć svoga oca i starijih sestara duhovno oblikovala. Dobivala je mnogo ljubavi i pozornosti.

Kada su u nje u dobi od deset godina nastupile tjelesne promjene, i došlo do mršavljenja, kada su se javile halucinacije, a liječnici bili nemoćni, molila je u najtežim trenucima svoje bolesti skupa sa svojim sestrama pred Marijinim kipićem u njezinoj bolesničkoj sobi: "Odjednom mi se prikazala Majka Božija, tako lijepa da nikada nisam vidjela nešto ljepše; njezino je lice zračilo neiskazivom ljepotom i nježnošću. Ali ono što me obuzelo do dubine duše

bio je čarobni osmijeh blažene Djevice. Tada su se raspršile sve moje patnje, dvije su mi se krupne suze skotrljele niz obraze. O, blažena mi se Djevica nasmiješila – mislila sam, kako sam sretna..." (Autobiografija). Terezija je za nekoliko dana opet bila zdrava i živnula.

Njezino obraćanje

Svoju je duševnu uravnoteženost dobila u božićnoj noći 1886. " Vratili smo se kući sa ponoćke gdje sam imala sreću primiti silnoga Boga. Kada smo stigli kući, veselila sam se kako ću iz kamina izvaditi svoje cipele ispunjene poklonima; taj nam je običaj donosio u djetinjstvu toliko radosti da je moja sestra Celina željela i dalje postupati sa mnom kao s malim djetetom... Isus je međutim dopustio da tata, umoran od ponoćke, srdito vikne: 'No, ovo je hvala Bogu posljednja godina'! Ja sam se upravo uspinjala stubama, kao bih odložila svoj šešir. Celini je bila dobro poznata moja osjetljivost i razumjela je moj jad; već je vidjela kako mi iz očiju teku suze. Ali Terezija nije više bila ista. Isus joj je preobrazio srce! Potiskivala sam suze u sebi i pohitala niz stube; radosno sam izvadila poklone iz svojih cipela izgledajući sretno poput kraljice. Tata se smijao, i on je opet bio radostan, a Celina je mislila da sanja! Na sreću je međutim bila slatka zbilja da je mala Terezija ponovo našla duševnu snagu koju je izgubila u dobi od četiri godine i koju je sada željela zauvijek sačuvati? Te je noći počelo treće razdoblje moga života, najljepše od svih, najispunjenije nebes-

kim milostima. Isus je u jednom trenutku učinio ono što mi nije uspjelo u mojim desetogodišnjim naporima (Autobiografija).

Terezija je tim takozvanim "obraćanjem" pobijedila svoju okrenutost samoj sebi i u njezinu se dušu uvukla ljubav prema bližnjima. K tomu se u njoj javila čežnja da ljude koji su zgriješili pridobije za Boga i vječno spasenje. Pola godine kasnije čitala je u novinama o trostrukom ubojici imenom Pranzini koji je u Parizu ubio i opljačkao troje ljudi. Sve je ukazivalo na to da će on prilikom svoga pogubljenja umrijeti, a da se nije pokajao. Terezija ga je željela spasiti od pakla i molila je čitavom svojom snagom za njegovo obraćenje. I doista. Na dan poslije njegova pogubljenja pročitala je u novinama da se osuđeni već popeo na gubilište i stavio glavu pod giljotinu, a zatim se još jednom uspravio, zgrabio svećenikov križ i triput ga poljubio. Tada je bila izvršena presuda. Za Tereziju je to bio poticaj da i dalje –, a osobito u svom kasnijem samostanskom životu – moli za posmule ljude.

Borba oko stupanja u karmelićanski samostan

Terezija je kao mlada djevojka voljela čitati knjige i radovala se svemu lijepom. Svojom je iznova dobivenom duševnom snagom započela borbu za svoje stupanje u karmelićanski samostan u Liseuxu, kako bi slijedila svoj unutarnji poziv i svoj život mogla još više posvetiti molitvi i spašavaju ljudi. Budući da joj je bilo tek nešto više od 14 godina, morala je svladati mnoge otpore i doživjeti neka

razočaranja od strane obnašatelja crkvenih službi. Kada je molitvom i u suzama uspjela uvjeriti svoga oca i ujaka u svoj nutarnji poziv, bili su superior samostana i majka glavarica još uvijek nesavladive prepreke. Slijedeći poziv svoga srca obratila se sa svojim problemom biskupu Bayeuxa i kada joj ni on nije želio dopustiti da u toj dobi postane redovnicom, odlučila je sa svojim ocem i svojom sestrom Celinom sudjelovati u hodočašću u Rim, kako bi svoju želju iznijela papi Leonu XIII. kao najvišoj instanci. Iako ju je generalni vikar Bayeuxa zamolio da Svetoga oca ne opterećuje zbog njegove staračke iscrpljenosti, ona mu je ipak iznijela svoju molbu: "Najsvetiji oče, željela bih vas zamoliti za veliku milost. Dopustite mi da, u čast vašega jubileja, stupim s 15 godina u karmelićanski samostan!" Papa je odgovorio: Učinite onako kako budu odredili pretpostavljeni!" Ali Terezija se nije predala, već je položila svoje ruke na papina koljena i učinila posljednji pokušaj moleći ga: "Sveti oče, kada biste vi rekli "Da", tada bi svi bili sporazumni!" Papa je na to odgovorio: "Stupit ćete u samostan kada to Bog bude želio!" Već su se približila dvojica vojnika švicarske garde, uhvatili je ispod ruku i uplakanu je odveli do izlaza (Autobiografija).

Iako trenutno razočarana, nije gubila nadu i vjerovala je da je Bog moćniji od ljudi. Za svoj petnaesti rođendan, 2. siječnja 1888., bilo joj je predano biskupovo pismo koje je sadržavalo toliko željeno dopuštenje. Terezija se sa svojim najbližima radovala pobjedi, iako upozoravajući glasovi nisu umuknuli. Budući da je post u karmelićanskom samo-

stanu veoma strog, odredila je majka poglavarica da Terezija bude primljena poslije Uskrsa, 9. travnja 1888.

Prije nje su stupile u samostan već njezine najstarije sestre Paulina i Marija. Poslije očeve će im se smrti pridružiti i sestra Celina. Jedna od pet sestara, koja je bila deset godina starija od Terezije, bila je primljena u samostan iskušenja u Caenu. Tako je korak preko praga samostana bio za Tereziju istodobno mali i veliki korak. Ona je napustila svijet da bi svoj život dragovoljno provela iza samostanskih zidova; iz udobna se stana preselila u sirotinjsku ćeliju gdje je zatekla ono najnužnije za život. Ali ona je, prema vlastitim riječima, sada našla duboki unutarnji mir koji ju više nikada nije napustio. Poslije radosti zbog stupanja u samostan uslijedile su male i velike žrtve samostanskog života koje nisu mogle međutim smesti Tereziju u njezinu pozivu. Ona nije nikada u sebi gajila neke iluzije o redovničkom životu, već je križeve života prihvatila s ljubavlju, kako bi ljude koji su zgriješili spasila od vječne propasti i privela ih milosrdnoj Božjoj ljubavi. U skrovitosti samostana išla je svojim takozvanim "*Malim putem* duhovnog djetinjstva, predanosti i pouzdanja". Ljubav prema Isusu dala joj je snagu da sve teškoće poput suhoparnosti u molitvi, zadirkivanja susestara zbog njezine mladosti, boli zbog bolesti i nevolja vjerskih kušnji, prihvati i pretvori u blagoslov. U siječnju 1893. dobila je, iako još i sama veoma mlada, zadatak obrazovanja novakinja. U službi učiteljice novakinja pokušala je svojim susestrama dalje prenijeti duhovnost *Maloga*

puta. Vrhunac njezine ljubavi prema Bogu bio je njezin zavjet milosrdnoj Božjoj ljubavi na blagdan Svetoga Trojstva 1895. On se vidno izražavao u sve dublje shvaćeoj ljubavi prema bližnjemu, kao što svjedoče mnogi primjeri iz njezina samostanskog života. Bez nekih osobitih vršenja pokore i velikih djela sazrela je u kratko vrijeme zahvaljujući ljubavi i duhovnoj čistoći, u najveću sveticu novoga vijeka. Umrla je od posljedica strašne tuberkuloze 30. rujna 1897. u dobi od 24 godine. Posljednje riječi što ih je još uspjela prošaputati prije nego što je zauvijek ponestalo daha zvuče poput sažetka njezina života: "Bože moj, ljubim te!"

Štovana kao svetica

Ubrzo poslije njezine smrti dolazili su brojni vjernici na njezin grob i vjerovali u njezin zagovor kod Boga; ta ona je prije svoga odlaska rekla: "Na nebu se neću odmarati, već ću činiti dobro na zemlji." Mnoga iznenadna izlječenja oboljelih od raka ili tuberkuloze u zadnjem stadiju, iznenađujuće pomoći u teškim situacijama, zaštita u ratnoj opasnosti ili obraćenja bezvjeraca svjedoče o njezinoj blizini i ljubavi prema ljudima i poslije njezine smrti.

Budući da su vjernici već uskoro štovali sestru Tereziju kao sveticu, proglasio ju je papa Pio XI. blaženom i svetom prije nego što je propisano crkvenim pravom, naime 29. travnja 1923. i 17. svibnja 1925. Zbog njezina misionarskog nazora, te njezine nazočnosti i pomoći misionarskim zemljama, proglasio ju je isti papa 14. prosinca 1927. zaštitnicom

misija, skupa s Franjom Ksaverom. Njezino značenje i aktualnost pokazuju se u tome da ju je papa Ivan Pavao II. uzvisio 19. listopada 1997. u crkvenu naučiteljicu.

Njezina autobiografija *Povijest jedne duše* koju je počela pisati u pokornosti prema svojoj glavarici, a dovršila nekoliko mjeseci prije svoje smrti, postala je ubrzo bestselerom koji je danas preveden na više od 60 jezika. Osobito zahvaljujući toj knjizi koja još i danas spada u najljepšu duhovnu književnost postala je Terezija u nekoliko desetljeća poznatom i omiljelom u čitavom svijetu. Mnogi su zahvaljujući njoj našli dublju vjeru, orijentaciju za svoj životni put i odgovor na pitanja života i vremena. A ipak: Do sredine ovoga stoljeća imala je većina ljudi idealiziranu i kićastu predodžbu o Tereziji. To je proizašlo s jedne strane iz obrade "Povijesti jedne duše" koju je njezina sestra Agneza – dakako u sporazumu s autoricom – na mnogim mjestima uljepšala ili stilski dotjerala, a s druge strane od Terezijina portreta što ga je naslikala njezina sestra Celina: lijepa redovnica s križem i ružama koja je prije pronalaska fotografije odredila sliku svetice. Poslije Agnezine smrti, a po nalogu pape Pija XII, počeli su se pedesetih godina objavljivati izvorni Terezijini tekstovi. U to je vrijeme otkriveno i 47 crno bijelih fotografija – od njezina djetinjstva do samrtne postelje i po prvi put bilo je objelodanjeno Terezijino lice. Celina načinila te fotografije očevim fotoaparatom što ga je donijela sa sobom u samostan. U našem je vremenu isto tako važno da se sveta Terezija oslobodi kiča i slatkoće, kako bi izašao na vidjelo njezin pravi karakter koji je

bio više borben. Tko dospije do površine u dubinu, razumjet će i odobravati riječi svete Edith Stein: "Ne poznajem ništa više od Terezije iz Lisieuxa."

U njezine štovatelje spadaju i veliki teolozi kao Yves Congar i Hans Urs von Balthasar, veliki filozofi kao Bergson i Guitton, poznati pisci kao Claudel, Bernanos i Daniel Rops, te sveci i blaženici kao blažena Elizabeta od Trojstva, pater Maximilijan Kolbe i Edith Stein. I majka Terezija iz Kalkute bila je kao mlada sestra u Lisieuxu, uzela ju kao uzor, pa je odjenuvši odoru redovnice nosila i njezino ime.

Kao što postoje geniji među glazbenicima i umjetnicima, tako je Terezija bila žena Crkve osobito obdarena Božjim milostima, koja je pod vodstvom Svetoga Duha oblikovala svoj život iz vjere i ljubavi. A ipak je uvijek ostala ponizna i malena, jer se osjećala bogato obdarenom od Boga. S psalmistom bih želio reći: "Dovijeka ću pjesmom slaviti milosti Gospodnje."

Najmlađa crkvena naučiteljica

19. listopada 1997., na Svjetski dan misija, proglasio je papa Ivan Pavao II. svetu Tereziju iz Lisieuxa crkvenom naučiteljicom. Taj je čin obavljen tijekom svečanog bogoslužja uz nazočnost više desetaka tisuća vjernika. U slučaju svete Terezije bio je načinjen i podastrijet spis od gotovo tisuću stranica o njezinu životu, njezinu učenju i njezinom izvanrednom djelovanju na ljude. Naposljetku se papa sâm odlučio da tu mladu karmelićanku od 24 godine uzvisi u najmlađu od svih crkvenih naučitelja i naučiteljica. To je osobito vrijedno spomena, jer je time bila službeno uzdignuta u naučiteljicu opće Crkve mlada žena koja nije ni jedan jedini semestar studirala teologiju.

Ta je ista zamolba bila već 1932. upućena tadašnjem papi Papi Piju XI., ali ju je on morao odbiti unatoč svom velikom štovanju Terezije. Vrijeme još nije bilo zrelo da bi jednu ženu proglasio crkvenom naučiteljicom, tek je papa Pavao VI. tu unio promjene i 1970. dodijelo tu čast čak dvjema ženama: Španjolki Tereziji iz Avile i Talijanki Katarini iz Siene. Danas znamo da i žene mogu velikim dijelom pridonijeti teologiji, a prije svega mogu uspješno objasniti Božju nježnost i ljubav.

Znanstvenica ljubavi

Papa Ivan Pavao II. najavio je to imenovanje u Parizu na Svjetski dan mladeži 24. kolovoza 1997.,

pri završnom bogoslužju pred više od milijun mladih i obrazložio tu odluku između ostaloga ovako: "Terezijino učenje, istinska znanost ljubavi, divan je izraz njezine spoznaje Kristove tajne i njezina osobna iskustva milosti; ona pomaže muškarcima i ženama današnjice da bi bolje zamjećivali Božje darove i da bi širili dobru vijest o njegovoj bezgraničnoj ljubavi. Kao karmelićanka i žena apostolskog nazora, kao duhovna učiteljica mnogih redovnica i laika, kao zaštitnica misija zauzima sveta Terezija veoma istaknuto mjesto u Crkvi. Njezino učenje zaslužuje da bude priznato kao jedno od nadasve plodonosnih ..." (Osservatore Romano od 29. kolovoza 1997.)

Papa je u svojoj propovijedi 19. listopada 1997. rekao između ostaloga "da se danas događa nešto iznenađujuće. Sv. Terezija iz Lisieuxa nije mogla pohađati svučilište, niti se baviti sustavnim proučavanjima. Umrla je u mladoj dobi; a danas se unatoč tome štuje kao Doctor Ecclesiae, kao crkvena naučiteljica..." Papa je nastavio na svom materinjskom francuskom: "Terezija je dodouše najmlađa crkvena naučiteljica, ali njezin duhovni put pokazuje toliko mnogo zrelosti, a vjerska nadahnuća koja dolaze do izričaja u njezinim rukopisima, toliko su bogata i duboka da joj donose zasluge da zauzme mjesto među najvećim duhovnim učiteljima." Nadalje je papa govorio o njezinom "*Malom putu* ljubavi, predanosti i pouzdanja" koji je svima nadohvat i predstavlja je kršćanima kao uzor i kao putokaz kroz naše doba koje je na pragu trećeg tisućljeća.

Pri kraju svoga govora naglasio je papa veliku radost Crkve i mnogih pojedinačnih vjernika, jer je ispunjena njihova želja. Zatim je slavio Boga Isusovim riječima, jer je svoje tajne "sakrio od mudrih i umnih, a objavio malenima" (Mt 11,25).

Od značenja je i dopis glavnog pretpostavljenog karmelićana od 1. listopada 1997. pod naslovom: "Crkvena naučiteljica za treće tisućljeće". On iznosi u njemu značenje svete Terezije za duhovno usmjeravanje sestara njezine zajednice i za čitavu Crkvu. "Ljudima našega doba koje u obitelji i u društvu pritišće toliko mnogo negativnih iskustava, te su stoga ispunjeni strahom i nesigurnošću s obziroma na budućnost, pokazuje Terezija da strah od svagdašnje nesigurnosti nestaje ako poklone ljubav Bogu i bližnjima. Nošeni znanjem da je Bog milosrdni Otac koji svojom ljubavlju prati sve svoje sinove i kćeri, a doći će malo pomalo do mira i radosti. Naša svetica nudi svijetu oboljelom od straha terapiju ljubavi prema Bogu i pouzdanja u njega, kao i predanosti bližnjima i ljubavi prema njima. Ona je otkrila duboku istinu i dala je dalje nama da je Bog milosrdna ljubav koja bi željela darovati sebe svima koji su otvoreni za njega" (KNA, siječanj 1998.).

(KNA = Die Katholische Nachrichtenagentur)

Vjera ima mnogo lica

Mnogi ljudi ne žele više da ih vodi Riječ Božja i Crkva, već žele sami uzeti u ruke svoj život i oblikovati ga kako žele. Sve se više gubi vjera u daljnji život poslije smrti, vjera u učinkovitost sakramenata, pa i vjera u Crkvu. Nedavno je neki misionar rekao: "Mnogo sam godina bio u Africi i čeznem za tim da se tamo vratim. Tamo se vidi kako Crkva raste, dok u nas očito slabi."

Vjera ima mnogo lica. Što se tiče vjere u Božju Riječ, u vezi s tim Terezija često spominje da svoj život prehranjuje iz Svetoga pisma. "U Svetom pismu nalazim snažnu i posve čistu hranu. Evanđelje mi daje prije svega ono što mi je potrebno za duboku, iskrenu molitvu, u njemu nalazim sve što treba moja sirota mala duša. U njemu otkrivam uvijek nova objašnjenja, skrivena u tajanstvena značenja... Isus ne treba ni knjige ni učitelje da bi poučavao; on, Učitelj nad učiteljima, poučava bez zvuka riječi. Nikada ga nisam čula da govori, ali osjećam da je on u meni, svakoga trenutka, on me vodi i unosi u mene što treba reći ili učiniti" (Autobiografija).

Jednom je misionaru napisala u pismu: Katkad, dok čitam neke duhovničke rasprave gdje se navodi da se savršenstvo postiže kroz mnoge teškoće, brzo se umori moj jadni, mali duh. Tada zatvorim učenu knjigu koja mi zadaje glavobolju i isušuje srce, te posegnem za Svetim pismom. Tada mi je sve puno svjetla. Jedna jedina riječ otvara mojoj duši beskrajne vidokruge, savršenost mi se čini lakom, vidim da

je dovoljno spoznati svoje ništa i poput djeteta se baciti Bogu u naručje. Lijepe knjige koje ne mogu razumjeti, a još manje provesti u djelo, prepuštam velikim dušama, velikim duhovima, i radujem se što sam mala, jer samo djeca i oni koji su im slični bit će pripušteni nebeskoj gozbi. Veoma sam sretna da u Kraljevstvu Božjem ima mnogo stanova, jer kada bi postojali samo oni čiji mi je opis i put neshvatljiv, ne bih mogla tamo stupiti" (Pisma).

Ona će kasnije u jednoj pjesmi reći: "Pokaži mi tajne što Evanđelje ih krije! Ah, neka ta zlatna knjiga moje najdraže blago bude, misli na mene!" Dakle, pustila je da je vodi Bog koji je u srcu poučava i koji joj govori u Svetom pismu. Tako je za kratko vrijeme dospjela do divljenja vrijedne veličine.

Postati svetom

Terezija je u knjigama o svecima tražila odgovor na pitanje kako bi ona kao obična kršćanka mogla postati svetom. Ona o tome piše: "U knjigama o svecima tražila sam neku uputu o dizalu koje bi me moglo odnijeti u visinu i naišla na vječne mudrosti u Starom zavjetu: 'Tko je neiskusan, neka se svrati ovamo' (Izr 9,4). Tako sam, sluteći da sam našla što sam tražila, došla do njega; a budući da sam još željela znati što bi on učinio s onima posve malenima, nastavila sam svoja traganja u Svetom pismu. A našla samo ovo: 'Kao što majka miluje svoje dijete, tako vas ja želim tješiti; na grudima vas svojim želim nositi i na koljenima vas svojim zibati!' Ah, nikada nisu u moju dušu ušle nježnije i ljupkije rije-

či. Dizalo koje me trebalo uzdići k nebu, to su tvoje ruke, o Isuse! Ja zapravo ne trebam rasti, naprotiv, moram ostati mala, štoviše biti sve manjom. O moj Bože, ti si nadmašio moja očekivanja, a ja, ja ću dovijeka pjesmom slaviti tvoje milosrđe."

Njezina vjera u Kristovu nazočnost u svetoj euharistiji seže još unatrag u njezino djetinjstvo. Kada je njezina sestra Celina imala problema s pitanjem kako može Krist biti nazočan u maloj hostiji, odgovorila je četverogodišnjakinja: "Ali to nije teško! Ta Bog je svemoguć?" Terezija je odgovorila: "Svemoguć znači da Bog može učiniti sve što želi." Kada se njezina četiri godine starija sestra Celina pripremala za prvu pričest, željela je i Terezija sudjelovati u toj pripremi i to vrijeme od četiri godine njoj se činilo predugim da bi dostojno primila Gospodina. Često se osamila u svojoj sobi, kako bi između svoga kreveta i zida mislila na dragoga Boga. Divno piše i o svojim unutarnjim doživljajima pri svojoj prvoj pričesti. Toga se dana naš susret nije više mogao nazvati običnim pogledom, već urastanjem jednoga u drugog. Mi nismo više bili dvoje; Terezija je nestala kao što se kap vode izgubi u golemom moru. Samo je Isus ostao, on je bio učitelj, kralj" (Autobiografija). Od tada je često željela primati svetu euharistiju. Svojoj sestrični Mariji Guérin koja se bojala da bi mogla Isusa primiti nedostojno i zbog toga nije željela ići na svetu pričest napisala je Terezija: "Isus ne silazi svaki dan s neba da bi ostao u zlatnom kaležu, već da bi našao drugo nebo, nebo naše duše, gdje nalazi radost." Takav

strah od svete pričesti bio je kobna posljedica jansenizma.

Njezina se vjera pokazuje i u tome da je uvijek u svom životu željela ispunjavati Božju volju. "Od svoje treće godine nisam Bogu ništa odbila." Ili drugačije rečeno: "Nastojala sam se u svim svojim postupcima dopasti Isusu i pazila sam na to da ga nikada ne uvrijedim." S pet godina prvi je put razumijela propovijed u crkvi u kojoj se govorilo o Kristovim mukama. Bila je duboko ganuta. Njezina se povezanost s Bogom odražavala u crtama njezina lica, tako da se o toj djevojčici moglo reći: "Što li ima to dijete? Ima lijepe djece, ali ne takve ljepote; ta mala Terezija ima u očima nešto nebesko."

S četrnaest je godina željela pomagati Isusu pri spašavanju ljudi od vječne propasti. Molitvom i odricanjem, kao i slavljenjem svetih misa molila je Boga da ubojicu Pranzinija spasi pakla. I taj je osuđenik na smrt uistinu kratko prije svoga pogubljnja triput poljubio križ svećenika koji ga je pratio, što se može gledati kao znak obraćenja u posljednjem trenutku. Time je za Tereziju ušlo njezino "prvo dijete" u božansko milosrđe.

Vjera u crkvu

Terezija nas uči i vjeri u skrivenu Kristovu nazočnost u predstavnicima crkvene službe. Iako je sa svećenicima doživjela i razočaranja, iako joj ni papa nije dao "zeleno svjetlo" za stupanje u karmelićanski samostan, nije o svećenicima i papi sudila, već je molila za njih. Unatoč svojim razočaranjima voljela

je Crkvu kao majku i željela je biti ljubav u srcu Crkve. Kao što ljudsko srce pokreće sve dijelove tijela, tako ona želi ljubavlju u srcu Crkve osnažiti i aktivirati sve dijelove Crkve.

U posljednjih godinu i pol njezina života iskušavao je Bog njezinu vjeru i uzeo joj sva lijepa osjećanja. Ona se osjećala kao u nekom tunelu kamo nije moglo prodrijeti svjetlo. Ali čujmo sami: "U tako radosnim danima uskrsnog doba dao mi je Isus da osjetim kako uistinu postoje duše bez vjere i bez nade koje zlouporabom milosti gube to dragocjeno blago, izvor jedinih čistih i istinskih radosti. On je dopustio da u moju dušu prodru najdublje tame. To iskušavanje nije trebalo trajati tek nekoliko dana, nekoliko tjedana; prošli su već mjeseci kako trpim zbog toga i čekam trenutak svoga oslobođenja. Rado bih izrazila što osjećam, ali to je nemoguće; mora se proći tim mračnim tunelom da bi se shvatila ta tama. Razabirući glasove grešnika čujem kako mi se iz tmine podruguju i dovikuju mi. Ti sanjaš o svjetlu, o zavičaju prožetom miomirisima, sanjaš o vječnom domu Stvoritelja svih tih čudesnih djela; zavaravaš se da ćeš jednoga dana uteći maglama što te okružuju. Samo se ti raduj smrti koja ti neće dati ono čemu se nadaš, već još dublju noć, noć ništavnosti! Voljena Majko, ova slika moje kušnje nesavršena je skica uspoređena s modelom; ali ne želim dalje o tome pisati; bojala bih se da ću huliti. Ah, neka mi Bog oprosti! Ta ona zna, ako i ne kušam užitak vjere, barem nastojim činiti njezina djela. U zadnjih godinu dana pobudila sam čin vjere nego više puta tijekom čitavog svog života" (Autobiografija). Ona

se zbog tih vjerskih kušnji u posljednjim mjesecima svoga života osjeća solidarna s bezvjernicima svoga doba. Ali te vjerske teškoće i te unutarnje borbe pretvara – kao što je činila tako često u svom životu – u dobro i žrtvuje za bezvjernike. Na poticaj jednog redovnika kome je opisala svoje vjerske teškoće, nosila je tekst apostolskog vjerovanja kod sebe u svojoj redovničkoj haljini. Njezina želja za vjerom i nebrojene molitve očuvali su je od propasti. Njezina je volja pobijedila i vjera joj se pročistila poput zlata.

Ta se vjera u Boga odnosila i na Mariju s kojom je već kao dijete osjećala duboku povezanost. Marijinoj zaštiti i njezinu smiješku zahvaljivala je desetogodišnjakinja čuvanje u tajanstvenoj bolesti i izlječenje. Kada je trebala govoriti pred novakinjama, prethodno se molila Mariji i nikada nije ostala bez pomoći. Marijin kipić iz kuće Martin bio joj je utjeha u teškoj bolesti, sve do smrti. U posljednjem svibnju svoga života pretočila je svoje štovanje prema Mariji u pjesmu koja sadrži dvadeset pet kitica. Što je mislila o Mariji izraženo je u slijedećim riječima: "Kada bih bila svećenik, kako bih rado propovijedala o Mariji. Ali ona nije nepristupačna, već se treba prikazati kao netko koga se može nasljedovati. Ona je više majka nego kraljica."

Nada i pouzdanje bez granica

Samosvijesti većine ljudi današnjega doba odgovara da sve žele učiniti sami i sa svime izići na kraj bez Boga: U društvu, u politici, u gospodarskom životu, u tehnici i znanosti uzdaju se ljudi u svoje vlastite snage, uvjereni su da mogu ostvariti gotovo sve što žele. Bog im nije potreban, sve dok jednom ne udare o vlastite granice.

Terezija je trebala Boga u svom životu, kada se nalazila u teškoj situaciji i vidjela pred sobom "brdo" koje nije mogla svladati. Ona je znala kome se može obratiti, pa je to i činila. O svojoj želji da postane sveticom piše sljedeće: "Ta se želja može činiti nestvarnom i oholom kada se zna koliko sam ja bila slaba i nesavršen, što sam još uvijek i nakon tolikih godina provedenih u samostanu; ja gajim međutim uvijek drsko pouzdanje da ću postati sveticom; jer ne računam na svoje zasluge, budući da ih nemam, već se uzdam u onoga koji je sâm vrlina i svetost. Samo on koji se zadovoljava svojim slabim naporima, uzdići će me k sebi, učiniti me svetom obavivši me svojim beskrajnim zaslugama. Tada nisam mislila da se mora mnogo trpjeti da bi se dospjelo do svetosti; dragi Bog nije međutim oklijevao da mi to pokaže" (Autobiografija). Terezija se nadala da će je Bog učiniti svetom i spoznala da upravo zbog toga mora ostati mala da ne smije mnogo držati do svojih zasluga. Kasnije je čak mislila da su sve njezine zasluge u Božjim očima nečiste, na primjer zbog oholosti, sebičnosti ili zbog želje za

nagradom. Jedino ljubav treba biti poticaj za ljudska djela, za ljudske postupke. Ona nije izgubila svoje pouzdanje ni svoju vedrinu ni onda kada joj je otac, ubrzo poslije njezina stupanja u samostan, pretrpio moždani udar, uslijed čega je kasnije bio duševno bolestan. Govorila je da njezin otac preživljava vrijeme čistilišta već na zemlji i prikazivala tu unutarnju patnju kao blago koje obogaćuje dušu. I u trenucima osamljenosti i unutarnjih kušnji nadala se u Božju pomoć. "Ja se obraćam dragom Bogu, svim svecima i unatoč tome im zahvaljujem; vjerujem da oni žele vidjeti dokle seže moja nada... Ali riječi o Jobu nisu uzalud ušle u moje srce: I da me Bog ubije, ipak bih se uzdao u njega! Priznajem, dugo je trajalo dok sam postigla taj stupanj predanosti; ali sada sam tamo. Gospodin me je uzeo i stavio onamo."

"Napuni moju malu ruku"

Čak i kada su zadaci koji su joj se postavljali prelazili njezine snage, Terezija je vjerovala u Boga. Majka glavarica povjerila joj je, kada su joj bile 22 godine, vođenje novakinja, ona je odmah uvidjela svoju nesposobnost i uložila svu nadu u Boga: "Čim sam stupila u svetište duša, prosudila sam od prvog trenutka da zadatak prelazi moje snage; tada sam veoma brzo potražila utočište u naručju dragoga Boga; oponašala sam malu djecu kada osjećaju strah, skriju plavu glavicu na očevo rame, i rekla sam: Gospode, ti vidiš da sam premala da bih hranila tvoju djecu. Želiš li putem mene svakoj dati što treba, tada

napuni moju malu ruku i ja ću nenapuštajući tvoje naručje, djeliti tvoja blaga dušama koje me mole za hranu. Budu li me one držale da je po njihovu ukusu, znat ću da za to ne trebaju zahvaliti meni, već tebi; ali budu li se žalile i bile nezadovoljne s onim što im dajem, to neće narušiti moj mir; pokušat ću ih uvjeriti da ta hrana dolazi od tebe i neću tražiti drugu hranu za njih" (Autobiografja). Ona nije nikada bila razočarana u svojoj nadi. Svojim je novakinjama dala mnogo dobra i rekla: "Od Boga se dobiva točno onoliko koliko od njega očekujemo." I blaženu Djevicu Mariju molila je za njezin zagovor i njezinu zaštitu i nikada se nije razočarala. Uvijek je nalazila prave riječi da bi hranila duše mladih sestara.

Želimo li pomoći drugima, a ne možemo, smijemo se oslanjati na Boga. Kada je neka novakinja bila tužna, a ona je nije mogla utješiti, molila je dragoga Boga s mnogo pouzdanja da je on utješi i pokaže joj svoju volju. Tada se nije više brinula zbog nje, a njezino pouzdanje nije bilo razočarano: Novakinja je primila prosvjetljenje i utjehu kao što je Terezija za nju molila.

Terezija se neograničeno uzdala u molitvu i svjedočila da ju je Bog uvijek uslišao. On nam, po svom vlastitom obećanju "kucajte i otvorit će vam se", ne može ništa odbiti. Ona je u tom uvjerenju molila i za zločinca Pranzinija: "Sigurna sam, o moj Bože, da ćeš mu pokloniti oprost; i čak kada se on ne bi ispovijedio, vjerujem da bi ga u posljednjem trenutku ganuo i pokrenuo da se pokaje."

"On poznaje našu slabost"

Terezija je i u slabosti i grijehu polagala nadu u Božju ljubav i njegovo milosrđe. Za nju je čak i njegova pravednost u službi milosrđa, jer on poznaje našu slabost. U pismu upućenom nekom misionaru napisala je u godini svoje smrti: "Znam da moramo biti veoma čisti da bismo se pojavili pred najsvetijim Bogom. Ali isto tako znam da je on beskrajno pravedan; a ta pravednost koje se plaše tolike duše, za mene je predmet moje radosti i moga pouzdanja. Biti pravedan ne znači samo strogost i nepopustljivost prema krivcima, prema grešnicima, to isto tako znači priznanje iskrenoj volji i nagrađivanje kreposti. Od pravednosti dragoga Boga očekujem isto onoliko kao od njegova milosrđa. Budući da je on pravedan, tada je i suosjećajan i pun blagosti, spor u kažnjavanju, a bogat milosrđem. jer on poznaje našu slabost i misli na to da smo mi prah. Kao što otac voli svoju djecu, tako je Gospodin milosrdan prema nama!" (Pisma).

Kada ju je Bog iskušavao u njezinoj vjeri i kada nije više primala ništa s neba, sačuvala je svoju nadu i ustrajno molila. Nadala se kada nije imala mnogo razloga za to i odolijevala napadima zla neprijatelja. Svoje je borbe žrtvovala za bezvjernike svoga doba i načinila iz toga izvor blagoslova.

Primjer nade iz njezine mladenačke dobi svakako je njezina borba oko stupanja u karmelićanski samostan. Kada je na Duhove 1887. zamolila oca da joj dopusti odlazak u karmelićanski samostan, molila je prvo za pomoć Svetoga Duha, te zagovor apstola.

Kada se njezin ujak Guérin usprotivio, jer je još bila premlada, opet se molila Bogu da joj pomogne pri svladavanju te teškoće i molitva joj je bila uslišana. Isto se dogodilo i kada joj superior karmelićanskog samostana Delatroette i biskup nisu željeli dati svoju suglasnost. Ona nije zbog toga gubila hrabrost i vjeru u Boga, već je sa svojim ocem i sestrom Celina hodočastila u Rim kako bi sama zamolila od Svetoga oca dopuštenje da smije s 15 godina stupiti u karmelićanski samostan. Unatoč svojoj plahosti skupila je hrabrosti da mu se obrati, što više da ga pritjesni svojim molbama. Ali on ju je uputio na pretpostavljene i na dragoga Boga. Iako je bila tužna, nije se predavala i svu svoju nadu sada je polagala u Boga. Vidjela je sebe kao igračku maloga Isusa s kojom on može činiti što želi.

Velika nada njezina života bio je vječni život gore uz Boga. Ona se od svoje mladosti mogla bez teškoća odvojiti od zemaljskih stvari i svojim je držanjem često već bila na nebu. Ali ono što ju je privlačilo nebu nije bila njezina sreća, već pomisao da će tamo moći još više voljeti dragoga Boga. "Voljeti i biti voljen, to je ono što me privlači." Željela je da s neba potiče ljude da vole Boga kao što ga ona voli.

Njezino odvajanje od svijeta sazrelo je već u desetogodišnjoj djevojčici, kada je nakon teške bolesti ponovno ozdravila. Otac ju je poveo sa sobom na dopust radi oporavka i to u Alençon gdje je imao imućne prijatelje i znance. Tu je upoznala takozvanu sreću svijeta. Ali već je tada osjetila šupljinu i dosadu te sreće, te je kasnije napisala: "Svijet sam

upoznala upravo toliko da ga mogu prezirati." Nju je moglo zadovoljiti samo ono što je vječno.

Njezina pripadnost Bogu i njezin unutarnji mir izražavali su se i na njezinu licu koje je uvijek bilo smireno. Nikada ju se nije moglo vidjeti nabrana čela ili prestrašena pogleda. Svojim je novakinjama govorila: "Lice je obraz duše; jer Bog i anđeli neprestano nas motre."

Tereziju su pred njezinu smrt dvije sestre pitale ne boji li se umrijeti. Ona je odgovorila: "Ne smijemo se bojati smrti, jer odvajanje duše od tijela jedino je sredstvo da se sjedinimo s Bogom."

Veliki cilj njezine nade bila je i zajednica svetaca. Govorila je da bi se zahvaljujući toj zajednici mogla obogatiti u svemu dobru, na nebu i na zemlji, s anđelima i svecima.

Naposljetku se može reći da je Terezija nastojala vidjeti Boga u svemu i prepoznati njegovo djelo u najmanjim stvarima. Njezin duh vjere i nade pokazao se i u bolnim kušnjama i ona je i u tome vidjela Božiju ljubav. Njezino je srce bilo uvijek spremno slaviti Boga u svemu. Njezinu je dušu uvijek ispunjavalo duboko pouzdanje u Boga.

Snažna poput junaka

Sveta Terezija je prijašnjih desetljeća često bila na slikama, te kipovima prikazivana dosta slatkasto, gotovo kičasto, tako da su je neki kršćani držali nepristupačnom. Hans Urs von Balthasar rekao je jednom da su Tereziju tek fotografi izdigli iz groba šminke. Terezija je mnogim kršćanima ulijevala poštovanje upravo zato što je bila poznata kao snažna žena. Jednom je rekla: "Željela bih, kćeri moje (mislila je na sestre svoga reda), da ni u čemu ne budete nalik na slabe žene, već u svemu na muškarce. Vi ste tu da se borite za Boga."

Terezijinim je prijateljima uspjelo posljednjih desetljeća sve više osloboditi Tereziju onog kičastog prikaza i pokazati njezino pravo lice. Ona je bila jaka žena koja je bila sprenma za Isusa i obranu Crkve "umrijeti na bojnom polju". Tako je pisala svojoj sestri Mariji: "Osim svoga unutarnjeg poziva kao karmelićanka, Isusova nevjesta i majka duša, osjećam još i druge pozive u sebi; osjećam poziv za ratnika, svećenika, misionara, crkvena učitelja, mučenika; ukratko, osjećam potrebu, želju, da za tebe, Isuse, ispunjavam junačka djela. U svojoj duši osjećam hrabrost križara papinskog vojnika; za obranu crkve željela bih umrijeti na bojnom polju "(Autobiografija). Njezin je uzor bila Ivana Orleanska, kao žena koja je otišla ratovati za francuskog kralja i s vojskom oslobodila grad Orleans od Engleza. Ali Terezija se nije željela boriti za nekog zemaljskog kralja , već za nebeskog. Ona nije željela staviti na

sebe željezni oklop, već se boriti oružjem vjere i žrtve. Poznate su njezine riječi: "Molitva i žrtva moja jedina su moć." A jednom je rekla: "Molitva je ono što čini moju snagu. Molitvom se može postići mnogo više nego riječima." Kasnije navodi još i druga " oružja", naime ljubav i patnju. Duboka patnja znači još više od molitve i žrtve, jer u patnji je Bog na djelu, mi je moramo samo podnijeti i žrtvovati. Tâ Gospodin je svojim mukama i umiranjem izbavio ljude. Terezija je, baš kao i Ivana Orleanska, bila po prirodi bojažljiva, ali se zahvaljujući milosti i snazi Božjoj osjećala jakom.

Moja oružija

Pola godine prije svoje smrti napisala je za polaganje zavjeta svoje sestrične i susestre, Marije Euharistijske, prjesmu s naslovom: "Moja oružija". Kao uvod u pjesmu navodi riječi Sv. Pavla koje je napisao u Poslanici Efežanima: "Obucite se bojnu opremu Božju da se mognete suprostaviti đavolskim napadima" (Ef 6,11). Zatim slijedi prva od pet kitica:

"Ja oružje svemogućeg nosim, njegova me
božanska ruka naoružala.
Ničega se ubuduće ja bojati neću.
Tko me od njegove ljubavi rastaviti može?
Pohitam li na borilište za njega,
ni oružja se ni paljbe neću bojati.
Neprijatelji moji neka znaju da kraljica sam ja,
da nevjesta sam Božja.

O Isuse moj, časno ću nositi oružje tvoje,
pod budnim pogledom očiju tvojih.
Moj će najljepši nakit do kraja
moga života
biti moji zavjeti sveti."

Posljednja kitica završava stihovima:
"U naručju tvom, moj božanski Zaručniče,
smješeći se prkosim kiši metaka,
i pjevajući umrijet ću na bojištu,
s oružjem u ruci."
(Pjesme)

Da li je Terezija imala u svojim žilama borbenu krv, jer su joj djedovi bili profesionalni vojnik i redar? Francuski su je vojnici u Prvom svjetskom ratu dozivali u pomoć i osjetili njezinu zaštitu. Mnogi su pričali da im se prikazala na bojištu i čuvala ih. Njezine spomenploče krase pobočnu kapelu karmelićanske crkve i svjedoče o tome.

Terezija je već od djetinjstva pokazivala neobičnu duševnu snagu, na primjer kada joj je već rano umrla majka, a ona je to prihvatila nijemo i taj gubitak proživljavala duboko u svojoj duši, ne pokazujući prema van te svoje osjećaje, dakle svladavajući ih u svojoj nutrini. Ni kada su njezina sestra Paulina (koja joj je bila zamjena za majku) i Marija stupile u samostan i ostavile je, ni tada se nije žalila, iako je taj ponovni rastanak od važnih bliskih osoba izazvao u desetogodišnjakinje tešku bolest, navodno psihosomatsku.

Snagu je pokazivala i onda kada su je kao dijete grdili ili krivo optužili. Nikada se nije branila, već se svladala i svoju obranu prepustila Bogu. Isto se tako nije nikada žalila kada je bila zapostavljena, na primjer kada je njezina sestra Celina smjela dobivati poduku iz slikanja, a ona nije. Kada je njezino stupanje u samostan bilo odgođeno za Uskrsno doba, iskoristila je preostale mjesece u vanjskom svijetu da bi slomila svoju snažnu samovolju koja je uvijek željela biti u pravu. U samostanu je bila obvezatna poslušnost. Snagu volje pokazala je i s obzirom na brojne tjelesne i duševne boli u njezinu djetinjstvu i mladosti. Pritom je njezina osjetljiva priroda sigurno trpjela, na primjer zbog neljubazna vladanja suučesnica. Ali ona je to podnosila ne dajući se odvratiti od svoje obveze i svoga rada.

"One jasne noći..."

Kao što ona piše u svojoj autobiografiji, smrt njezine majke promijenila je njezin karakter: Postala je osjetljivom i plačljivom, veoma okrenutom samoj sebi i plaha spram bližnjih. Zbog toga je patila, ali ni uz sav napor nije mogla ispraviti te greške i slabosti. Po njezinim je riječima bilo potrebno malo čudo da bi ponovno stekla svoju duševnu snagu i uravnoteženost. To se dogodilo na božićni blagdan 1886. Poslije ponoćke. Ona veoma lijepo opisuje svoju unutarnju preobrazbu i smatra da tu počinje novo i lijepo životno razdoblje. "One jasne noći kada je on (Isus) učinio sebe slabim zbog ljubavi prema meni, učinio je mene snažnom i hrabrom. Dao mi je svoje

oružje i od one blagoslovljene noći nisam više bila ni u jednoj borbi pobjeđena, naprotiv, koračala sam iz pobjede u pobjedu i počela sam se osjećati tako reći poput diva. Mala je Terezija opet našla svoju duševnu snagu koju je izgubila u dobi od 4 godine i koju je sada trebala zauvijek sačuvati" (Autobiografija).

U svojem je redovničkom životu morala isto tako izdržati mnoge kušnje zbog susestara i majke glavarice. Šutke je podnosila da je ona postupala s njom veoma strogo ili je često nepravedno korila. Njezinu je ćudljivost prihvaćala zbog ljubavi prema Bogu i žrtvovala je za obraćanje grešnika. Isto je tako podnosila loše vladanje i podrugivanje svojih susestara u vezi s jelom, te s njezinom mladošću. Tako su joj kao mladoj novakinji često gurnule ostatke jela, jer se nikada nije žalila i uvijek je bila strpljiva. Često su na njezinu tanjuru čak bili ostaci hrane koji su već više puta u tjednu bili pogrijani. Svoju sestru Agnes koja je sve to vidjela, uvjeravala je kako je sretna i da ima dovoljno svega za život. Kroz takva je mala oskudijevanja i trpljenja sve više rasla u svom savršenstvu.

Njezina se snaga pokazala i u tome da se nikada nije rasrdila ako joj je netko rekao neku grubu riječ. Prilikom mise zadušnice za majku Genevevu poklonili su Terezijini rođaci cvijeće koje je ona pri ukrašavanju oltara stavila naprijed, jer je bilo najljepše. Tada ju je jedna sestra laikinja ukorila zato što je kite cvijeća svoje obitelji stavila u prvi red, a cvijeće radnika samostana više prema natrag. Terezija je uložila sav svoj trud da bi oltar ukusno ukrasila. Ali

ta joj je sestra predbacila da je imala nepoštene namjere, što je Tereziju moralo ražalostiti, ali ona je šutjela i stavila cvijeće siromašnih u prednji red, iako sada više nije moglo biti govora o lijepom oltarskom ukrasu. Da se Terezija nije ljutila na nju i da joj je oporostila, pokazalo se kratko poslije njezine smrti: Ta je sestra skrušeno i pokajnički dotakla svojim čelom noge pokojnice i odmah bila oslobođena teške glavobolje. Ona je dobila prvu "ružu" uslišanja molitve. Terezija je naime prije svoje smrti obećala kako će učiniti da s neba pada "kiša ruža". Time je mislila uslišanja molitava i uistinu se prvo dogodilo odmah poslije njezine smrti.

"Najsvetijeg lica"

Nezina se snaga pokazala i u bolesti njezina oca koji je pretrpio više moždanih udara i mozak mu je bolovao od arterioskleroze. Njezine su sestre bile veoma potištene, ali ona je tu očevu bolest podnosila s mnogo vjere u duši. I ona je sigurno zbog nje patila, tâ svoga je oca nazivala svojim voljenim kraljem i bila je njegova ljubimica; ali u bolesnom je ocu sve više prepoznavala sliku Krista u mukama. U to se vrijeme u narodu gajila pobožnost *štovanja najsvetijeg lica,* a Terezija je kao svoj drugi pridjevak prihvatila: "Najsvetijeg lica". Svoje je patnje i nevolje žrtvovala za posrnule ljude, zločince i grešnike i načinila od toga izvor blagoslova. Kada je na jednu sliku zapisala najveće milosti svoga života, zabilježila je na nju i 12. veljače 1890., dan kada je njezin

duševno bolesni otac otpremljen u dom za stare i bolesne ljude "K dobrom pastiru".

Toliko se svladavala da je unatoč mnogim patnjama uvijek bila smirena, a na licu joj se mogao vidjeti blagi osmijeh. Nije željela tužnim i nezadovoljnim licem rastužiti Boga, niti je željela pokazivati svoju patnju pred susestrama. Njezin osmijeh nije bio izraz prirodne radosti, već izraz njezine ljubavi prema Bogu koja je patnju pretvarala u radost. Njezino držanje nije međutim bilo namješteno i oholo, već jednostavno, skromno i prirodno.

Zbog svoje ljubavi prema Bogu i Gospodinu u mukama nije se nikada žalila zbog svojih muka, bile one izazvane bolešću ili podrugivanjima sestara u samostanu. Naprotiv: Kada je bila osobito radosna, na primjer pri zajedničkom vremenu za odmor, moglo se iz toga zaključiti da je nešto muči. Kada bi joj bilo postavljeno pitanje zašto se tako raduje, odgovorila bi: "Zato što patim; ništa mi ne daruje toliku radost kao patnja". Po Bogu je shvatila da joj se u patnji poklanjaju duše, to znači da se ljudi okreću Bogu. To ju je ispunjavalo radošću i ukazuje na golemu duševnu snagu.

Njezina se junačka duševna snaga osobito pokazala u teškom oboljenju od tuberkuloze. Ona je, dopuštajući da se nešto primijeti, ispunjavala svakodnevno svoje zadatke i obveze. U noći prije Velikog petka 1896. godine imala je prvi put izljev krvi na usta i slutila skori svršetak svoga života. Na taj je Veliki petak ipak obavljala svoje poslove, kao na primjer pranje prozora u hodniku samostana. Radila je dalje i druge teške poslove, kao metenje prašne

dvorane ili poslove u praonici rublja. Kada je jednom za vrijeme obroka dobila napadaj kašlja, rekla je majka glavarica dosta grubo:"Ali Sestro Terezija, izađite konačno!" Ona je primila prijekor ne rekavši ni riječi i odmah je izašla van.

Tijekom svoje teške bolesti mogla je veoma jasno pokazati svoju unutarnju snagu. Patila je od uznapredovale tuberkuloze s napadajima kašlja i gušenja, s izbacivanjem krvi, groznicom, jakim znojenjem i smetnjama u prokrvljenosti... Kada je jedne večeri dobila žestoki napadaj groznice, dala joj je medicinska sestra bocu grijalicu, a na grudi joj utrljala tinkturu joda. Terezija je šutke podnosila tu krivu terapiju koja je još pojačala vrućicu i žrtvovala je dragom Bogu. Nekoliko minuta kasnije donijela joj je medicinska sestra osvježavajući napitak koji ju je ohladio. Ona je često pričala tu zgodu, kako bi pokazala da se uvijek smijemo povjeriti dragom Bogu: On sve popravi.

Plačući se smiješiti

Terezija je dokazala svoju snagu i poslije prvog izlijeva krvi iz pluća u noći uoči Velikog petka 1896. Ona nije željela zapaliti svjetiljku da bi se uvijerila što se dogodilo. Time je htjela ugušiti svoju radoznalost i čekala je do ranog jutra. Tada je vidjela da joj je maramica sva krvava i mislila na svršetak svoga života, ne zapadajući u paniku. Naprotiv: Slutila je dolazak svoga mladoženje koji joj je tiho pokucao, i radovala se tome. Sljedeći je dan rekla svojoj majci priorici "To me je eto zadesilo, ali mo-

lim vas, ne uzimajte to kao važno; ja nemam boli i molim vas pustite me da kao sve druge nastavim s vježbama Velikog tjedna. "Tako je izdržala još godinu dana puna hrabrosti i požrtvovnog duha, dok konačno nije više mogla sudjelovati u duhovnim vježbama sestara. Unatoč svojoj bolesti obavljala je i svoje svakodnevne poslove kao čišćenje, vješanje rublja ili služba u sakristiji... Više puta je u groznici otišla u praonicu rublja ili uz jake boli, na primjer s flaster-melemom na leđima i grudima, obavljala druge poslove. Jednom je morala pretrpjeti bolnu ignipunkturu, pri čemu je dobila 500 uboda usijanom iglom. Hrabro je podnijela to liječenje i poslije njega otišla šutke u svoju ćeliju gdje je legla na slamaricu. Poslijednji su je dana sigurno čuli kako jadikuje zbog boli i teškog disanja, ali to nije bilo jadikovanje i negodovanje na Božiji račun. S osmijehom je primala svoje posjetitelje u bolesničkoj sobi i do kraja je bila spremna na šalu. Kada su joj jednom dosađivale dvije muhe, a nije se mogla od njih obraniti, rekla je medicinska sestra: "Ja ću ih ubiti!" Terezija je odvratila: "Ne, nemojte ih ubiti, ta ne znate koja mi je od njih dosađivala. Tako biste mogli ubiti onu nedužnu!"

Kada joj se stanje posve pogoršalo, upitala je svoju majku prioricu je li to samrtna borba. Ona joj je odgovorila potvrdno i dodala kako Bog može tu borbu produžiti joj nekoliko sati. Terezija je hrabro odgovorila slabim glasom: "Dakle dobro, dalje, dalje! Ne bih željela kraće patiti." Zatim je pogledala križ u svojim rukama i izgovorila svoje posljednje riječi: "O, ljubim ga! Bože moj, ljubim te!"

Terezijina je želja uvijek bila da umre kao mučenica. Već je kao četrnaestogodišnjakinja poljubila tlo u rimskom koloseumu, gdje su nekada prolili svoju krv rano - kršćanski mučenici. Njezina duga i dragovoljna patnja, povraćanje krvi i velike boli postavljaju je u blizinu mučenika, iako nije umrla na kocu za nabijanje osuđenika, već u bolesničkoj postelji. Ona je svoj život dragovoljno ponudila Bogu za spašavnje ljudi i darovala mu sve svoje muke. Zbog ljubavi je bila jaka poput junaka sve do posljednjeg daha.

Poniznost do krajnosti

U današnjem dobu žele ljudi biti uvaženi; mnogi se hvale svojim uspjesima, putovanjima, posjedom, autom...Znanstvenici i tehničari uzoholili su se zbog svojih napredaka na području prirodne znanosti, tehnike, medija, biologije i medicine. Oni su uvjereni da se sve može načiniti i više ne trebaju Gospodina Boga. Oholi se čovjek ne obraća Bogu ako je u nevolji, on ne priznaje ni svoju slabost i svoje pogreške. – U svete Terezije nalazimo upravo oprečni nazor: Ona je uvijek željela biti mala pred Bogom i ostati ovisnom o njemu kao dijete o roditeljima. Bila joj je poznata i njezina vlastita slabost i molila je Boga da je učini jačom; ona je trebala Boga na putu k savršenstvu života i za postizanje svetosti. Jednom riječju, bila je ponizna.

Poniznost je važna kršćanska vrlina, bez nje ne možemo opstati pred Bogom. Bog je sâm postao poniznim i malim u Isusu Kristu, kako bi služio ljudima i spasio ih. U Poslanici Filipljanima (2,3–7) piše sveti Pavao: "Ne činite ništa iz sebičnosti i tašte slave, nego u poniznosti smatrajte jedan drugoga većim od sebe! Ne gledajte pojedini samo na svoju vlastitu korist nego i na korist drugih! Težite među sobom za onim čim treba da težite u Isusu Kristu! On, božanske naravi, nije se ljubomorno držao svoje jednakosti s Bogom, već se nje lišio uzevši narav sluge i postavši sličan ljudima."

Budući da je Bog sebe toliko ponizio, trebaju i ljudi biti ponizni i drugoga cijeniti više nego sama

sebe. Poniznost je isto tako plod ljubavi i pridonosi slozi među ljudima, dok častohleplje, hvalisanje i nepopustljivost uništavaju tu slogu.

Poniznost nalazimo i u Marije koja sebe naziva Božjom služavkom.

Dakle, vidimo: Bog i Marija učinili su sebe malima da bi služili čovjeku. Poniznost je istina, kaže poslovica. Kako brzo može čovjek nestati sa zemlje, uslijed srčanog infarkta ili moždanog udara, prometne nesreće ili zbog zločina...! Mnogi se problemi ne mogu jednostavno ukloniti iz svijeta, na primjer ratovi ili prirodne katastrofe; a postoje i mnoge bolesti koje ne možemo izliječiti.

Duhovna čistoća

Terezija je divan primjer kršćanske poniznosti. Ona se osjećala malom pred Bogom i bila je svjesna svoje slabosti; od njega je očekivala sve i nije se željela osloboditi ovisnosti o njemu. Poniznost ju je dovela na put duhovne dječje čistoće pred Bogom. Željela je biti njegovo dijete, da je on vodi i obdaruje svojim milostima. Zbog toga nije željela postati velikom, jer velike šalju roditelji od kuće i tada se moraju sami o sebi brinuti. Pred Bogom je bila ponizna i zbog toga, jer bez njegove milosti ne bi išla tim putem svetosti, već bi možda čak postala zlom, kako je jednom sama rekla. Zahvaljivala je Bogu za čuvanje od teška grijeha i mislila kao sveti Pavao: "Po milosti sam Božjoj to što jesam!" Ona se nije osjećala boljom od drugih, dakle držala je sebe kadrom počiniti sve grijehe svijeta.

Izraz poniznosti prema Bogu bila je i njezina zahvalnost. Znala je da sve dolazi od njega i da ništa nije samo po sebi razumljivo: Tako je znala reći: "Zahvalnost je ta koja nam odozgo pribavlja uvijek nove milosti." Ona ponizno slavi Božja smilovanja u svom životu već na početku svoje autobiografije.

Željela je nasljedovati Isusa koji je kao Božji Sin učinio sebe posve malim i postao djetetom. Zbog toga je ona željela biti najmanja među ljudima i živiti skrovit život. Po tome je nalik na svetoga Franju koji je u Grecciu načinio žive jasle sa slamom, volom i magarcem, kako bi još zornije doživio Božje poniženje.

Terezija je već u svom djetinjstvu izbjegavala svaku priliku za pohvalu i taštinu, iako je i u njezinoj prirodi postojala želja za tim. Nije se hvalisala svojim zaslugama da se ne bi uzdigla iznad drugih. Iako je bila ljepuškasta i ljupka djevojčica, nikada nije bila zbog toga umišljena. Činilo se kao da toga nije ni bila svjesna. Njezine sestre nisu nikada vidjele da se samodopadljivo promatrala u zrcalu. Ako je učinila neku grešku ili nije poslušala majku, odmah je potom molila za oproštenje.

Kasnije u samostanu nije se željela isticati, ni na koji način stavljati sebe ispred drugih sestara, a ipak ih je uvijek željela razveseliti. Ako je bila u sobi za posjete sa svojim rođenim sestrama koje su kao i ona otišle u samostan, pustila ih je da razgovaraju s posjetiteljima, a sama šutjela. Svoje je mišljenje uvijek rekla blago i obzirno i nikada nije proturiječila, osim ako ju je savjest obvezala da to učini. Živjela je toliko skromno i skrovito da je jedna susestra rekla

prije njezine smrti: "Što se može zapravo u osmrtnici napisati o sestri Tereziji? Došla je k nama, živjela s nama i umrla. To je sve."

U samostanu je željela živjeti posve skrovito i neupadljivo, jer ni Kristovo Kraljevstvo nije s ovoga svijeta. Željela je biti poput zrnca pijeska što leži na morskoj obali, neprimjećeno od prolaznika. Kada je dan prije polaganja redovničkog zavjeta razmišljala da li je doista pozvana za život u samostanu, povjerila je svoju iznenadnu unutarnju dvojbu učiteljici novakinja. Tim je činom poniznost ubrzo našla put natrag k svom pozivu. Otvoriti se i iskreno razgovarati s nekim, to pomaže da ponovno nađemo mir u srcu. To vrijedi i za sakrament pokajanja, kada priznajemo da smo grešnici i iskreno izričemo svoje slabosti. U suživotu sa sestrama nije se nikada gurala na prvo mjesto. Mogla je slušati, a govoriti tek ako joj je bilo postavljeno neko pitanje. Željela je i pred svojim susestrama biti mala i služiti im.

Sretna zbog kritike

Terezija je ponekad doživjela kritiku i nerazumjevanje svojih novakinja. Ona se zbog toga radovala, jer je tako mogla rasti u poniznosti. Svojim je novakinjama uvijek dopuštala da kažu svoje mišljenje, a one su to činile doista veoma otvoreno, pogotovo one koje su bile starije od nje. Čak i kada je morala primiti neku ponižavajuću primjedbu, činila se zadovoljnom.Rekla je da je to čini sretnom, jer je Bog time podsjeća da je posve mala i nesavršena.

Bilo je to začudno držanje predočimo li sebi svoje vlastite reakcije na prigovore i slično.

Kada joj je otac poslije moždanog udara duševno obolio i zbog arterijoskleroze u mozgu morao biti otpremljen u psihijatrijsku ustanovu, i to je za Tereziju bilo poniženje: Neki ljudi u Lisieuxu držali su je krivom za očevu bolest, jer ga je tako rano napustila svojim odlaskom u samostan. Ali ona se radovala unatoč svojoj duševnoj patnji i suzama, što sada sudjeluje u Kristovim mukama i tako je naučila još više štovati i voljeti *najsvetije lice Isusovo.* Pri svom je polaganju svetog zavjeta primila najsvetije lice Isusovo kao dodatak u svom redovničkom imenu, a na svom je srcu nosila list na koji je napisala: " Neka se nitko ne brine za mene, pa bila i gažena nogama poput zrna pijeska."

U svojoj se poniznosti ponudila staroj sestri Petri koju se moralo voditi i nije joj se moglo lako udovoljiti. Poslije jednoga je prijekora izgledala veoma radosno, tako da su je novakinje pitale za razlog. Odgovorila je: "Zato što mi je sestra Petra upravo izgovorila neugodne riječi. Rado bih je sada srela da joj se nasmiješim." U tom se trenutku začulo kucanje na vratima i ušla je sestra Petra. Tako su novakinje doživjele kako sveci opraštaju.

Ako su druge sestre znale izrađivati lijepe stvari, na primjer slike ili vezove, divila im se bez i malo zavisti. Ona je žrtvovala Bogu to što nije bila vješta za neke stvari. Tako se ponizna držanja uvijek radovala s drugima.

Što se više približavala svetosti, to je postajala poniznijom. Tijekom svoje bolesti imala je često

priliku za nestrpljivost ili uzrujavanje zbog neke susestre. Katkad se uzrujala ako je neka sestra pogrešno učinila... Potom je međutim priznala svoju slabost i molila za oproštenje. Jednom je rekla o sebi: "Ah, još uvijek ona stara!" A drugi put: "Osjećam kao veoma veliku radost to što me drže nesavršenom; ali i sama osjećam koliko mi je potrebno Božje milosrđe u trenutku moje smrti."

Terezija je bez sumnje posjedovala velike prirodne sposobnosti, tako je na primjer znala pisati lijepe sastavke i pjesme, znala je slikati i vesti i posjedovala je dobar dar zapažanja. Razvijala je telente koje joj je dao Bog, da bi mu služila i da bi znala razveseliti druge. Svoje je sposobnosti stavila u službu drugih bez i najmanje samodopadljivosti i oholosti.

Njezinu poniznost može zorno prikazati i slijedići primjer: Sestra koja je radila u kuhinji nije voljela Tereziju i s prezirom je govorila o njoj. Jednom je rekla: "Pogledajte kako hoda! Baš joj se ne žuri. Kada će konačno početi raditi? Od nje nikakve koristi." Terezija ju je čula i smiješeći se ušla u kuhinju, bez mržnje i boli. Ona je u svemu, pa i u hodu i radu bila meditativna i povezana s Bogom.

Kada je već bila teško bolesna, skuhala je sestra iz kuhinje za nju neku posebnu juhu. To Tereziji nije bilo pravo, jer nije željela da se za nju čini nešto posebno. Ipak je juhu zahvalno primila.

Jedna starija sestra nije mogla razumijeti da se Terezija već s dvadeset dvije godine može brinuti za novakinje. Rekla joj je: "Vama je još samoj potrebno da vas se vodi i poučava i ne biste trebali voditi

druge!" Terezija ju je strpljivo slušala, a zatim odgovorila: "Sestro moja, vi ste posve u pravu. Ja sam još mnogo nesavršenija nego što mislite!"

Terezijina je poniznost išla do krajnosti. Većini ljudi čini se takvo držanje nezamislivim. Ali duh svetosti i podrazumijeva da se vrline pokažu u tako čistom obliku. Ta Terezijina spontana i za nju sama po sebi razumljiva poniznost pokazuje da se i to bitno držanje kršćanske poniznosti može ugraditi u život.

Iskusiti Božju ljubav

Pri ljubavnoj vezi između dvoje ljudi znaju samo njih dvoje cijelu svoju priču. Slično je i s ljubavnom pričom između Gospodina i male Terezije. Tu se ne oslanjamo na svoju maštu ili na mudrovanja što je to moglo biti između njih dvoje, već na povijesne činjenice i riječi naših svetaca. Sa zrelošću njezina života rasla je i njezina ljubav koja je nalik na cvijet što sve više otkriva svoju isprva skrivenu ljepotu.

Ta mlada žena iz Lisieuxa svetica je našega doba. Njezina borba za ljubav prema Bogu toliko nam je zorno prenijeta na temelju pouzdanih izvora, da nam se čini posve bliskom. A Bog ju je tako bogato obdario milostima kao malo drugih ljudi. Ona je i sama bila svjesna mnogih milosti kada je s dvadeset i dvije godine uzela u ruku pero i po nalogu svoje glavarice počela pisati o svojim sjećanjima iz djetinjstva.

Prvi je vrhunac u njezinoj ljubavnoj vezi s Isusom prva pričest 8. svibnja 1884., pri kojoj je osjetila "Isusov poljubac", kako je sama nazivala taj susret. Još se točno sjećala tog najljepšeg doživljaja svoga djetinjstva, isto tako i pojedinosti kao sastanka i pripreme prvopričesnika u opatiji benediktinki, pjesme koja se pjevala pri ulasku, te da je ronila suze od radosti i što su rekle njezine sestre.

Djeca su prije sto godina smjela slaviti prvu pričest tek s deset ili jedanaest godina, jer je priprema trebala biti što bolja i duga. Ljudi su se bojali da ne bi pričest primili nedostojno, stoga su se išli pričestiti samo na velike blagdane i poslije ispovijedi.

Sveta je hostija vrijedila više kao nagrada za osobito pobožne duše i za odanost u vjeri, ali ne kao kruh života. Terezija je za pripremu vodila bilježnicu u koju je poput knjigovotki točno upisivala svakodnevnu žrtvu i iskaze ljubavi. U dva mjeseca i devet dana poklonila je Isusu 818 žrtava, 2773 čina ljubavi, to je dnevno oko 50 iskaza pažnje Isusu. Osobito ju je njezina starija sestra Marija navela na to da svaki dan "bere cvijeće", kako bi njime obložila kolijevku djetešca Isusa. Terezija se kasnije u svom redovničkom životu vratila tome, da bi Isusa obradovala malom žrtvom, činima ljubavi u svagdašnjici. Ima mnogo malih prilika za to, samo se trebamo sagnuti i "podići cvijeće", umjesto da nepromišljeno prijeđemo preko njega ne obazirući se. Mala je Terezija željela dakle razveseliti Isusa koliko god je to bilo u njezinoj moći i tako se pripremati na susret s njim. Terezija nije kasnije zadržala tu metodu brojenja zasluga, već je čitav svoj život učinila poklonom.

Što se odigralo između Isusa i Terezije pri prvoj pričesti sigurno ne možemo posve shvatiti. To kaže ona sama kad piše: "Postoje misli duše koje se ne mogu iskazati riječima ovoga svijeta, a da ne izgube svoj nebeski smisao" (Autobiografija).

Terezija najprije piše: "Odavno su se Isus i jadna mala Terezija pogledali i razumjeli". Ona je dakle, vođena Svetim Duhom, već od djetinjstva gajila duboku i blisku vezu s Isusom. Tiho mu se molila kada ju je otac vodio sa sobom u ribolov i ona je sjedila sa strane u travi ili kada je bila sama u svojoj spavaćoj

sobi i razmišljala o životu ili kada mu je poklanjala mnogo "cvijeća", svoju žrtvu i iskaze ljubavi. Njihovi su se pogledi već često sastali kao izraz uzajamne ljubavi.

Poljubac ljubavi

Ali tada piše dalje: "Oh, kako je blagotvoran bio prvi Isusov poljubac u mojoj duši! Bio je to poljubac ljubavi, osjećala sam se voljenom." Ona je sada iskusila njegovu ljubav, a to je više od samo uzajamna pogleda. Stoga Terezijin odgovor na Kristovu ljubav glasi.: "Volim te i darujem ti sebe zauvijek." Kasnije će reći: "Ljubav znači sve poklanjati i poklanjati sama sebe." Isus je dao da ona iskusi njegovu ljubav, a ona na to odgovara: "Na ljubav se može odgovoriti samo ljubavlju." Tada Isusu ne poklanja više samo malu žrtvu, već čitav svoj život. To će se razvijati u daljnjim Terezijinim rečenicama.

Toga dana nije to međutim više bio pogled, već međusobno urastanje, nisu više bili dvoje, Terezija je nestala poput kapi vode u prostranom moru. Ostao je samo Isus, on je bio Gospodin, on je bio Kralj." Ako se tu kaže da ostaje samo Isus, treba li to značiti da on uništava naš vlastiti život? Ne, on želi biti naš Kralj i gospodar u našim srcima i u našem životu. Tu možemo misliti na molitvu svetoga brata Klausa: "Gospodine moj i moj Bože, uzmi sve od mene što mi ne da do tebe ... Uzmi mene od mene i daj da budem uz tebe!" Isus želi svetom pričesti izliječiti ono bolseno u nama, a ono dobro dovesti do savršenosti. Bar ne uništava ono što je stvorio, već pretvara

u veće. Kao što mala kap vode postaje dio velikog mora, tako nas Gospodin uzima u svoj božanski život.

Terezija poklanja Isusu Kristu svoju slobodu i želi se posve podrediti njegovoj volji. Stoga piše: "Nije li ga Terezija zamolila da joj uzme slobodu?" Njezina ju je sloboda plašila, osjećala se toliko slabom, krhkom, da se željela zauvijek sjediniti s božanskom snagom. Kao pričesni poklon predala je Isusu ništa manje nego svoju slobodu, najdragocjenije dobro čovjeka. Ona je osjećala svoju ljudsku slabost pri iskušenjima ovoga svijeta i bojala se da bi se mogla odmetnuti od Isusa i postati mu nevjernom. Kada je naime kratko prije svoje prve pročesti s ocem i sestrama pohodila svoj rodni grad Alençon, posjetili su stare prijatelje i znance obitelji koji su bili veoma imućni. Iako otmjen i lijep život nije ništa loše, ona je u tome vidjela opasnost da bi se mogla otuđiti od Boga i posvetiti se svjetovnim radostima. Terezija nije ni u kom slučaju željela postati slijepom za velike Božje darove koji su duhovne vrste i stoga je zamolila Isusa da joj uzme slobodu, kako ne bi postala nevjernom. Željela je u njemu nestati poput kapi vode u moru. Željela je da Isus vlada njezinim životom, željela je uvijek ispunjavati njegovu volju, a ne slijediti svoje vlastite i svjetovne želje. Spoznala je da sloboda koju nam je dao Bog sadrži i mogućnost grijeha, te ju je stoga poklonila Isusu. Time se sjedinila s njegovom božanskom slobodom i tek tada zapravo postala uistinu slobodnom. Ona je bit slobode shvatila ovako: Sloboda je jedino u sjedinjenosti s Bogom uistinu

sloboda, to znači ako od ljudske slobode koja se odbaci, postaje božanska.

Primiti svetu pričest znači po Tereziji: Pustiti Isusa da vlada u našem životu i živjeti po njegovoj volji. Tako nam može Bog pokloniti svu svoju ljubav i koristiti se nama kao oruđem za veće stvari. Isusova ljubav koju je Terezija doživjela na dan svoje prve pričesti i ljubav koju mu je ona poklonila, odredila je pravac njezina daljnjeg života. Sada možete razumjeti da je Terezija pri svojoj prvoj pričesti bila svladana takvim velikim unutarnjim doživljajima, tako da su joj se suze slijevale niz obraze. To nije ostalo skriveno ni njezinoj učiteljici i drugim nazočnima. Učiteljica je rekla prilikom postupka proglašenja Terezije blaženom:"Na dan svoje prve pričesti imala je nebeski, doista anđeoski izraz lica. Nakon što je primila prvu pričest mnogo je plakala. Bile su to suze najdublje sreće."

Voljeti u patnji

Terezija je pri svojoj prvoj pričesti osjetila Isusovu ljubav prema njoj, što je veoma važno za svaki kršćanski život; ona mu je kao odgovor posve darovala sebe. Te su se euharistijske milosti poslije toga dalje razvijale u njezinu životu. Njezina duševna snaga i njezina ljubav toliko su od tada rasle da je svladavala sve teškoće u svom životu i posve se predavala Bogu kao mučenica ljubavi.

Ona je željela ponovnu pričest, ali je morala čekati četrnaest dana do 22. svibnja 1884. i kada se svetkuje Kristovo Uzašašće. Ona divno opisuje i svoju drugu pričest (Autobiografija), kada je smjela klečati na pričesničkoj klupi, između svoga oca i starije sestre Marije. I opet su joj se niz obraze slijevale suze "pune neizrecive slatkoće". Ovaj put ju je dirnula jedna rečenica apostola Pavla koju je kasnije uvijek ponavljala, slično kao što ne zaboravljamo neku lijepu melodiju. Ta se rečenica nalazi u Poslanici Galaćanima 2,20: "Živim –, ali ne više ja, nego Krist živi u meni." Tko bi očekivao takvu rečenicu iz usta jedanaestogodišnje djevojčice. Ali ona opisuje upravo njezin unutarnji stav i novu fazu njezina života. Kristu je poklonila svoju volju i svoju slobodu, tako da nije više živjela ona, već on u njoj. To je prava ljubav koja je moguća samo u nadnaravnom životu. Željela je da Krist putem svete pričesti sve više živi u njoj, misli, djeluje i voli u njoj. Iako je smjela primati svetu pričest samo na velike blagdane i za to se izborila u župnika iz Lisieuxa, svoga ispo-

vjednika, Isus je sve više u njoj rastao i postajao njezinim majstorom kod koga je učila.

On ju je učio da zbog ljubavi prihvaća svu patnju i križ u svom životu i tako sazrijeva u ljubavi. Običan čovjek smatra patnju i križ zlom i moli se da ga Bog poštedi toga. I apostoli u Evanđelju misle kao svi ljudi, nemaju razumijevanja za Kristove muke i njegovo umiranje. Isto je tako mislila i obitelj Martin. Starija sestra Marija pripremala je malu Tereziju uvečer uoči prve pričesti da dostojno primi Gospodina. Ona je vjerovala da će Bog čuvati Tereziju od patnje – zato što je djevojčica bila pobožna – kao što roditelji ne žele vidjeti da im djeca pate. Terezija piše: "Dan kasnije, poslije moje prve svete pričesti sjetila sam se opet Marijinih riječi; osjećala sam kako mi se u srcu probudila velika želja za patnjom i ujedno duboka sigurnost da Isus drži za mene u pripravnosti brojne križeve; tada su me preplavila tako velika ohrabrenja da sam ih doživjela kao najveće milosti moga života. Patnja me je dakle privlačila, posjedovala je ljepote koje su me oduševljavale, a da ih nisam ni pravo poznavala. Do tada sam trpjela ne voleći patnju; ali od toga sam dana osjećala pravu ljubav prema njoj. Osjećala sam i želju da volim jedino dragoga Boga, da samo u njemu nalazim radost." (Autobiografija). Starija je sestra Marija učila dakle malu Tereziju da je patnja zlo. Zahvaljujući pričesti živio je međutim Isus u njezinu srcu i učio je ljubavi prema patnji, te kolika sreća i kakav blagoslov proizlaze iz nje. Isus je bio pravi Tereziji Učitelj i toliko je pozorno slušala tihi Gospodinov glas u svome srcu, da je dvanaest go-

dina kasnije, 13. rujna 1896., došla Marija k njoj i zamolila je učiti o tajni svetosti. Terezija je za nju napisala misli posljednjih duhovnih vježbi, u drugom pismu koje je kao Manuskript B uklopljen *u "Povijest jedne duše"*. Svetost je u Terezije počela s tim tihim poticajem da prihvati patnju i voli je. U duhovničkom je životu uvijek važno prihvatiti –, a ne prečuti – nadahnuća Svetoga Duha koja su poput klica. Te klice malo po malo izrastaju, pod suncem Božje ljubavi u veliku svetost duše. Prosječna ih duša zanemaruje ili ih čak pokušava ugušiti, je bi mogle smetati njezinu uobičajenom životu.

Patnju ljubazno primati

Terezija je prihvatila dakle Isusov poticaj i stvarala u sebi pozitivan stav prema patnji i križu. Njezin je život prije stupanja u samostan i u samostanu bio upravo posut križevima. Ona se nije molila za patnju, ali ju je bila spremna ljubazno primiti, kako je to sama jednom rekla. Bog joj je pri toj misli poklonio velike utjehe i unutarnji mir, kako bi mogla lakše podnijeti riječi o patnji. Isus je tu bio poput vrtlara koji nježno zalijeva mladu biljčicu da bi mogla rasti i sazrijeti. Nije li ga Marija Magdalena poslije njegova uskrsnuća usporedila s vrtlarom? On je uistinu vrtlar naše duše koji nam u dušu usađuje dobre misli i zalijeva je dokle god je to potrebno. Kasnije je Terezija patila bez tih bodrenja, te je prihvaćala i podnosila boli iz čiste ljubavi.

Bog poštuje ljudsku slobodu i daje čovjeku snagu da prihvati patnju. U Terezije je ta veza s Isusom

postala toliko snažna da je ona već upravo čeznula za patnjom. Ta je čežnja povezana dakako sa značenjem Kristovih muka na križu za izbavljenje čovječanstva. Patnja ne može dakle biti bez značenja za kršćane koji su povezani da nasljeduju Krista.

Isus je tada odveo jedanaestogodišnju Tereziju još jedan korak dalje. Ona je molila jednu rečenicu iz *"Kristova nasljedovanja"* koju je znala napamet: "O Isuse, pretvori mi svu zemaljsku utjehu u gorčinu!" Zatim piše dalje: "Te sam riječi izgovorila poput djeteta koje ponavlja – ne shvaćajući baš pravo ono što mu je rekla voljena osoba" (Autobiografija).

Jedna mi je redovnica rekla; "Ja još nisam dospjela tako daleko da bih mogla moliti Isusa da sve moje zemaljske radosti pretvori u gorčinu." Većina će nas o tome slično misliti. Ali Tereziji je bilo važno da Isus bude uistinu nejzina jedina utjeha i njezina jedina radost. O svetom se Franji pričalo kako je jednom putujući svijetom bio počašćen veoma ukusnim jelom. On, je na čuđenje svoje subraće i domaćina posuo po jelu nešto pepela iz vatre. Ali, nisu shvatili što je u svom svetom pretjerivanju želio reći: Ni jedno jelo nas ne smije primamiti i odvratiti od Isusove ljubavi; on treba biti naša jedina "poslastica".

Na duševnu bol nije trebalo dugo čekati. U opatijskoj školi Notre-Dame du Pré nije joj bilo moguće sklopiti prijateljstva. Djevojčica s kojom se osobito dobro razumjela odselila je sa svojom obitelji iz

Lisieuxa; druge su je razočarale i na njezinu naklonost odvratile hladnim držanjem. Jedino joj je Isus bio prijatelj. Klima u školi ju je tištila, na primjer kada su se neke učenice ulagivale učiteljicama, a ostale tužakale. Ona je znala za vrijeme školskog odmora pripovijedati drugim učenicama napete priče, ali su joj to učiteljice zabranile, jer im je bilo draže da se djevojčice igraju i trče vrtom. Još joj je jedna radost bila oduzeta kada je njezina "druga majka", kako je zvala svoju stariju sestru, stupila u samostan: Paulina joj se u karmelićanskom samostanu u Lisieuxu činila – iako prostorno blizu, duhovno nedostupnom. Činilo joj se da svoju sestru i zemaljske stvari uopće više ne razumije. Ni godišnjica prve svete pričesti nije Tereziji donijela radost, već dvojbe: Njezina starija sestra Marija postavljala je tako visoke zahtjeve s obzirom na primanje pričesti da Terezija više nije znala je li dostojna te milosti. Ta je duševna kušnja trajala godinu i pol, dok nije stupila u karmelićanski samostan. Time su dvojbe prestale ali u roditeljskoj je kući bila još jedna voljena osoba manje. Terezija je osjetila križni put za kojim je toliko čeznula. Ništa je na zemlji nije više moglo duboko usrećiti. Takve su duboke patnje poremetile duševnu ravnotežu djevojke u razvoju; mnogo je plakala i često se bavila samom sobom. Već je od smrti svoje majke 1877. godine postala veoma osjetljivom. Povrh toga bila je nesretna zbog svojih vlastitih suza koje je doživljavala kao slabost i koje su joj bile prepreka da stupi u samostan. Njezina velika zaštitnica Terezija Avilska željela je naime imati u svom samostanu samo "djevojke koje

ni u čemu nisu ženstvene, već su u svemu nalik na snažne muškarce."

"Iz pobjede u pobjedu"

Maloj je Tereziji mogao jedino Isus darovati pravo izlječnje i potpuno obraćenje i to je učinio u božićnoj noći 1886. godine. Tada je Isus njezinu slabost pretvorio u snagu, kao što ga je molila pri svojoj prvoj pričesti. On koji je postao malenim poput djeteta učinio ju je jakom i opremio je svojim oružjem kojim je mogla odbiti sve napade neprijatelja. Ona je i dalje bila svjesna svojih slabosti i svoje nemoći, ali je s mnogo pouzdanja očekivala sve od njega. Nije više obraćala pozornost na svoju slabost, već je samo gledala k Isusu. Svoj je dotadašnji život osjećala kao mračnu noć u kojoj je sada Isusovo svjetlo i nju obasjalo. To je malo čudo milosti što ga je Isus učinio u njezinoj duši, a koje može učiniti i u nama ako u to vjerujemo. Terezija je otada počela hodati u "čizmama od sedam milja" koje su je vodile "iz pobjede u pobjedu".

Nakon velike milosti prve pričesti, kada se ona povezala s Isusom, iskušavao je Bog oštro tu vezu. Možda se Terezija u to vrijeme previše bavila samom sobom i vlastitim naporima pokušavala svladati svoje slabosti. Možda je katkad zaboravila da je Isus želio biti njezina jedina snaga. On joj je pokazao da je svojom snagom može u jednom jedinom trenutku izliječiti. Te je blistave božićne noći započelo treće razdobalje njezina života, najljepše od svih, "najobilnije blagoslovljeno nebeskim milosti-

ma" (Autobiografija). Istodobno s duševnom snagom darovao joj je Isus milost da postane ribarom koji će loviti ljude, kao nekada apostoli, i da radi na obraćenju grešnika. Njezina je duša bila sve ispunjenija ljubavlju prema bližnjemu, s potrebom da posve zaboravi samu sebe i priređuje drugima radost. Time je počela njezina istinska sreća. S njom se u božićnoj noći radovao i njezin tata koji je zaboravio svoj umor i svoju srdžbu, s njom se radovala njezina sestra Celina koja je mislila da sanja i nije shvaćala Terezijino držanje. Oni nisu međutim mogli slutiti da je Isus prekovao njezino srce svojom vlastitom snagom i učinio je sličnom njemu. Bog je posve tiho djelovao u njoj, kao što je posve tiho skromno došao na svijet u Betlehemu. On ne pokazuje danas svoju moć sjevanjem i grmljavinom, kao nekada na gori Sinaj, već u miru srca koje voli. Njegova ljubav i milosrđe oslobodili su Tereziju iz okova, kao što je on jednom izveo narod Izraela iz egipatskog ropstva, isto tako usred noći. Ljubav i predanost djevojke Terezije učinile su da je Isus ostvario to djelo. On je sada živio sa svojom snagom u njoj kao u tabernakulu i nije je više napuštao do nejzine smrti.

Spašavati ljude

Obraćenje četrnaestogodišnje Terezije na Božić 1886. godine donijelo joj je novu duševnu snagu i izliječilo je od višegodišnje osjetljivosti. Zahvaljujući tome bila je sposobna izdržati borbe za stupanje u karmelićanski samostan i uopće prihvatiti redovnički život; jer tko želi stupiti u neki red, mora biti duševno zdrav. Ali samo ta duševna snaga koju joj je dao Isus nije još zančila njezino "potpuno obraćenje", kako on naziva taj doživljaj. Bezvjernik bi je mogao objasniti samo kao daljnji stupanj razvoja i objasniti je kao nešto samo po sebi razumljivo. Isusova je milost bila te noći još mnogo obuhvatnija, kao što možemo sami pročitati u njezinoj autobiografiji. Ona piše: "Bilo je potrebno malo čudo da bih u trenutku narasla." Rast se u prirodi događa polako. Tu je međutim došlo do veoma naglog rasta što ga dakako ne možemo sebi objasniti, a koji je uzdiže na razinu njezina budućeg unutarnjeg poziva da stupi u karmelićanski samostan. Čitavim je svojim srcem voljela Isusa koji joj je poklonio više nego što je i mogla sanjati. On ju je pozvao da bude ribar koji lovi ljude, kako bi mu pomogla pri obraćenju grešnika kojima je ugrožen vječni spas. Ona je, da bi udovoljila njegovoj želji, stala pod križ i tamo našla svoj zavičaj. Bog je postao čovjekom da bi nas ljude spasio od pogrešnog puta i od propasti, te da bi nas pozvao u vječni život. Terezija je sada smjela sudjelovati u tom poslanju i pomoći spašavati ljude. Isus u jaslama nije joj samo dopustio da sudjeluje u nje-

govoj duševnoj snazi, već ju je izabro za "ribara duša".

Tako je ona osjetila moć ljubavi prema bližnjemu koja je učinila da zaboravi svoje vlastite slabosti i svoju vlastitu važnost. Isus ju je oslobodio iz okova sebičnosti i predočio joj svoje vlastite namjere, da spasi ljude i uspostavi Kraljevstvo Božje. On uzdiže njezinu dušu do svojih viših namjera, gdje se ne radi o vremenskom i prolaznom, već o vječnom. Tako je ona sada djelovala apostolski i misionarski.

S tim je unutarnjim stavom postala i sposobnom stupiti u karmelićanski samostan jer je i smisao toga reda da spašava duše. Kada se posvetila spašavanju ljudi bila je konačno oslobođena svoje dječje slabosti. Od tada je bila jedno s Božjim Sinom koji je postao čovjekom i došao na zemlju zbog ljudi.

Prolijevati krv po dušama

Zbog toga je razumljivo da Terezija u svom životopisu povezuje tu božićnu milost iz 1886. s doživljajem iz srpnja 1887.: Iz njezina je molitvenika izvirivala Isusova sličica od koje se vidjela samo jedna ruka pribijena na križ. Kada je to vidjela, osjetila je da se Isusova krv ne smije uzaludno slijevati na zemlju. Željela se postaviti pod križ da bi je skupljala i "prolijevala po dušama", to znači po ljudima čiji je vječni spas u opasnosti.

Za četrnaestogodišnju je Tereziju značilo ponovni porast ljubavi prema Bogu to što je njegove ciljeve učinila svojim vlastitima i bila spremna u tom smislu dalje djelovati i na nebu. Božićna milost i

doživljaj Kalvarije u srpnju bili su vremenski udaljeni jedno od drugoga više od pola godine, ali je ona u svom sjećanju spojila ta dva doživljaja. Njezino je obraćenje na Božić povezano sa stanjem pod križem i apostolskim zalaganjem za spašavanje ljudi. Terezija je od Božića 1886. zaboravila svoje malo Ja i pustila da je Isus odvede u onu daljinu gdje je čovjek tu za druge, kako bi ih pridobio za beskrajnu Božju ljubav.

Pri apostolskom djelovanju koje je posvećeno dobrobiti i spasu ljudi, često vreba opasnost da se zanemari svoj vlastiti duševni život i da se zaboravi Gospodin koji ga je potaknuo. Mnogi su prvobitno apostolski pokreti spali na čisto ljudske napore, a zatim od njih nije više bilo ništa. Da li je i u Terezije postojala ta opasnost? Isus, dobar pedagog, vodio je Tereziju sigurnom rukom i u toj novoj fazi njezina života i mišljenja. On nije želio vladati njome, već joj je ostavio slobodu da razvije svoje sposobnosti i da traži rješenja životnih pitanja. Tako je tražila i našla pravi oblik da svoga oca uvjeri u svoj neobični unutarnji poziv na Duhove, 29. svibnja 1887.: Posebno dopuštenje njezina ispovjednika dalo joj je mogućnost da prima svetu pričest četiri do pet puta tjedno. Snaga tog duhovnog jačanja postaje jasnom ako smo svjesni toga da su se u ono doba obični kršćani usudili primiti svetu pričest tek nekoliko puta godišnje. Duhovnu joj je hranu davala i knjiga čije ju je čitanje dovelo do toga da u sebi kliče od radosti. To su bile propovijedi Abbé Arminjona, tada poznatog propovjednika koji je znao zorno prikazati sreću vječnoga života. Kada je ona uporedila žrtvu

ovoga života sa srećom vječnoga blaženstva, čvrsto je odlučila "voljeti Isusa, što više strastveno voljeti i tisućostruko mu poklanjati dokaze svoje nježnosti i ljubavi, dokle god to bude mogla." Isus joj je tada darovao sreću duhovnih razgovora s njezinom sestrom Celinom što su ih svake večeri vodile u sobi (Autobiografija). "Budući da je Isus želio da zajedno koračamo naprijed, stvorio je u našim srcima jače veze od onih krvnih: dao je da budemo sestre po duši. Iskre ljubavi što ih je punih ruku ubacio u naše duše, ukusno i jako vino što nam ga je dao piti učinili su da prolazne stvari za nas iščeznu i da s naših usana dolaze zahtjevi ljubavi što ih je probudio u nama. Ljubav je učinila da onoga koga smo tražile, nađemo na zemlji."

Istodobno sa svojom ljubavlju prema Isusu gajila je zahvaljujući njoj najveću moguću ljubav prema bližnjemu. Ljubav prema bližnjemu na koju je Terezija bila pozvana od božićne milosti ima svoje porijeklo u križu: Isus je zbog ljubavi prema ljudima dao svoj život. Prava ljubav prema bližnjemu nalazi u križu uvijek iznova učvršćivanje i produbljivanje.

Kakva se promjena dogodila s tom djevojčicom plave, kovrčave kose u proteklih sedam mjeseci! Ona koja je još prije kratkog vremena zbog najmanjeg razloga ronila suze, bila je sada podignuta na višu razinu kao pomagačica pri izbavljenju ljudi. Križ joj je postao zavičajem, uselila se u svoj stan na brdu Kalvarija; tu je doživjela i ljudsku dramu grijeha i neprihvaćanja Božje ljubavi. Ali ona se nije predala zbog zaslijepljenosti ljudi već je željela pridonijeti njihovu spasenju. Zbog ljubavi prema Isusu

željela je utažiti njegovu žeđ za dušama i zato mu je ponudila svoj život. Samo je velika Božja milost mogla uzdignuti tu mladu djevojku na takvu visinu.

Značenje Božića i Kalvarije bilo je izraženo u njezinom redovničkom imenu: Terezija Srca Isusova i Najsvetijega lica. Mogli bismo reći i ovako: Terezija od jaslica i od križa. Oba su pola bila presudna u njezinu životu i našla u njezinu pozivu čudesno jedinstvo.

Ta nova spoznaja da može pomagati Bogu pri izbavljenju ljudi i stajati pod križem najviše ju je ispunjavala kasnije u karmelićanskom samostanu. Ta zadatak njezina reda je i bio da molitvom i žrtvom sudjeluje u izbavljenju ljudi. Stoga je prije svoga zavjetovanja odgovorila na pitanje o svom unutarnjem pozivu: "U karmelićanski sam samostan došla da bih spašavala duše, osobito da bih se molila za svećenike" (Autobiografija). Zbog toga je najveća želja četrnaestogodišnje djevojčice bila da stupi u karmelićanski samostan i za to se borila svim sredstvima. Tamo se željela posvetiti intenzivnoj ljubavi koja je, po riječima oca njezina reda Ivana od Križa, "korisnija za Crkvu od svih drugih djela zajedno."

Voljeti Isusa iznad svega

9. travnja 1888. otvorila su se vrata karmelićanskog samostana za Tereziju. Ona prekrasno opisuje večer uoči toga dana, kada su se još jednom okupili čitava njezina obitelj i njezini rođaci u Buissonnetsu, njezinu roditeljskom domu (Autobiografija). Svi su joj iskazivali ljubav, tekle su suze; pojeli su oproštajnu večeru. Rano ujutro 9. travnja slavili su svi ranu misu u karmelićanskom samostanu. Terezija je opet čula jecanje oko sebe. Samo je ona ostala mirna, barem prema vani: jer srce joj je kucalo takvom snagom da je mislila kako bi se moglo raspupuknuti. Još je jednom zagrlila sve članove svoje obitelji, kleknula pred svoga oca i zamolila ga za blagoslov. Zatim su se za njom zatvorila vrata samostana. Unutra su je srdačno zagrlile sestre koje su joj bile poput majki. Napokon su joj bile ispunjene želje i njezina je duša osjećala slatki, duboki mir što ga nije mogla opisati riječima. Taj je mir ostao u njoj i svih kasnijih godina i nije iščeznuo ni u najtežim kušnjama. S radošću je uvijek iznova ponavljala riječi: "Sada sam zauvijek tu, zauvijek!..." U svojoj je autobiografiji prešutjela doduše oštre riječi što ih je glavar samostana Delatroette izgovorio pred okupljenim rođacima i predstojnicom samostana: "Časna majko, sada možete zapjevati Te deum! Zastupajući gospodina biskupa predajem vam ovo petnaestogodišnje dijete čiji ste nastup u samostan odobrili. Ja vam želim da ne razočara vaše nade, ali vas upozoravam

da vi snosite punu odgovornost ako ispadne drugačije."

Kad je čovjek prvi put stupio na mjesec, a bio je to Amerikanac Neil Armstrong, rekao je: "Mali korak, ali veliki korak za čovječanstvo." Za Tereziju je nastup u karmelićanski samostan isto tako bio mali, a ipak veliki korak: Napuštanje svijeta s petnaest godina, zamijena lijepo i udobno namještena stana za sirotinjsku čeliju gdje su se nalazili samo krevet, stol, stoličić, pješčani sat i uljanica; rastanak od voljena oca i triju sestara; težak život u samostanu umjesto razmažena života kao mezimica obitelji. Kušnje i žrtve mogla je prihvatiti, a da je nisu skrišile, jer je željela Isusa voljeti iznad svega i spašavati duše. Njezin je odlazak u samostan značio za rođake tugu rastanka, ali i radost zbog ostvarenja njezine želje za koju se dugo borila. Neki pisci vide u tome Terezijinu snažnu volju koja se konačno probila, ali to je još više bio uspjeh njezine velike ljubavi prema Gospodinu.

Razlog njezina pristupanja redu jasno se pokazao već popodne prvoga dana. Glavarica, majka Marija Gonzaga, dala je Tereziju pozvati k sebi i željela da se razjasni nešto začudno što je čula o njoj, naime da napamet zna "Kristovo nasljedovanje" Tome iz Kempena. Terezija je uistinu čitala tu malu knjigu s toliko mnogo pozornosti i revnosti da je bila kadra kazivati napamet svako pojedino poglavlje. Poglavarica je bila začuđena kada je jedno poglavlje recitirala bez zapinjanja unatoč umoru prvoga dana i svojoj plahosti. Koje je poglavlje izabrala Terezija? Poglavlje o euharistiji ili o nasljedovanju Krista i

preziranju svijeta ili o životu redovnica i redovnika ili o ljubavi prema samoći i šutnji ili poglavlje o svetom križu, kraljevskom putu u nebo? Ne, ona je izabrala sedmo poglavlje knjige pod naslovom: "Isus Krist mora se voljeti iznad svega". Čini se da je u tome najbolje izraženo njezino duševno stanje toga dana kada je napustila svijet. Prva rečenica glasi: Blaženi onaj koji razumije što znači voljeti Isusa i zbog njega zapostaviti sama sebe. "Terezija je sigurno razumjela što znači voljeti Isusa, a to je u karmelićanskom samostanu kroz patnju i predanost sve više shvaćala." Zapostaviti sama sebe zbog Isusa pomaže joj da bi razumjela skroviti život u samostanu i prihvatiti ga. Željela je biti poput zrna pijeska što neopaženo leži na plaži i što ga poznaje samo Isus.

Ali čujemo kako ona sama tumači tu rečenicu iz Kristova nasljedovanja: "Ponešto se drago mora napustiti zbog najdražega; jer Isus sâm želi da bude voljen iznad svega." Dalje piše filozofirajući o životu: "Ljubav prema stvorovima varava je i prolazna stvar. Ali ljubav prema Isusu odana je i nepromjenljiva. Tko se veže uz stvora, prolazi s prolaznim. Tko se drži Isusa, živi vječno s vječno živućim. Kao zaključak je dodala: "Čvrsto se drži Isusa, u životu i u umiranju i posve se prepusti odanoj ljubavi onoga koji jedini još može pomoći kada je sva druga pomoć premala."

Isusova igračka

Terezija otkriva tim poglavljem iz "Kristova nasljedovanja" najdublju tajnu svoga života i svoje

svetosti. Razlog njezina stupanja u karmelićanski samostan nije bila njezina svojeglavost, već riječi "Kristova nasljedovanja": "Voljeti Isusa iznad svega i zapostaviti sama sebe." Ne može joj se predbaciti ni neposlušnost, zato što nije popustila protivljenjima pretpostavljenih i biskupa, kao što pokušavaju neki pisci. Ona je naime pokorno poslušala uputstva pretpostavljenih, te iz karmelićanskog samostana otišla biskupu u Byeux, a od biskupa papi. Nije željela imati posljednju riječ već samo slijediti poziv svoga Voljenoga i s njim spašavati izgubljene ljude. Da ona nije željela nametnuti svoju volju, već se uvijek pokoravala Božjoj volji, pokazuje i usporedba s malom loptom što ju je upotrijebila u svojoj autobiografiji, u dodatku izvješća o papinoj audiciji. Napisala je: "Prije nekog vremena ponudila sam sebe malom Isusu kao njegovu malu igračku. Rekla sam mu da ne postupa sa mnom kao skupocjenom igračkom što je djeca samo gledaju, jer je se ne usuđuju dodirnuti, već kao malu loptu nikakve vrijednosti, što se može baciti na pod, udariti nogom, probušiti, ostaviti u nekom kutku ili pritisnuti na srce ako to pričinjava radost. Jednom riječju, željela sam malog Isusa zabavljati, razveseliti, željela sam se posve prepustiti njegovim malim nepredvidivostima... On je uslišio moju molitvu... U Rimu je Isus probušio svoju malu igračku. Želio je vidjeti što je unutra i nakon što je vidio pustio je – zadovoljen otkrićem – svoju malu loptu da padne i zaspao. Što je činio tijekom spokojna drijemeža i što je bilo s malom ostavljenom loptom? Isus je sanjao da se još uvijek igra sa svojom igračkom izmjenično bacajući

loptu na pod i ponovo je uzimajući nakon što se daleko otkotrljala. Zatim ju je pritisnuo na svoje srce ne dopuštajući da mu ikada više klizne iz male ručice. Vi shvaćate, voljena majko, kako je mala lopta bila tužna kada je ležala na podu. Ipak nisam prestala nadati se mimo svake nade (Autobiografija).

To su divne riječi kojima ona izražava da se posve predaje Božjoj volji. Djetešce Isus može s njom činiti što želi, igrati se kao s malom loptom što je baca na pod, udara nogom, probuši ili pritisne na svoje srce. Ona jedino želi Isusa razveseliti, na njezinu materinjskom jeziku "faire plaisir". Francuski izraz znači više od radosti: učiniti mu zadovoljstvo, željeti mu se dopasti. Na drugom mjestu kaže Terezija da se djetešce Isus treba "amuser" loptom, to znači zabavljati se loptom, kratiti vrijeme, veseliti se. Njezina odanost i pokornost Božjoj volji ne može se izraziti bolje nego tom usporedbom. Božja se moć pokazala većom od moći pretpostavljenih, budući da su se Tereziji otvorila vrata karmelićanskog samostana. Kako će ona sada ispuniti vrijeme u samostanu, u daljnjem životu? Neki se autori zadržavaju pri vidljivim stvarima što ih ona čini: pri ispunjavanju pravila njezina reda, pri njezinim molitvama i žrtvama, pri nejzinoj patnji osobito su njezine patnje bile često dramatizirane, kao i strogo postupanje njezine glavarice prema njoj. Terezija nije međutim nikada željela pobuditi sažaljenje kada je pisala o tome. Ono bitno u njezinu životu odigravalao se u skrovitosti: Ona je voljela! Kasnije će puna radosti i sreće uzvikivati ono što je od početka prakticirala: "Moj je unutarnji poziv ljubav!"

Ne da bi primila slatku utjehu

Zbog uzvišenog duševnog čuvstva. Već od njezine prve svete pričesti povezani su s njezinom ljubavi patnja i križ koje je ona rado prihvaćala. Često izvješćuje da je dugo živjela bez utjehe, da je Isus bio daleko, da se skrivao od nje ili je spavao. Njezina ljubav nije trebala osjetnu utjehu; ona je voljela Isusa zbog njega samoga, ne da bi primila slatku utjehu. Tako je u siječnju 1889. napisala u pismu upućenom svojoj sestri: "Neka mi Isus da da uvijek shvaćam kako je jedino on savršena sreća, čak i onda kada se čini da nije nazočan. Danas sam još više nego jučer – ako je to uopće moguće – bila lišena svake utjehe. Zahvalila sam Isusu na tome, jer on smatra da je to dobro za moju dušu. A ja ga želim toliko voljeti! Voljeti više nego što je ikada bio voljen! Moja se jedina želja sastoji u tome da neprestano ispunjavam Isusovu volju i brišem njegove suze što ih roni zbog grešnika." Za Tereziju se uistinu može reći da je to ispunjavala s milošću Božjom, da je Isusa voljela kao malo ljudi, uključujući svece.

Ni tijekom egzercicija koje su prethodile početku njezina novicijata, nije osjetila utjehu pri molitvi u meditaciji. Ona piše: "Vjerujem da se Isusov posao tijekom tih egzercicija sastojao u tome da me oslobodi svega što nije on sâm. Kada biste znali koliko sam sretna što ne osjećam nikakvu radost, kako bih razveselila Isusa." Obradovati Isusa, to je vodeći motiv njezina života. I svoju mu "suhoću" poklanja poput cvijeta i time mu pokazuje svoju odanost i ljubav. Ona žrtvuje svoje muke da bi "spasila duše,

to znači izgubljene ljude". Nije li se postavila pod križ da bi hvatala i skupljala njegovu krv i polijevala je po dušama? Sve je više spoznavala da joj Isus na putu do križa želi darovati spas mnogih ljudi.

U pismu Celini koja je još bila u svijetu i njegovala oboljelog oca piše Terezija: "Žrtvujmo Isusu svoje muke da bismo spasili duše, jadne duše! One su dobile manje milosti nego mi, a ipak je bila prolivena Božja krv da bi se spasile. Isus čini spasenje ovisnim o jednom uzdahu našega srca. Kakav misterij! Ako jedan jedini uzdah može spasiti jednu dušu, što tada mogu patnje poput naših? Ne odbijamo ništa Isusu! Terezija se nije žalila zbog svojih muka, već je od njih načinila izvor spasa za bližnje.

Ona je često pristupala svakodnevnom radu bez radosti i srčanosti. To je uzimala kao povod da svoj rad obavlja iz ljubavi prema Isusu. Koliko je često i nama teško raditi i činiti to preko volje! Možemo dakle – poput Terezije – obavljati svoj rad iz ljubavi prema Isusu i tako ćemo imati veću zaslugu za sebe i za obraćenje grešnika. Terezija je jednom rekla nekoj novakinji: "Podignete li s poda končić iz ljubavi prema Isusu, time stječete više zasluga nego da ste učinili neko junačko djelo bez ljubavi." Lozinka kojom se pobjeđuju sve teškoće glasi: "Za tebe, Isuse!"

Još jedno svjedočanstvo iz Terezijinih pisama pokazuje osjećaje svetaca, ali isto tako dubinu i žar onoga što za nju znači ljubav. 15. listopada 1889. napisala je svojoj sestri Celini: "Jedan je Isus. Volimo ga do ludosti spašavajmo mu duše. Ah, Celina! Osjećam da Isus od nas obje traži da utažimo nje-

govu žeđ darujući mu duše, prije svega drugoga duše svećenika. Celina, život je kratak, ali vječnost je bez kraja. Učinimo od svoga života neprestanu žrtvu, mučeništvo ljubavi, kako bismo utješili Isusa u noći ovoga života treba se činiti samo jedna jedina stvar, naime ljubiti, ljubiti Isusa čitavom snagom svoga srca i spašavati mu duše, kako bi ga ljubile. Ah, učinimo da Isus bude ljubljen!"

Terezija će kratko prije smrti reći što je privlači nebu: "Ah, to je ljubav! Ljubiti, biti ljubljen i vratiti se na zemlju, kako bi se pripomoglo da ljubav bude ljubljena!" (posljednje riječi svete Terezije).

Na kraju njezina života vidimo da je on tekao tako reći pravocrtno, da je voljela Isusa do smrti i očekivala na nebu savršenstvo ljubavi. Željela je s neba djelovati, kako bi sve više ljudi ljubilo Boga. Tu je otišla još korak dalje od "Kristova nasljedovanja" koje zahtijeva ljubav prema Isusu da se ne bismo razočarali u varljivoj ljubavi prema stvorovima. Terezija pokazuje savršenstvo ljubavi u tome da za Isusa i duše spašava svojim stajanjem pod križem i da ga zbog toga ljubi sve više ljudi. Ne radi se dakle o ljubavi udvoje, već o ljubavi koja uključuje druge ljude; samo će tako ljubiti Isusa sve više ljudi.

Zaboravljena od Isusa?

Terezija daje i odgovor na navodnu odsutnost Boga u vlastitu životu i u svijetu što je ljudi često osjećaju. Vidjeli smo da Isus znači sve za Tereziju: on je svjetlo njezina života, izvor njezine snage, predmet njezine ljubavi, cilj svih nastojanja. Duboka veza s njim neprestano je jačala, ali je ostala skrovitom, tako da su njezine susestre pa i mnogi pisci poslije njezine smrti previdjeli tu temeljnu vezu ili nisu spoznali njezinu vrijednost. Bog je tu ljubavnu vezu s Isusom iskušavao čim je Terezija stupila u samostan. Ona je trpjela suhoću u molitvi i u meditaciji i nije osjećala lijepe duživljaje u svom druženju s Isusom. Ta je suhoća ostala do kraja njezina života, a u posljednjih je šesnaest mjeseci prerasla u mračnu noć vjere. Da li ju je to slomilo? Kako ona odgovora na taj problem?

O tom osjećajno siromašnom duševnom stanju i njezinu odgovoru na njega najbolje govore njezina pisma. U svom je kratkom životu napisala 260 pisama, uvijek određenim primateljima, na primjer svojim sestrama, svojoj teti ili sestrični, dvojici misionara U tim pismima često nailazimo na ime "Isus", osobito u povjerljivim pismima što ih je napisala svojim sestrama. To ime uvijek upotrebljava s mnogo nježnosti i ljubavi. U njezinim pismima od 1884. do 1897. spominje se ime "Isus" 875 puta. Ona izostavlja oznaku "Krist", jer joj se samo ime "Isus" čini još nježnijim; tako bi se Terezija mogla

nazivati i Sveticom imena Isusova. Njegova se osoba nalazila u središtu njezine vjere i njezina života i pomagala joj svladaviti sve njezine probleme, otkako je pri svojoj prvoj pričesti primila "njegov ljubavni poljubac, što je dalo usmjerenje nejzinu životu. Njezino obraćenje po Isusu na Božić 1886., kada ju je Isus osnažio i izabrao za ribaricu duša, kao i doživljaj sa sličicom u katedrali gdje se postavila k njemu pod križ, kako bi spašavala duše, učvrstile su i usavršile nježne veze ljubavi.

Unatoč toj bliskoj vezi nije ni ona uvijek osjećala njegovu prisutnost, pa tako govori o njegovoj odsutnosti, o svojoj dremljivosti u molitvi i o svojoj samoći. Kako dobro možemo tu razumjeti Tereziju, budući da i mi često doživljavamo tobožnju odsutnost Boga u našim molitvama i budući da se Bog često u svijetu optužuje zbog njegove šutnje i njegova podnošenja muka što ih proživljavaju ljudi. Mnogi se pitaju: "Kako to Bog može dopustiti?!, kada slušaju o strašnim ratovima i protjerivanjima u mnogim zemljama, kada ih zadesi neka neizlječiva bolest ili kada tuguju zbog smrti bliske mlade osobe. Za Tereziju je problem odsutnosti Boga bio još gori, jer se zbog Isusa odijelila od svih materijalnih stvari i on je postao njezinim jedinim prijateljem.

Iako je osjećala njegovu odsutnost, znala je da je on ipak blizu i da stanuje u njezinoj duši. U svojoj je autobiografiji napisala: "Isusu nisu potrebne knjige ni učitelji da bi poučavao duše; on, učitelj nad učiteljima bez zvuka riječi. Nikada ga nisam čula govoriti, ali osjećam da je u meni, svakoga trenutka; on me vodi i unosi u mene što trebam reći ili učiniti"

(Autobiografija). Ignorirati problem Božje odsutnosti bila bi reakcija koja ne bi odgovarala istini što ju je ona uvijek tražila. Ali budući da je taj problem pokušavala riješti već u začecima, svladat će kasnije i veliku *noć vjere* u mjesecima prije svoje smrti. Kao što je zahvaljujući svojoj vjeri pobjeđivala u malim stvarima, tako je trebala i u velikima.

Taj problem "Božje odsutnosti" ne bismo trebali prikazivati manje važnim nego što jest, kao da je to nešto posve normalno, zato što ga u nekom obliku osjećaju svi ljudi. U mnogih zbog toga propada vjera. Ni Terezija ne daje neko pripremljeno patentirano rješenje, ali nastoji u toj kušnji pobijediti. Njoj je bilo najvažnije da se usred te suhoće u vjeri održi u životu i spasi svoj unutarnji poziv i svoju ljubav.

Više trnja nego ruža

To stanje kušnje započelo je već ubrzo nakon njezina stupanja u samostan. Tako ona piše u svom žovotopisu: "Vi znate, moja majko, moji su prvi koraci naišli na više trnja nego ruža. Prije svega sam osjećala gorku suhoću u molitvi kao svagdašnji kruh za svoju dušu. Zatim je Gospodin dopustio da naša majka postupa sa mnom veoma strogo, a da često nije toga ni sama bila svjesna. "Na što misli Terezija govoreći o *suhoći?* Njezino pismo Celini daje razjašnjenje o tome: "Kada bi se Isus barem mogao osjetiti! Ah, učinila bih sve za njega! Ali ne, on se čini tisuću milja udaljenim i mi smo sami sa sobom. Ah, kakva li dosadna društva kada Isus nije tu! Ali što zapravo čini taj voljeni prijatelj? Zar ne vidi naš

smrtni strah, taj teret što nas pritišće? Gdje je on, zašto nas ne dođe utješiti kada nam je jedini prijatelj?" Jadna mala Terezija! Prije njezina nastupa u samostan obasipao ju je Isus milostima i ona je uživala u blaženim osjećajima s obzirom na svoju vezu s Isusom; sada se činilo da je on tisuću milja udaljen. Zašto je njezin prijatelj dopuštao tu suhoću, te praznine? Prije nego što dobijemo njezin odgovor, trebaju se navesti još neki primjeri te suhoće, te praznine? Ona u pismu svojoj sestri Agnezi od Isusa piše: "Danas mi je, još više nego jučer, bila uskraćena svaka utjeha." U rujnu 1890. doživjela je nešto slično: "Ne razumijem egzercicije što ih činim, ne mislim ni na što, jednom riječju, nalazim se u posve mračnom podrumskom otvoru." Svoju je sestru Mariju od najsvetijeg Srca uvjeravala: Nemojte misliti da sam obasuta utjehom! Ne, moja se utjeha sastoji u tome da na zemlji nemam utjehe." Tu već ona nagovješćuje rješenje, da želi Isusu darovati upravo patnju i neutješivost za njegovu radost i za spas ljudi.

Jednoj sestri u samostanu u Le Mansu, gdje je njezina tetka bila redovnica, napisala je: "Djetešce Isus gotovo uvijek spava, a mene, sirotu Tereziju, miluje kao što miluje svoju majku..." U svojoj pjesmi "Zašto te volim, Marija", kaže da se Isus krije od nje. To su samo neka svjedočanstva o tome da Terezija nije bila s Gospodinom povezana tako bogatim osjećajnim životom kao što bismo pretpostavili pri njezinoj velikoj ljubavi, već da je bila vođena putem šutnje i zaboravljenosti.

Terezijansko rješenje

Kakav odgovor nalazi Terezija za sebe i za nas? – Ona je prije svega sačuvala bezgranično pouzdanje u Isusa, da je on neće napustiti i da će joj uvijek ostati blizu. U jednom je pismu napisala: "Pouzdanje, samo i jedino pouzdanjem, dospijevamo do ljubavi." Tereziji nisu potrebni dokazi za Božju ljubav, već posve vjeruje u nju. Upravo u nedostatku osjećaja njegove prisutnosti raslo je njezino pouzdanje. Zahvaljujući njemu dospjela je kroz noć do svjetla i do božanske ljubavi.

Ona govori o "slijepoj nadi" što je gaji u njegovo milosrđe. Sigurna je u Božju ljubav čak i ako je ne osjeća. I nedostatak lijepih osjećaja njegove prisutnosti shvaća kao djelo Božjeg milosrđa, čak i kada ne zna razlog.

Naposljetku je dala Isusu slobodu da čini s njom što želi: "Čini li se da me je zaboravio, tada je i to dobro! Ta njemu je to dopušteno, jer ja više ne pripadam sebi, već njemu."Terezija je dakle poznavala osjećaj Biti – zaboravljen – od Isusa kao prividno Biti – zaboravljen. Nije mu prigovarala ni zbog toga što je u njoj budio taj dojam. On ima konačno potpunu slobodu u svojim postupcima, a i igračka se može zaboraviti...

Terezijino rješenje za Isusovu odsutnost u njezinoj duši nije dakle ljudska utjeha poput ove: "To se svima događa i mora se izdržati", ili "Strpljenjem se sve postiže", isto tako ni teološka domišljatost, već sama Isusova osoba. Ona je znala da je Isus jednako prisutan u suhoći vjere i u patnji kao u

dobrim i sretnim danima. Terezija nije očekivala već na zemlji isti osjećaj sreće koji će imati na nebu.

Posljednji i krunski odgovor dala je u pismu Celini: "Ah, on nije daleko, posve je blizu, on koji od nas prosi tu tugu, taj strah od smrti." Tu još jednom spoznajemo milost i mudrost što govore iz Terezije. Ona poklanja božanskom prosjaku sviju tugu i patnju, kako bi njegova krv mogla teći po ljudskim dušama i spasiti ih. Ona je dakle smatrala da nije njezina krivnja ako je zadesi suhoća vjere i da to ne znači slabljenje ljubavi, da je Bog više ne voli i da ju je napustio. Rado je prihvaćala tu nevolju da bi je mogla pokloniti njemu za spas ljudi. Raspetom Gospodinu možemo za utjehu pokloniti sve, pa i svoju suhoću u molitvi, vjerovala je Terezija. Tako ta nevolja prividne Isusove odsutnosti u duši postaje apostolskim djelom i pomaže ljudima.

Ona to veoma jasno izražava u svom pismu Celini: "Njemu je potrebna naša žrtva za duše, i za našu dušu. Za to nas želi tako divno nagraditi. Kako on može reći:'Sada sam ja na redu!'ako još mi nismo bili na redu, ako mu nismo ništa darovali?" Ona je znala; "Darujemo li mu svoje boli, patnje i tuge, on će nas jednom kraljevski nagraditi; jer njegova se velikodušnost ne može nadmašiti.

Pokloni li nam život više briga i tuge nego radosti, imamo slobodu da te nevolje i boli poklonimo Bogu, kako bismo time zaslužili vječnu radost neba za sebe i za druge; jer svi su ljudi pozvani na vječnu i božansku radost. Svaka patnja postaje dakle dragocjenom ako je ljubvlju preinačimo i poklonimo je Njemu.

Terezija je nadalje mislila čak i na Majku Mariju punu boli koja se isto tako tješi našom ljubavlju i spremnošću na žrtvu: "Našim prolivenim suzama brišemo njegove, a sveta se Djevica smiješi. Jadna majka! Zbog nas je podnijela toliko mnogo boli. Uistinu je zaslužila da je barem tako tješimo da s njom patimo i plačemo." To što nam savjetuje Terezija i što je ona sama živjela, živjela je i Marija već prije svih: Ona je svoje nevolje i svoje tuge prihvaćala Kristu za ljubav i darovala mu ih, za spas ljudi. Zbog toga u Evanđelju po Ivanu stoji pod križem, jer rekla je "da" žrtvama i patnjama svoga života. Primjer za povremenu Isusovu odsutnost u njezinoj duši može biti evanđelje o dvanaestogodišnjem Isusu; on je tri dana bio skriven i brižno ga je tražila. Ona i Josip nisu još jasno shvaćali zašto je Bog pustio da se to dogodi.

Lijepa i neobična misao nalazi se u jednom pismu Celini. Terezija piše: "Večeras imam potrebu skupa s mojom Celinom uroniti u beskonačnost. Imam potrebu zaboraviti zemlju; tu me dolje sve zamara, sve mi je teret; malazim samo jednu jedinu radost, a to je da trpim za Isusa ..." U Poslanici Hebrejima piše Pavao da smo već pristupili k Sionskoj gori, gradu živoga Boga, nebeskom Jeruzalemu, k bezbrojnim anđelima, svečanom zboru i sastanku prvorođenaca koji su upisani na nebesima; k Bogu, sucu svega, k dušama pravednika koji su učinjeni savršenima, k Isusu, posredniku Novoga saveza (Heb 12,22-24). Isus kaže jednom: "U svijetu ćete imati patnju. Ali, ohrabrite se: ja sam pobijedio svijet" (Iv

16,33). Pobijedio ga je svojim križem i svojim uskrsnućem, te pušta i nas da već sada sudjelujemo u tom novom životu u vječnosti. Iako živimo u ovom svijetu, naš duh može već unaprijed biti u vječnoj domovini.

Živjeti od ljubavi

Terezija je iz ljubavi prema Isusu stupila u karmelićanski samostan. Tamo je željela svom voljenom Gospodinu pomoći spasiti mnogo ljudskih duša, kako bi ga ljubilo još više ljudi, kako bi štoviše ljubiti svi ljudi. Usavršavanjem svoje ljubavi željela je udovoljiti svom unutarnjem pozivu i postati redvnicom. Budući da je od svoga života željela načiniti život ljubavi, bio joj je život tako plodonosan. Budući da je Terezija postala sveticom zahvaljujući veličini njezine ljubavi, ostala je njezina svetost skrivenom za svoje života – suprotno drugim svecima koji su učinili velika djela. Ona nije odlazila u daleke zemlje kao misionarka, poput Franje-Ksaverskog; ona nije mogla utemeljiti neki red poput Benedikta ili Franje, nije mogla držati sjajne propovijedi poput Dominika, nije mogla ostvarivati socijalna djela poput svete Elizabete ili Vinka Paulskog, nije činila čuda poput Antuna Padovanskog. Biografima je lako pisati o svecima sa sjajnim vidljivim djelima. Tu postoji međutim velika opasnost da se opiše samo ono vanjsko, a unutarnji se život previdi. Stoga se uvijek moramo pitati i to odakle je ovaj ili onaj svetac imao snagu činiti sve to, i shvatit ćemo da se tu radilo o milosti Božjoj i velikoj ljubavi.

Terezija nije prema vani činila sjajna djela, već je živjela u skrovitosti. Čak se i neka susestra pitala kratko prije Terezijine smrti što bi se zapavo moglo o njoj reći u nadgrobnom govoru, jer nije učinila

ništa osobito. Kako to da je unatoč tome za nekoliko desetljeća postala poznatom i omiljenom u čitavu svijetu kao malo svetaca? Njezin životopis otkriva dubinu njezine duše, osobito ljubav kojom je bio prožet čitav njezin život. "Mala" svetica iz Lisieuxa nije prema vani učinila neka velika djela, ali je blistala zahvaljujući svojoj ljubavi i zbog toga je postala najvećom sveticom novoga vremena.

Pape su u Terezije smatrali primjerenim i to što je pred Bogom željela biti dijete. Ali nipošto ne bismo smjeli isticati njezine dječje osobine u smislu nedoraslosti. Time se misli njezina želja da bude mala pred Bogom i njezino veliko pouzdanje u njega. Njezini su nazori, osjećaji i postupci bili vođeni ljubavlju i vodili do još veće ljubavi. Već smo jednom uputili na nešto što mnogi ljudi povezuju s Terezijom. To je *Mali put* svetosti u svagdašnjici. Time se ne želi umanjiti svetost, kako bi se ona učinila mogućom za sve ljude. Terezija nas zapravo želi putem ljubavi u malim stvarima voditi do najviših vrhunaca u duhovnom životu. I ona je sama zahvaljujući svojoj ljubavi prema Isusu dospjela do istinske ljubavi, ako ne u očima ljudi, tada svakako u Božjim očima. Je li ono što je veliko za većinu ljudi i što se slavi, na primjer sportski uspjesi i svjetski rekordi, velike građevine i velka bogatstva, je li sve to veliko i u očima priznatih mislilaca našega doba? Na sličan se način možemo zapitati koji su ljudski uspjesi veliki u Božjim očima. Veliku slavu zaslužuju junaci ljubavi prema bližnjemu, kao što su majka Terezija, Damian de Veuster ili Maximilian Kolbe, pa i mnogi neistaknuti ljudi koji se u skrovitosti žrt-

vuju za drugog čovjeka. Ljubav čini naš žovot velikim i pri prosudbi ljudi na Sudnji dan vrijediti će ove riječi: "Mnogi prvi bit će posljednji, a posljednji prvi" (Mt 19,30).

Zrno pijeska teži svetost

Terezija je u svojoj poniznosti uvijek željela biti mala poput zrna pijeska na morskoj plaži po kome ljudi gaze ne obazirući se. Isto je tako bila svjesna da će jednom predvoditi "vojsku malih duša", to znači vojsku običnih ljudi. Od djetinjstva je međutim željela biti i velika svetica. Još nekoliko mjeseci prije svoje smrti, u lipnju 1897., napisala je u svojoj autobiografiji kako je uvijek žarko željela postati sveticom. U pismu svom ocu što ga je napisala u godini 1888., kada se već tri mjeseca nalazila u samostanu, rekla je puna nježnosti: "Uvijek ću ostati tvoja 'mala kraljica' (tako je otac odmila zvao svoju najmlađu kćerku) i pokušat ću biti tvoja slava postavši velikom sveticom." Zbog toga je rado čitala životopise svetaca čija je namjera prijašnjih godina bila što jasnije istaknuti vrline tih svetaca; biografima je bilo neugodno govoriti o njihovim slabostima koje su sigurno imali i zbog kojih su sigurno trpjeli i njihovi bližnji. Tako je ta njihova strana bila prešućena. Terezija je čitajući takve životopise svetaca često bila veoma obeshrabrena, kao što je sama napisala: "Morala sam spoznati da je između njih i mene postojala ista razlika kao između gore čiji se vrh gubi u oblacima i neuglednog zrnca pijeska po kome ljudi bezobzirno gaze; ali umjesto da sam klonula duhom,

rekla sam sebi: 'Dragi Bog ne usađuje u nas neispunjive želje, tako da unatoč svojoj malenkosti i beznačajnosti smijem čeznuti da postanem sveticom'" (Autobiografija). Vidimo da je svetost ostala za Tereziju veličinom, vrhom na koji se unatoč svojoj malenkosti i beznačajnosti željela popeti. Ona nastavlja: "Ali nemoguće je učiniti me većom, moram sebe podnositi ovakvu kakva jesam, sa svim svojim nesavršenostima." Ona je jasno vidjela da se vlastitom snagom ne može popeti na vrh svetosti. Čujmo je dalje: "Ali sredstvo s pomoću koga bih mogla dospjeti na nebo tražit ću na Malom putu, na posve ravnom, kratkom, novom putu. Mi živimo u stoljeću pronalazaka kada se ljudi više ne trude uspinjati stubama; u bogatih najbolje nadomješta stube dizalo. I ja bih željela naći dizalo koje bi me uzdiglo k Isusu, jer sam premala da bih se popela stepenicama savršenosti."

Kada je prilikom putovanja u Rim sa svojim ocem i starijom sestrom na kratko prekinula put u Parizu, tamo je u nekoj robnoj kući vidjela dizalo, vjerojatno paternoster. Kasnije se sjetila te slike. Što je zapravo mislila govoreći o dizalu koje bi je uzdiglo k Isusu? Možda da se na putu do svetosti ne moramo truditii da smijemo jednostavno skrstiti ruke u krilu? Ne, to ona nije sigurno mislila, već je smatrala da do svetosti ne možemo dospjeti vlastitom snagom, vlastitim vrlinama. U evanđelju o farizeju i cariniku želio je farizej biti opravdan pred Bogom, te je hvalio svoje vrline i svoje vladanje. Dizalo je zapravo slikovit prikaz ruku Isusa Krista koji se prigiba k nama da bi nas uzdigao na svoju

visinu i zagrlio. On se prigiba samo k duhovno malenima, k poniznima da bi ih uzdignuo iznad svake ljudske veličine. On nas ne uzdiže samo na vrh gora, već na visinu božanskog Trojstva. Tako se ona u svojoj molitvi prilikom zavjeta molila milostivoj ljubavi: "Ja žudim za tim da postanem svetom, ali osjećam svoju nemoć i molim te, o moj Bože, budi ti sâm moja svetost" (Autobiografija). Terezija na s posve upućuje na Gospodina koji nas jedini može dovesti do kršćanske zrelosti i nasljeđivanja Isusa Krista. Sveti Pavao kaže: "Sve je milost!" On zna da se pred Bogom ne možemo hvaliti svojim uspjesima i vrlinama.

Često se *Mali put* do svetosti vidi zapravo u tome da u svom svagdašnjem životu vjerno i savjesno obavljamo svoje dužnosti. Koliko god da je to važno, time ne bismo Tereziji udovoljili. Ona bi tada bila samo učiteljica ćudoređa poput mnogih drugih. Da bismo se približili njezinom *Malom putu*, morali bismo dodati da bi čitavo naše vladanje moralo biti ispunjeno ljubavlju prema Bogu i bližnjima. Ali svetost počinje za Tereziju još dublje: Isus mora u nama voljeti i djelovati, on mora svojom božanskom ljubavlju promijeniti naš život. Na mjesto učenja o ćudoređu mora stupiti mistika, tajna veza s Kristom i trojstvenim Bogom. Stoga mora čovjek uvijek iznova vidjeti i priznati svoju majušnost, kako bi mogla u njega prodrijeti Božja veličina. Tada će on našu bijednu ljudsku ljubav dovesti do savršenstava svojom božanskom ljubavlju. Terezija je željela uvijek iznova upućivati na to da samo po Isusu možemo postati plodnima, kao što on sâm kaže u paraboli o

trsu: "Tko ostaje u meni i ja u njemu, rodi mnogo roda. Jer bez mene ne možete ništa učiniti!" (usp. Iv 15, 5).

Ta sigurnost u postizanje svetosti putem povezanosti s Isusom Kristom rasla je u Tereziji iz dana u dan. Prije svega je u patnji i križu vidjela mogućnost za iskazivanje neke veće ljubavi koja bi bila plodna za spas mnogih ljudi.

Vivre d'amour

Kada je 26. veljače 1895. molila pred raspetim Najsvetijim – bilo je to pri četrdesetsatnoj molitvi -, spoznala je veličinu ovoga života u novom svjetlu. Pod utjecajem milostivog prosvjetljenja napisala je pjesmu koja se sastoji od 15 kitica. Naslov te pjesme posvijedočit će i sljedećim stoljećima u čemu se sastojao njezin životni program: "Vivre d'amour (to se može prevesti na hrvatski sa "živjeti od ljubavi", kao i "živjeti iz ljubavi"). Terezija je rezmatrala neke Isusove riječi iz Evanđelja po Ivanu. Od 1892. godine njezina su se razmatranja temeljila samo još na Evanđelju kao njihovu izvoru. Sve su joj knjige razmatranja bile dosadne ili su joj stezala dušu, kako je jednom priznala. Neke od tih riječi iz Isusovih oproštajnih govora glasile su: "Ako me tko ljubi, držat će moju riječ, i moj će ga otac ljubiti; k njemu ćemo doći i kod njega se nastaniti... Ostavljam vam mir; mir, i to svoj, dajem vam... Ostanite u mojoj ljubavi!" (Iv 14, 23. 27; 15, 9).

Je li moguće da trojstveni Bog stanuje u čovjeku ako on voli Isusa? Te se Isusove riječi nikako ne bi

trebale shvatiti kao slikoviti prikaz ili parabola. Terezija je zbog stanovanja Boga u njezinoj duši radosno klicala, a svoje je oduševljenje pretočila u pjesmu. Željela je od svoga srca načiniti palaču za Boga koju bi ispunjavao njegov mir. Željela je ostati u njegovoj ljubavi kroz sve kušnje.

U čemu se zapravo sastoji njezin život iz ljubavi (ili život od ljubavi), njezino "Vivre d'amour? Ona u svakoj kitici istoimene pjesme nalazi drugi sadržaj za tu ljubav. Najprije: Čuvati u duši Isusa, vječnu Božju Riječ, biti za Isusa živi tabernakul. U drugoj pjesmi pušta da Isus sâm govori: "Shvatili ste tajnu koja me navela da siđem k ljudima: Jedna duša koja me voli dragocjenija mi je od svih nebeskih krasota. "Terezija koja je željela biti tako majušna pred Bogom, isto je tako spoznala veličinu kršćanske duše, kao što je papa Leon Veliki tražio u jednoj svojoj božićnoj propovijedi: "Kršćanine, spoznaj svoje dostojanstvo", na latinskom: Agnosce, o Christiane, dignitatem tuam. U prvoj strofi svoje pjesme kaže naime Terezija što je nagrada za tu ljubav: U nama će živjeti sâm trojstveni Bog. U sljedećoj strofi čak kaže: "O Trojstvo, ti si zarobljenik moje ljubavi!" ljubav prema Isusu učinila je Tereziju zarobljenicom u karmelićanskom samostanu; u svom je srcu držala tri božanske osobe zarobljene svojom ljubavlju. Unatoč tim mističnim iskustvima s Bogom nije Terezija željela ekstazu ili neka osobita očitovanja, mnogo je više željela vjerovati, te kroz patnju i borbe dokazivati svoju ljubav. U nekoj drugoj kitici pjesme "Vivre d'amour" pokazuje ljubav svoj učinak u tome da ona ne želi sagraditi sebi kolibu na

brdu Tabor, već se želi s Isusom popeti na Kalvariju. To znači da je spoznala križ kao blago, kako bi se moglo pripomoći spasu i obraćenju ljudskih duša. U jednoj drugoj strofi kaže Terezija da voljeti znači "davati bez mjere i plaće". To što je tu izrazila u obliku pjesme nisu tek lijepe riječi, već plodovi njezina razmatranja i – ponajprije – njezina života.

Živjeti iz ljubavi znači za Tereziju iz Lisieuxa, otjerati sav strah i u toj ljubavi zaboraviti sve učinjene pogreške. Ljubav može odagnati strah od Božjega suda i uklanja sve greške kao što kap vode nestaje u vatri. Živjeti iz ljubavi znači čuvati veliko blago u krhkim posudama, znači neprestano koračati naprijed i usađivati u ljudska srca ljubav i mir; znači zapaliti plamen ljubavi u dušama svećenika. Svećenici su bili posebna tema njezina života i njezinih molitava. Kao dijete je osjećala veliko strahopoštovanje prema svećenicima koje je doživljavala za oltarom ili u ispovjedaonici. Pri svom putovanju u Rim više im se približila, skupa su se vozili željeznicom, jela je i razgovarala s njima i pritom doživjela i njihove ljudske slabosti. Stoga je osjećala da se mora moliti i za svećenike. Već joj se zbog te spoznaje isplatio put u Rim, napisala je u svom životopisu. Tako je i u svojoj pjesmi izrazila želju i potrebu da iz ljubavi prema Isusu moli za njegove svećenike. Živjeti iz ljubavi znači nadalje za Tereziju, brisati Isusovo lice koje se rastužilo zbog grijeha i bezvjerja ljudi, te su niz njega tekle suze; ona ga je željela tješiti svojom ljubavlju i prihvaćanjem patnje. Živjeti iz ljubavi znači izmoliti oproštenje za grešnike, kao nekada Mojsije za svoj izraelski narod ili

Abraham za Sodomu (Post 18,20). To znači poklanjati svoj život i postati plodnim poput pšeničnog sjemena što padne u zemlju. "Vivre d' amour" znači naposlijetku umrjeti iz ljubavi da bismo na nebu mogli vječno voljeti.

"Živjeti od ljubavi..."

1. Večer ljubavi,
   ništa drugo nisi više govorio
   nego sama sebe:
   "Ako me netko ljubi,
   držat će moju riječ
   i moj će ga otac ljubiti.
   K njemu ćemo doći
   i kod njega se nastaniti
   ostavljam vam mir,
   ostanite u mojoj ljubavi."

2. Živjeti od ljubavi
   čuvati sama u sebi,
   Riječ bez početka, Božju riječ!
   Ti znaš, Gospodine, da te ljubim.
   Ti duše ljubavi, izlij vatru
   svoje ljubavi, tada ću zagrliti oca.
   On se ne protivi, i najslabiji okovi zadovoljaju
   Da bude rob moje ljubavi.

3. Živjeti od ljubavi –
   iz tvoga života, kralju slave.
   Osjetiti užitak tvoga života.
   Bez ugleda živiš u kruhu za mene.

Sav ugled dajem, Isuse, za tebe.
Neće li ljubav biti daleka, nedodirljiva,
neće li je zgaziti vrijeme?
Već samo tvoj pogled moje je blaženstvo.
Od ljubavi ja živim. (...)

4. Živjeti iz ljubavi ne znači na zemlji
razapeti svoj šator na vrhu Tabora;
to znači popeti se s Isusom na Kalvariju;
to znači prepoznati križ kao blago!...
Na nebu moram živjeti uživajući;
tada neće više biti kušnji,
ali u progonstvu želim živjeti u patnji
iz ljubavi.

5. Živjeti od ljubavi –
davati bez mjere i plaće.
Ja ne brojim, ja dajem.
Ljubav ne voli račune.
Tako nježno kuca tvoje srce,
sve sam mu dala. Kako lako koračam,
ta imam još samo nešto svoje:
živjeti od ljubavi.

6. Živjeti od ljubavi –
ne osvrćući se na sjene prošlosti.
Jer ljubav rastjeruje sav strah.
Ni praha neće ostati od moje krivnje
poslije onog bljeska ljubavi
koji razara svako zlo.
Božji plamen, pravi požar,
tu sam sigurna,

u plamenoj peći pjevam o onom
čime je ispunjeno moje srce:
živim od ljubavi.

7. Živjeti od ljubavi –
nosti blago u krhkim posudama.
Voljeni slaba sam.
Ja anđeo? Bože moj...
Prije hodočasnik vučem se teškim koracima.
Ali ako padnem ti si tu.
Tako mi je put čudesan.
Živim od ljubavi.

8. Živjeti od ljubavi –
vjetar nadima jedra
na putu mira
i blaženstvo piri kroz kosu.
Za kormilom Ti, i vidim:
Ljubav nas tjera dalje
duboko u nutrinu mojih sestara.
Na nebu sja zvijezda Sjevernjača,
držim se pravca ljubavi, a kojega inače?
Na mome jedru piše velikim slovima:
Živjeti od ljubavi.

9. Živjeti od ljubavi –
došla je oluja, ali Isus je spavao.
Mogu biti mirna!
Neću te buditi, Gospodine moj.
Samo ti spavaj na mome životnom putovanju,
ostat ću mirna.
Naša će lađa razvijenih jedara vjere

uskoro pristati uz obalu: vidim tvoje lice.
U tom pravcu vjetar nadima moja jedra.
Živim od ljubavi.

10. Živjeti od ljubavi –
Dođi, baci svoj oganj na zemlju!
Serafim gori u plamenom krugu,
ali neka još jasnije plamti svaki svećenik
koga si pomazao!
Čuj moju molitvu
i primi moju žrtvu.
Raširi opet svoju slavu
na svoju Crkvu, čije sam ja dijete!
Živim od ljubavi.

11. Živjeti od ljubavi –
obrisati ti znoj s lica na Maslinskoj gori,
zadobiti smilovanje za grešnike.
Dragi, Bože,
neka se vrate kući u tvoju milost
gdje će dovijeka slaviti tvoje ime.
Jao, meni njihova će kletva još otplaviti sve u meni!
Može li kod tebe opet vladati šutnja?
Ja ipak pjevam što vjerujem,
poštujem i volim tvoje ime.
Živim od ljubavi.

12. Živjeti od ljubavi –
Magdaleninim suzama prati noge Isusove,
mazati ih mirisnim uljem,
ljubiti ih i brisati kosom.

Tek potom otvoriti posudu
Da miris Isusov ispuni cijelu kuću.
Ja nemam nikakav drugi miris osim
Svoje ljubavi.

13. "Živjeti od ljubavi –
ti si luda, kako to možeš",
smije mi se svijet. "Kako vi možete pjevati,
rasipati miris, tratiti život?
Mogli biste učiniti sebe korisnijima."
Ali ja te ljubim, Isuse moj,
gubim svoj život i dobivam ga.
Kada bi mi se svi na ovom svijetu smijali,
i tada bih pjevala:
"Umrijet ću od ljubavi."

14. Umrijeti od ljubavi –
to je moja odluka.
Ne plašim se više smrti.
Dirni u strune, Kerubine,
osjećam već blizu kraj.
Progutaj me, plamenu ljubavi!
Život je kratak, tišti me.
Stoga daj mi, Gospodine moj!
Da umrem od ljubavi.

15. Umrijeti od ljubavi –
ničemu se ne nadam više nego tome,
kada ću moći reći: Razriješio si
moje okove.
Tada će mi moj Bog biti nagrada,
sve moje, više od toga ne trebam.

Boravit ću u vatri njegove ljubavi,
gledati ga i samo ću uz njega biti.
To je moje nebo, moja sudbina:
Živjeti od ljubavi.

("Pjesmom slavim", skraćeni naslov zbirke pjesma, sv. Terezije iz Lisieuxa s punim naslovom "Pjesmom slavim u što vjerujem", op. prev.)

Mnogostruka kreativnost Terezije Martin, njezina nevjerojatna predanost i njezino štovanje diljem svijeta pokazuju kako može ljubav učiniti život svetim, plodnim i besmrtnim. Terezija je od djetinjstva bila u ljubavi odana Isusu, a s godinama je rasla ta njezina ljubav. Ona je bila skrivena, a često nije bila ni ćutljiva. Bila je to čisto duhovna ljubav prema Isusu koja je zbog njega uključivala i ljude, osobito ljude koji su se trebali izbaviti. Ta ljubav je sada pokazala svoju plodnost kada je Terezija spoznala svoju dušu kao hram božanskog Trojstva i sve svoje snage trošila u Isusovoj službi. Ona je željela za svoju braću i sestre stajati pod križem i poklanjati svoje patnje Isusu. Čak je i od smrti željela iz ljubavi načiniti mučeništvo, što je i Bog dopustio kroz polagano uništavanje njezina tijela koje je u dobi od 24 godine bilo na vrhuncu svoje snage. Ona je proživljavala mučeništvo u bolesničkoj postelji kada je dobivala napade gušenja, kašljem izbacivala krv i još mnoge druge veoma neugodne popratne pojave te bolesti, da bi naposljetku slabašnim glasom prošaputala svoje posljednje riječi: "Bože moj, volim te". Na nebu je, po njezinim riječima, željela činiti

isto što i na zemlji, voljeti Boga i ljude. "Na nebu se ne želim odmarati, već činiti dobro na zemlji. Učinit ću da na ljude pada kiša ruža".

Na Terezijinom primjeru vidimo da prava svetost ne počiva na vanjskim djelima i velikim uspjesima, već na velikoj ljubavi i predanosti. Poniznošću se postiže da Bog i njegova milost postaju učinkoviti u nama i daju nam da sazrijemo u nadnaravnu veličinu. Bliska veza s Isusom dovodi nas do božanske ljubavi i plodnosti. Za natprirodnu plodnost potrebno je dakle samo jedno: Živjeti iz ljubavi.

Darovati sebe Bogu

U pjesmi "Vivre d'amour" koja je tako dubokoumna i u vanjskom obliku tako lijepa, najbolje su izražene misli svete Terezije i njezin život. Čovjek koji živi u takvoj ljubavi kao da je osvojio najviši vrh svetosti pred kojim se Terezija kao djevojčica osjećala sićušnom poput zrnca pijeska. Sada se međutim činilo da je dospjela na vrh i tamo se nastanila.

Tu je pjesmu poslala i svom duhovnom bratu abbe Mauriceu Belliéreu, priloživši ga pismu. Željela je i njega pridobiti za taj život koji ju je doveo na taj put savršenosti gdje je tako brzo napredovala. Misionar je ganut pročitao te stihove i otpisao: "Ta pjesma odiše božanskim dahom koji pročišćuje i jača. Navečer onoga dana kada sam je primio, temeljito sam je razmatrao. Prekjučer mi ja ta pjesma poslužila za zahvalu. Danas je želim naučiti napamet i koristiti kao molitvu. Stavio sam je u svoj Novi zavjet i ta me pjesma ljubavi neće nikada napustiti kao i ta sveta knjiga, već će me pratiti do kraja svijeta." On je u jednom kasnijem pismu napisao Tereziji nešto što ju je veoma obradovalo: "Želim poklanjati ne brojeći, jer siguran sam da se ne računa kada se voli. Čim budem stupio na afričko tlo, nastavit ću ono što piše u vašem pismu: "Dala sam mu sve, kako lako sada koračam, ta imam još nešto svoje: živjeti od ljubavi." Više citata iz Terezijine pjesme utkao je tu u svoj tekst.

Terezija je u veljači 1895. napisala tu pjesmu o kojoj kaže da joj ju je dao Bog. Ona priča kako je tri mjeseca kasnije, na blagdan Presvetog Trojstva, poslije svete mise, primila novu milost i naumila posvetiti sebe milosrdnoj Božjoj ljubavi. Ona izvješćuje osim toga o molitvi koju joj je poklonio Sveti Duh, a dva dana kasnije molila se sa svojom sestrom Celinom pred Marijinim kipom milosrdne ljubavi Božje. Tu se može opet spoznati uzdizanje vrhunca ljubavi, onako kao što je na nekim brdima još postavljen toranj s kojega se pruža pogled u daljinu. Ta je prednost naime više nego samo sveto obećanje ljubavi, slično kao što je prednost iz ljubavi u bračnih partnera više od svakog verbalnog uvjerenja u ljubav. U redovnika i svećenika radi se o doživotnoj predanosti Bogu. Terezija je spoznala da je najveća ljubav prema Bogu predati mu svoj život kao žrtvu. O toj ljubavnoj predanosti kaže ona sljedeće: "Devetog lipnja ove godine, na blagdan Presvetog Trojstva pripala mi je milost da jasnije nego ikad shvatim koliko Isus čezne za tim da bude voljen" (Autobiografija). Zar Terezija koja je živjela iz ljubavi još nije shvatila koliko želi biti voljena? Je li to moguće? Nije li mu već sve dala? Je li mu mogla pokloniti još više ljubavi?

Ono što je saznala na taj blagdan Trojstva može se shvatiti kao novo prosvjetljenje po Bogu; ta to joj je pomoglo da napreduje k svetosti. Sada je smjela osjećajima razumjeti ono što je uvijek već znala. Osjećala je i nedostatak ljubavi što je Bog dotada primio od nje i njezinih susestara.

Od pravednosti do ljubavi

Terezija piše: "Mislila sam na one duše koje se nude Božjoj providnosti, kako bi otklonile kazne određene grešnicima i skrenule ih na sebe. Ta mi se požrtvovnost činila velikom i plemenitom, ali nisam osjećala sklonost da činim to isto. O, Bože moj, uzviknula sam iz dubine srca, treba li samo tvoja pravednost primati duše koje daju sebe kao žrtve prinosnice? Ne treba li njih isto tako i tvoja milosrdna ljubav? Ona se sa svih strana pogrešno shvaća i odbacuje; srca na koja bi je želio rasipati okreću se stvorovima i od njihove bijedne naklonosti prosjače svoju sreću, umjesto da se bace u tvoje naručje i prihvate tvoju beskrajnu ljubav ... (Autobiografija)

Vidimo da Terezija nije osuđivala svoje susestre koje su se predale Božjoj pravednosti; ona ih je štoviše poštovala, ali nije slijedila tu tradicionalnu liniju, već je išla vlastitim putem. Znala je da je Bog prije svega ljubav i da se grijeh ljudi sastoji u tome da ne prihvćaju njegovu ljubav, već se posvećuju stvorovima i od njih očekuju sreću. Bog joj je poklonio spoznaju kako bi se taj grijeh, taj poremećeni poredak Božje ljubavi i ljudi, mogao najbolje opet srediti; naime ne vršenjem pokore za Božju pravednost, već prihvaćanjem njegove ljubavi i predavanjem svoga života ljegovoj ljubavi. Ako je grijeh odbijanje Božje ljubavi, tada se popravljanje u tom

smislu može sastojati samo u iskazivanju ljubavi. Terezija to misli i u jednoj drugoj rečenici: "Ljubav se može platiti samo ljubavlju." Ona je znala da Bog želi svoju ljubav prema ljudima pokazivati na rasipnički način, ali ljudi su se nasipom osigurali od toga oceana ljubavi, tako da ih on ne može preplaviti. Ljudi se radije posvećuju stvorenim stvarima očekujući od njih željenu sreću koju stvorene stvari ne mogu međutim dati. Prava se sreća sastoji u tome da se "bacimo Isusu u naručje" i pustimo da budemo zatvoreni u "talioničku peć beskrajne Božje ljubavi".

Da bi popravio ljudske grijehe, Bog traži ljude koji će se otvoriti njegovoj ljubavi, kako ne bi više morao zadržavati beskonačne rijeke nježnosti što su zatvorene u njegovu srcu, već bi ih pustio da preplave ljude. To je ono za što Terezija kaže: "Koliko mnogo Isus čezne za tim da bude voljen." Njemu ne čini zadovoljstvo kažnjavati ljude koji su nešto skrivili. Nije mu stalo do boli vršenja pokore, već prije svega do uzajamne ljubavi. Tu je bilo zahvaljujući Tereziji uistinu otvoreno novo poglavlje u povijesti pobožnosti naše Crkve, a isto tako je i lice reda opet postalo humanije i ljubaznije.

Te misli što ih je Terezija primila pri zahvali poslije svete pričesti kao svjetlo odozgo, ispunile su je radošću. Ona nije osuđivala oblike pobožnosti u drugih, ali je sada znala da Bog daje prednost drugom obliku pobožnosti, naime predanosti njegovoj milosrdnoj ljubavi. Ona dalje piše: "Kada bi našao duše koje bi se ponudile tvojoj ljubavi kao žrtve koje se prinose spaljivanjem, mislim da bi ih sve progutao svojim plamenom ljubavi; čini mi se da bi bio

sretan kada ne bih više morao potiskivati u sebi bujice beskrajne nježnosti... Ako je tvoja pravednost sklona prazniti se, ona koja se odnosi samo na zemlju, koliko tada više tvoja milosrdna ljubav čezne za tim da rasplamsa duše, jer tvoje se milosrđe uzdiže do nebesa... O, Isuse moj, daj da budem ta sretna žrtva. Neka plamen tvoje božanske ljubavi proguta svoju žrtvu!" Ako čovjek pokloni sebe Bogu, on će ga ispuniti svojom ljubavlju, čak razbuktati, kao što vatra proguta svoju žrtvu. Terezija je dakle željela sebe posve darovati Bogu. Njezina predanost u ljubavi Isusova je želja i ona je stoga željela da je mnogi ljudi slijede i poklone mu svoju ljubav i svoj život. Tu se ne radi o tome da moramo Isusa izvanredno ljubiti, već da pustimo da u nas utječe njegova ljubav, štoviše da nas ona proguta poput vatre. Bog će od toga blagoslovljenog trenutka naći mnoge ljude koji će ga voljeti na taj savršeni način. Oni će mu dopustiti da svoju ljubav izlijeva u svijet. Njegova se beskrajna ljubav izlijeva u naša srca i ispunjava nas svojom vječnom nježnošću.

Ljubav za ljubav

Terezija je izvijestila kako je primila milost da "spozna" koliko Isus čezne za tim da bude voljen. Bog želi dakle da ga mi ljudi volimo, to znači da naša ljubav ne smije biti samo pasivna, dakle da samo puštamo da on voli nas, već mora biti i aktivna. Terezija je bila prava majstorica u tome kako se Bog može voljeti svom snagom i čitavom dušom. Prava ljubav otkriva uvijek nove mogućnosti dokazivanja

ljubavi. Najviši je oblik ljubavi darivanje svoga života, kao što to vidimo u Terezije. Ako se otvorimo i pustimo da nas preplavi Božja ljubav, ona će nas ispuniti do te mjere da će naša ljubav rasti prema savršenosti. Tako vrhunac ove molitve glasi: "Da bih živjela u savršenoj ljubavi, predajem sebe kao potpunu žrtvu tvojoj milosrdnoj ljubavi". Ona tu govori o "činu savršene ljubavi", dakle o aktivnosti ljubavi koja ne znači naš napor, već božansku milost u nama.

Kako Terezija shvaća aktivnost ljubavi?

Misli li ono što kaže u jednoj pjesmi: "Ah, daruj mi tisuću srdaca da bih te toliko voljela!" – ne, jer njoj je poznata slabost ljubavnoga srca, a voljeti s tisuću ljudskih srdaca značilo bi najzad: tisuću puta ništa! Rješenje postoji za nju u slijedećoj rečenici iz pjesme: "Isuse, ti najviša ljepoto, daj mi svoje božansko srce da bih te voljela" (Pjesme). Otada je željela božansku ljubav, jedinu kojom se Bog može voljeti kako to on zaslužuje. U mnogim pjesmama o Srcu Isusovu mole kršćani svoga Gospodina da im pokloni svoju ljubav i njome im razbukta srca. To nije tek pobožna želja, u Terezije je ona postala čudesnom stvarnošću. Boga ne možemo istinski voljeti svojom ljubavlju, već njegovom vlastitom koju nam je Sveti Duh ulio u srca, kao što kaže Pavao u Poslanici Galaćanima. To ne čini neđutim ljudsku ljubav bezvrijednom; Boga trebamo i smijemo voljeti svojim ljudskim srcima. Ali moramo biti svjesni toga da je vlastita Božja ljubav kojom se on voli – neizmjerno oplemenjivanje naše ljudske ljubavi!

Zavjetna molitva svete Terezije

Darivanje same sebe kao potpune žrtve milosrdnoj Božjoj ljubavi

O moj Bože, blaženo Trojstvo! Žudim za tim da te ljubim i činim da budeš ljubljen, da radim na veličanju tvoje svete Crkve spašavajući duše što su na zemlji i oslobađajući one što pate u čistilištu. Žudim za tim da savršeno ispunjavam tvoju volju i dospijem do krasote što si mi je pripremio u svom Kraljevstvu. Jednom riječju: Žudim za tim da postanem svetom, ali osjećam svoju nemoć i molim te, o moj Bože, budi ti sâm moja svetost.

Budući da si me toliko volio da si mi dao svoga jedinog sina kako bi bio moj Spasitelj i zaručnik, tako su moja i neizmjerna blaga njegovih zasluga. Rado ti ih s radošću dajem i preklinjem te da na mene ne gledaš drukčije nego Isusovim pogledom i njegovim srcem što plamti od ljubavi.

Ja ti dajem nadalje zasluge svih svetaca na nebu i na zemlji, njihovu ljubav i ljubav svetih anđela, konačno ti nudim, blaženo Trojstvo, ljubav i zasluge svete Djevice, moje voljene Majke. Njoj povjeravam svoju predanost s molbom da je prinese tebi kao moju žrtvu. Njezin božanski sin, moj ljubljeni zaručnik, rekao nam je u danima svoga zemaljskog života: "Sve što zamolite moga Oca u moje ime, on će vam dati". Tako sam sigurna da ćeš uslišit moje želje.

Ja znam, o moj Bože, što više želiš dati, to više povećavaš očekivanje ljudi. Ja osjećam u svom srcu goleme želje i s pouzdanjem te molim da prisvojiš moju dušu. Ah, ne mogu primati svetu pričest ono-

liko često koliko bih to željela; ali, Gospodine, nisi li ti svemoguć? Ostani u meni kao u tabernakulu; nikada se ne udaljuj od svoje male hostije.

Željela bih te utješiti zbog nezahvalnosti zlih ljudi i preklinjem te: Oduzmi mi slobodu da ikada negodujem u vezi s tobom i da ti ne ugađam. Padnem li katkad zog svoje slabosti, neka me tvoj božanski pogled odmah pročisti, ukloni sve moje nesavršenosti, poput vatre koja sve pretvara u vatru.

Hvala ti, Bože moj, za sve milosti što si mi ih dao, osobito za to što si pustio da prolazim kroz teške kušnje. S radošću ću te promatrati na Sudnji dan kada budeš nosio žezlo križa. Budući da si me držao vrijednom da sudjelujem u tom dragocjenom križu, nadam se da ću ti na nebu biti slična i da ću u svojoj preobraženoj ljubavi vidjeti kako sjaje sveti ožiljci tvojih muka...

Nadam se da ću poslije ovoga života na zemlji uživati uz tebe u svom nebeskom domu. Ali ja ne želim raditi za tvoju ljubav, s jedinom namjerom da te obradujem, da utješim tvoje najsvetije srce i spasim ljude koji će te dovijeka voljeti.

U večer ovoga života stat ću pred tebe praznih ruku, o moj Gospodine, jer ja te ne molim da brojiš moja djela. U tvojim su očima sve naše pravednosti okaljane. Ja želim dakle odjenuti tvoju vlastitu pravednost i od tvoje ljubavi primati tebe kao svoje vječno vlasništvo. Ja ne želim drugo prijestolje ni drugu krunu nego tebe, moj Isuse. Vrijeme nije u tvojim očima ništa, jedan je jedini dan kao tisuću godina. Ti me možeš dakle u jednom trenutku pripremit da se pojavim pred tobom.

Da bih živjela u tom držanju savršene ljubavi, predajem sebe tvojoj milosrdnoj ljubavi kao potpunu žrtvu što se spaljuje i molim te da me zapališ svojom vatrom, da se u moju dušu preliju tvoje rijeke beskrajne nježnosti, kako bih postala mučenicom tvoje ljubavi, o moj Bože.

Neka mi to mučeništvo, nakon što me bude pripremilo da stupim pred tebe, pokloni napokon smrt i neka se moja duša odmah vine uvis, u vječini zagrljaj tvoje milosrdne ljubavi. O Isuse moj, želim svetim otkucajem svoga srca bezbroj puta obnavljati tu predanost, sve dok te ne budem, kada nestane sjena, smjela licem u lice dovijeka uvjeriti u svoju ljubav...

Marija – Franciska, Terezija od Djeteta Isusa i od Presvetog lica

Blagdan Presvetog Trojstva, 9. lipnja 1895.

(Autobiografija)

Voljeti kao što je volio Isus

Čini se da je Terezija svojom predajom milosrdnoj Božjoj ljubavi na blagdan Trojstva 1895. postigla vrhunac svoje ljubavi. "Dizalo" koje ju je odnijelo u visinu bile su ruke Isusa koji ju je poput malog djeteta podigao s tla i zagrlio. Ona nije dospjela u srce požanskog Trojstva – unatoč svojim slabostima – svojim zaslugama, zahvaljujući tehnici ili slučajno, već jedino milošću Božijom od koje se dala voditi.

Da li se ona zaustavila u svom letu? – Kako se zrelost i savršenost mogu zaustaviti ako dođu u Bogu, Beskonačnom i Bezgraničnom?!

Terezija se isprva, nakon što je sebe predala milosrdnoj Božjoj ljubavi, osjećala posve okruženom tom ljubavlju; da, gotovo je plivala u njegovoj ljubavi. Ona piše: "Vi ste mi, voljena majko (time misli svoju glavaricu), dopustili da na taj način ponudim sebe Bogu; vi znate kolike su rijeke – ili bolje reći oceani – milosti preplavili moju dušu. Ah, od onog sretnog dana čini mi se da me ljubav posve prožima i okružuje; čini mi se da me ta milosrdna ljubav obnavlja, pročišćuje mi dušu i ne ostavlja u njoj ni traga grijeha, stoga se ne mogu bojati čistilišta. Znam da sama po sebi ne bih zaslužila ni da uđem na to mjesto kajanja, jer onamo mogu imati pristup samo svete duše; znam međutim isto tako da je plamen ljubavi nadasve svet. Znam da Isus može željeti nametati patnje i da mi on ne bi dao čežnju što je osjećam kada je ne bi želio utažiti..." (Auto-

biografija). Bog joj je dakle pokazivao da je prihvatio njezinu predanost i ljubav i ulijevao joj u srce rijeke ljubavi. Ta je ljubav očistila svaki trag grijeha, kao što vatra spaljuje smeće i nečistoću. Ona je potpuno vjerovala Isusu, znala je da joj on neće dodijeliti nepotrebnu patnju. I plamenovi koji su je gutali, bili su plamenovi ljubavi Božje i poklon njegovoj beskrajnoj ljubavi. Više se nije bojala čistilišta, već se posve okrenula nebu, gdje je željela vječno pjevati pjesmu ljubavi i hvale.

Budući da se posve okrenula Bogu, moglo bi se misliti da je zaboravila ljude na zemlji, osobito grešnike koje je prije željela spasiti stojeći pred križem. U vezi s tim postavlja se pitanje jesu li redovi koji su se posve zatvorili da bi živjeli za Boga, zaboravili ljude vani u svijetu i njihove nevolje.

U Terezijinoj se autobiografiji pokazuje da je upravo suprotno: Što je ona više bila vođena k žarištu ljubavi, to je više razumjela ljubav prema bližnjemu i njezini su koraci bili vođeni apostolskim i misionarskim putovima. Ciljem njezinih molitava i njezine žrtve postajali su sve više i bezvjernici koje je naučila bolje razumijevati u posljednjoj godini svoga života kroz vlastite pomrčine vjere.

Koliko je njezina ljubav prema Bogu postala jedno s njezinom ljubavlju prema bližnjemu, pokazuje primjer iz posljednjih mjeseci njezina života. Njezina sestra, majka Agnes od Isusa pričala je o tome kao svjedok prilikom procesa proglašenja Terezije blaženom." Kada je ona, već teško bolesna pisala pred kraj života svoj rukopis, vidjela sam jednoga dana da su je u svakom trenutku ometale sestre. Ali

umjesto da je izgubila strpljenje ili da je ponizno zamolila da je puste u miru, ona je svaki put odložila pero i s dragim osmjehom zaklopila svoju bilježnicu. Pitala sam je kako u tim okolnostima može nizati i samo dvije misli jednu za drugom. Ona mi je odgovorila: "Ja pišem o ljubavi prema bližnjemu, sada je došao trenutak da je i živim. Ah, majko moja! Ljubav prema bližnjemu znači sve na zemlji. Bog se voli u istoj onoj mjeri u kojoj se voli bližnji" (Procesi).

Nova dubina ljubavi prema bližnjemu

Mnogi su ljudi skloni pripisivati kontenplativnom redu upravo suprotno: Tko voli Boga, zaboravlja ljubav prema bližnjemu i zalaganje za ljude u ovom svijetu. Terezija nam pokazuje da tek zahvaljujući velikoj ljubavi prema Bogu možemo shvatiti ljubav prema bližnjemu u čitavoj njezinoj dubini i njezinom značenju i provesti je u djelo. Ona se sama najprije posvetila Božjoj ljubavi, a tek je tada razumjela ljubav prema bližnjemu u novoj dubini. Tako piše: "Među nebrojenim milostima što su mi ove godine (1897.) bile dodijeljene ne smatram baš malom onu po kojoj sam zapovijed o ljubavi prema bližnjemu shvatila u čitavom njezinom opsegu."

Nije li Terezija već od svoje petnaeste godine molila za spas ljudi koji su zgriješili i prinosila za njih svoju žrtvu, nije li u samostanu imala priliku tisuću puta pokazati što je ljubav prema biližnjemu? Nije li svoju pomrčinu vjere žrtvovala za bezvjernike? Kako može tada reći kako je tek u posljednjoj

godini svoga života shvatila da zapovijed ljubavi prema bližnjemu ima dubinu čiju mjeru nije prije shvaćala, a koju ni mi ne možemo slutiti. Stoga ona priznaje da je njezina ljubav prema bližnjemu dugo ostala nepotpunom.

Prvih je godina u samostanu više obraćala pozornost na ljubav prema Bogu. Željela se posvetiti mirnom životu, kako bi mogla voljeti Isusa više nego što je ikada bio voljen. Budući da je svu svoju ljubav upravila na Boga, nije još posve shvatila koliki je domašaj riječi našega Gospodina u glavnoj zapovijedi: "Druga je zapovijed poput prve: Ljubi bližnjega svoga kao samoga sebe!" Ona je upravo tom ljubavlju prema Bogu bila dovedena do istinske ljubavi prema bližnjemu. Terezija je vjerovala u Kristove riječi kako u nebesko Kraljevstvo neće ući oni koji mu govore Gospodine, već oni koji čine volju njegova Oca na nebu. Ona je smatrala da nas Krist time upućuje na ljubav prema bližnjima i vladanje u skladu s njom (Autobiografija). Još ju je dalje odvela međutim nova Gospodinova zapovijed što ju je Isus za vrijeme posljednje večeri rekao svojim učenicima: "Ljubite jedan drugoga; kao što sam ja ljubio vas, ljubite i vi jedan drugoga" (Iv 13,34). Ta sporedna rečenica "kao što sam ja ljubio vas" može se lako previdjeti pri čitanju, ali za Tereziju je ona značila jasno svjetlo. Ona je osim toga shvatila da takozvana druga zapovijed "Ljubi svoje bližnje kao samoga sebe!" nije bila Kristova zapovijed, već da potječe iz Staroga Saveza. Ona može kršćanina voditi k savršenosti. Čujmo sami: "Kada je Gospodin zapovijedi svom narodu da ljubi svoje bližnje

kao sama sebe, nije još došao na zemlju; budući da je vjerojatno znao koliko se jako voli vlastito Ja, nije mogao od svojih stvorova tražiti veću ljubav prema bližnjemu. Ali kada je Isus dao svojim apostolima novu zapovijed, svoju vlastitu zapovijed, kako je kasnije naziva, nije više rekao da se bližnjega mora voljeti kao samoga sebe, već onako kako ga je volio on, Isus, i kako će ga voljeti do svršetka vremena" (Autobiografija). Nije dakle dovoljno voljeti bližnjega kao samoga sebe. Kao mjerilo svoje ljubavi trebali bismo uzeti Isusa. Kako je Isus voli svoje učenike? Ona piše: "Oh! Ono što ga je privuklo nisu zacijelo bile njihove prirodne osobine. Jer između njih i njega postojalo je beskrajno rastojanje. On je bio znanje, vječna mudrost, a oni su bili siroti ribari, neuki, puni zemaljskih misli. A Isus ih ipak naziva svojim prijateljima, svojom braćom. Želio ih je vidjeti kako s njim vladaju u Kraljevstvu njegova Oca, a da bi im to Krajevstvo učinio pristupačnim, želio je umrijeti na križu, jer rekao je: "Nema veće ljubavi nego dati svoj život za one koje se ljubi" (Autobiografija). Ona spoznaje pri tim riječima nesavršenost svoje vlastite ljubavi prema susestrama. Nije ih voljela toliko kao Isus. To bi naime značilo podnositi sve njihove mane i pogreške, ne čuditi se njihovim slabostima i oduševljavati se i njihovim najmanjim vrlinama. Da ona ne bi smjela za sebe zadržati tu ljubav što ju je nosila u srcu, već bi je morala pokazivati vanjskim znakovima, na primjer osmijehom, lijepom riječi, ljubaznim pogledom, poklonom, pružanjem pomoći... Terezija zaključuje o tim vanjskim znakovima ljubavi iz riječi Evanđelja: "Ne

žeže se svijeća da se stavi pod varićak, nego na svijećnjak da svijetli svima u kući (Mt 5,15). To svjetlo što se ne smije skrivati, već učiniti vidljivim, to je ljubav. Ona se ne smije poklanjati samo onima s kojima smo u bliskoj vezi; svjetlo mora gorjeti svima u kući. Željela je da njezina ljubav razveseli sve susestre. Zahvaljujući Isusovoj ljubavi koja je upućena svim ljudima, proširila se i njezina ljubav na cijeli svijet i cjelokupnu Crkvu.

Nidada vlastitom snagom

Isus je Tereziji darovao i snagu da voli sve ljude, pa i nesimpatične sestre i ljude koji su zgriješili, bilo gdje u svijetu; jer vlastitom snagom nije mogla postići takvu ljubav u sebi. Ona piše: "O Gospodine, znam da ti ne bi naložio nešta nemoguće, i poznaješ moju slabost i nesavršenost bolje od mene; znaš da nikada ne bih mogla svoje susestre voljeti kao što ih ti voliš, kada ih ti sâm, o moj Isuse, ne bi još volio i u meni. Budući da si bio spreman dodijeliti mi tu milost, izdao si novu zapovijed. Ah! Kako volim što mi ona poklanja pouzdanje, što je tvoja volja da voliš u meni sve one za koje si mi naložio da ih volim!...

Da, ja osjećam, kada iskazujem ljubav, tada djeluje Isus u meni; što sam više sjedinjena s njim, to snažnije volim sve svoje susestre. Želim li raspiriti tu ljubav u svom srcu, osobito ako mi zao duh pokušava ukazati na pogreške ove ili one sestre koja mi baš nije simpatična, tada brzo ispitujem koje su njezine vrline, postoji li u nje dobra volja i kažem

sebi: Ako sam i vidjela da je jednom pala, možda je inače izvojevala brojne pobjede što ih skriva zbog poniznosti, a čak i ono što mi se čini kao mana, može biti vrlo vjerojatno nakana da se ostvari neki kreposni čin" (Autobiografija). Tako je Terezija koračala dalje u ljubavi, jer je tako odano primala Isusove milosti i njegova nadahnuća.

Nakon što je otkrila koliko snažno želi Isus biti voljen, morala je otkriti koliko se mnogo trebaju voljeti bližnji. Isus nam poklanja svoju vlastitu ljubav, kako bismo mogli voljeti svoje bližnje onako kako on želi. Njegovim srcem trebamo i možemo tako voljeti svoje bližnje. Ona nam daruje žar svoje ljubavi po Svetom Duhu koji je uliven u naša srca. Sada bi netko mogao prigovoriti da je ugrožena naša unutarnja sloboda ako sâm Bog voli u nama; ali to nije točno. Ona samo želi biti izvor veće ljubavi. Drugi bi mogli reći da su zahtjevi takve ljubavi previsoki i neostvarivi; odgovor je da će on uliti svoju ljubav u naša nesavršena srca, kako bismo mogli ispunjavati njegove zahtijeve. Iza tih visokih zahtijeva stoji božanska darežljivost koja ih ispunjava. Bog želi da sudjelujemo u njegovoj božanskoj ljubavi prema ljudima koja se odnosi na sve i koja je čak spremna dati život za braću i sestre. Iz toga se može izvući sljedeći zaključak: Tko nije spreman na takvu ljubav prema bližnjima, nije se potpuno predao ni ljubavi prema Bogu. Nešto slično piše sveti Ivan u svojoj poslanici: "Tko ne ljubi svoga brata koga vidi, ne može ljubiti Boga koga ne vidi" (1 Iv 4,20-21). Ta dva pravca ljubavi najdublje su povezani, jedan uvjetuje drugi.

Kada je Terezija dospjela na vrhunac ljubavi prema Bogu, bila je novom Isusovom zapovijedi vođena do istinske dubine ljubavi prema bližnjemu. Što je više bila vezana s Isusom, to je više mogla voljeti i svoje susestre. Da Isus želi voljeti ljude i pokazivati im svoju milosrdnost putem nas. On nema drugih usta osim naših, kako bi mogao utješiti druge, on nema ni drugih ruku i nogu osim naših, kako bi mogao pomoći braći i sestrama. Ako se možemo odreći samih sebe i ako smo spremni žrtvovati se, može Isus sve više putem nas voliti ljude. Svi bi trebali moći izravno iskusiti njegovu božansku ljubav i milosrdnost putem ljudi koji vole.

Male ljubavne priče

Dospjeti od tog duhovnog vrhunca ljubavi prema bližnjemu do konkretne ljubavi prema bližnjemu znači međutim spustiti se u svagdašnji život i u malim stvarima iskazivati ljubav braći i sestrama. I Terezija je živjela te duboke misli koje nisu vjerodostojne dok ne nađu svoje obličje u svagdašnjem ophođenju bližnjima.

Ali pustimo Tereziju da sama priča o tome:

"Još se sjećam službe ljubavi koju mi je dao dragi Bog dok sam još bila novakinja; bila je to sitna stvar, ali me naš Otac koji vidi u ono skrovito, kome više znači sama namjera nego veličina uspjeha, nagradio već za to, ne čekajući drugi život. Bilo je to vrijeme kada je sestra St. Pierre još odlazila na kor i u refektorij. Pri večernjoj je meditaciji sjedila ispred mene. Deset minuta prije šest morala je jedna sestra

uzeti sebi vremena da je odvede u refektorij, jer medicinske su sestre imale tada previše bolesnika da bi je one odvele. Mnogo me je stajalo da se ponudim za tu malu pomoć, jer sam znala da nije bilo lako zadovoljiti tu sirotu sestru. St. Pierre koja je toliko trpjela da nije rado mijenjala pratilicu. Ali nisam željela propustiti tako lijepu priliku da iskažem ljubav, sjećajući se Isusovih riječi: "Što učinite jednom od moje najmanje braće, meni učiniste. Ponizno sam se dakle ponudila da je vodim. Nisam lako postigla da moja ponuda bude prihvaćena. Napokon sam se latila posla i imala toliko dobre volje da sam to uspješno obavila.

Svake večeri kada sam vidjela kako sestra St. Pierre trese pješćani sat, znala sam da to znači: put pod noge! Nevjerojatno koliko me, osobito u početku, stajalo da krenem; ali ipak sam s mjesta krenula, a zatim je počela čitava ceremonija. Najprije sam trebala na određeni način odmaknuti klupu i odnijeti je. Nipošto je nisam smjela gurati. Tada je slijedila šetnja. Morala sam koračati iza jadne bolesnice i čvrsto je držati za pojas. Činila sam to najopreznije što sam mogla. Ali ako je ona učiniła pogrešan korak, tada me grdila da je loše držim i da će pasti. – 'Ah, moj Bože, vi hodate prebrzo, polomit ću si kosti; Ako sam pokušala hodati još sporije, ona je prigovarala: 'Ta dođite već jednom! Uopće više ne osjećam vašu ruku, pustili ste me, past ću! Ah, odmah sam rekla kako ste premladi da me vodite.' Napokon smo bez nezgode stigle u refektorij; tamo su nastupile nove teškoće. Trebala sam sestru St. Pierre posjesti i postaviti se tako da joj ne smetam,

zatim sam joj morala zavrnuti rukave (opet na određeni način), tada sam smjela otići. Ona se svojim jadnim obogaljenim rukama mučila trgati kruh. Ubrzo sam to primjetila i svake sam je večeri ostavljala tek kada sam obavila i tu malu službu za nju. Budući da me to nije molila, bila je veoma ganuta i tim sam ne baš traženim sredstvom stekla konačno njezinu naklonost, a prije svega (to sam saznala tek kasnije, nakon što sam joj narezala kruh, poklonila svoj najljepši osmijeh" (Autobiografija).

"Dugo sam vrijeme imala svoje mjesto pri večernjoj meditaciji ispred sestre koja je posjedovala jednu čudnu naviku i mislim da je imala mnoga prosvjetljenja, jer se rijetko koristila knjigom. To sam primijetila po sljedećemu: Čim je ta sestra bila tamo, počela je stvarati neki čudni zvuk, otprilike kao da se dvije školjke trljaju jedna o drugu. Ja sam to zamijetila, jer sam imala nadasve fini sluh (katkad čak malo prefini). Uopće vam ne mogu opisati, koliko me je taj tihi šum zamarao. Najradije bih se okrenula i pogledala dužnike (biblijski izraz za krivce, op. prev.) koji nisu dakako bili svjesni te njezine čudne osobitosti; to je bilo jedino sredstvo da im se skrene pozornost na to. Ali u dubini srca osjećala sam da je bolje strpljivo to posnositi, zbog ljubavi prema Bogu i kako ne bih uvrijedila tu sestru. Držala sam se dakle mirno i pokušavala se sjediniti s dragim Bogom da zaboravim onaj tihi šum Ali sve je bilo uzalud, kupala sam se u znoju i bila prisiljena izmoliti molitvu patnje, ali dok sam patila tragala sam za sredstvom da to ne pokažem razdražena i ljutita, već u radosti i miru, barem u dubini

svoje duše. Tako sam pokušala taj tako neugodni zvuk čak voljeti. Umjesto da sam nastojala ne slušati ga (što je zapravo bilo nemoguće), trudila sam se pozorno ga osluškivati kao da je prekrasni koncert, i moja se čitava molitva sastojala u atome da taj koncert žrtvujem Isusu" (Autobiografija).

"Neki drugi put nalazila sam se u praonici rublja pred sestrom koja mi poprskala lice prljavom vodom svaki put kada je podizala rublje na svoju klupu; moja je prva reakcija bila da sam uzmaknula i obrisala lice kako bih sestri koja me prskala pokazala da bi mi učinila uslugu kada bi se mirno ponašala, ali odmah mi je palo na um da bih bila prilično budalasta kada bih odbila ta blaga koja su mi bila tako velikodušno darovana i tako nisam željela da se primijeti moja borba. Veoma sam se trudila da budem poprskana sa što više prljave vode tako da sam to počela smatrati upravo dopadljivim i nakanila drugi put opet zauzeti to mjesto gdje sam primila toliko mnogo dragocjenog."

Ona sažeto piše: "Voljena majko, vidite, ja sam veoma mala duša koja može dragom Bogu ponuditi veoma male stvari, pri tom se često još događa da mi izmaknu te male žrtve što donose duši toliko mnogo mira; to me ne obeshrabruje. Mogu podnijeti da imam nešto manje mira i nastojat ću drugi put biti opreznija. (Autobiografija).

travnja 1896., u noći s Velikog četvrtka na Veliki petak iskašljala je Terezija prvi put krv i osjetila da njezin život na zemlji neće više dugo trajati. Nije ju obuzeo strah od smrti, već joj je pala na um radosna misao: "Dolazi mladoženja! Najavio se šaputavim glasom." Proći će još godina i pol prije nego što bude ušla u nebesku domovinu i na vječnu svadbenu gozbu. Bog joj je u tim posljednjim mjesecima i opet darovao osobite milosti i spoznaje, iako u to vrijeme pada i njena pomrčina vjere. Ali ona nije željela voljeti Boga čitavim svojim srcem samo sada, s obzirom na smrt. Već je od djetinjstva njezina ljubav pripadala Bogu. Tako piše pri kraju svojih životnih sjećanja, kada joj je gotovo već pero padalo iz ruke, jer ju je bolest sve više slabila: "Ti znaš, o moj Bože, nikada nisam željela ništa drugo nego voljeti tebe; ne želim nikakvu drugu čast. Ona se skrbila za mene od mog djetinjstva, rasla je sa mnom, a sada je ponor čiju dubinu ne mogu istražiti" (Autobiografija). Terezija je znala da ju je Bog pretekao sa svojom očinskom ljubavlju, da je najprije on nju volio. Ona je na tu ljubav odgovorila golemom pozornošću i odanošću. Željela je odgovoriti istom ljubavlju, ali je morala priznati da to nije bila u stanju. "Ljubav privlači ljubav, stoga moja ljubav hita k tebi, ali ah! Ona nije čak ni kap rose što se gubi u oceanu! Da bih te voljela kao što ti voliš mene, moram od tebe posuditi tvoju vlastitu ljubav, tek ću tada naći mir" (Autobiografija). To je mir ljubavi, sigurnost i zašti-

ćenost u Božjim rukama. Ali takav mir ne znači biti besposlen, već on djeluje na bolju plodnost i aktivnost. To je slično kao što je nekada bilo s Martom i Marijom o kojima izvješćuje Evanđelje. Isus je više cijenio prividnu Marijinu besposlenost (dok je slušala njega), nego radinost njezine sestre Marte; jer iz slušanja i spokoja ljubavi proizlaze nove djelatnosti i apostolska revnost. Na posljednjim stranama napisala je Terezija: "Marija sjedi do Isusovih nogu, osluškuje njegove slatke i vatrene riječi. Čini se da ona ništa ne daje, a daje više od Marte koja se muči oko mnogih stvari i željela bi da njezina sestra postupa isto tako. Isus ne kudi Martin rad; te je poslove njegova majka ponizno obavljala čitav svoj život, budući da je morala pripremati obroke svetoj obitelji. On je želio prigovoriti samo nemiru svoje revne gostoprimkinje" (Autobiografija). Terezija je bila dakle uvjrena da čovjek koji je rasplamsan ljubavlju poput Marije i u kome živi sâm Isus, ne može ostati besposlen. Iz duboka mira i molitve proistječu božanska mudrost i apostolska revnost, kao što pokazuje primjer velikih svetaca. Tako ona dalje piše: "To su shvatili svi sveci, a još snažnije oni koji su svemir ispunili svjetlom učenja Evanđelja. Zar Pavao, Augustin, Ivan od križa, Toma Akvinski, Franjo, Dominik i mnogi drugi uzvišeni Božji prijatelji, nisu iz molitve crpili svu svoju božansku spoznaju koja je oduševila najveće duhove?" Toj velikoj svetici smijemo sa sigurnošću pridodati još jednu veliku sveticu: Tereziju iz Lisieuxa. I ona je svoju mudrost koja prosvjetljava svijet, Crkvu, crpila iz meditacije i molitve, u krajnjoj odanosti

Kristu. Ali taj je duhovni mir po Gospodinu nije odveo samo do Božje mudrosti, već i do najveće apostolske učinkovitosti u zagovornoj molitvi. Ona uspoređuje molitvu s polugom što svijet i ljude uzdiže k Bogu. Čujmo sami njezine riječi što pripadaju najljepšim mjestima u njezinoj Autobiografiji: "Neki je učenjak rekao: 'Dajte mi polugu, uporište i promijenit ću svijet.' Ono što nije mogao postići Arhimed, jer njegovi zahtjevi nisu bili upućeni Bogu i ticali su se samo materijalnog, to su u potpunosti postigli sveci. Svemogući im je dao kao oslonac: samo Boga i jedino Boga; kao polugu: molitvu rasplamsanu vatrom ljubavi. Na taj su način podizali svijet bliže Bogu; na taj ga način i danas podižu, a to će činiti i budući sveci, sve do svršetka svijeta" (Autobiografija).

Iako je Terezija često osjećala suhoću u molitvi i meditaciji, ostala im je odana i nikada nije željela skratiti vrijeme molitve i duhovna razmatranja. Ona je svoj unutarnji poziv osjećala u tome da moli za ljude u čitavom svijetu i time ih uzdiže k Bogu. Poluga za to je molitva, a uporište sâm Bog. To je uvjerenje izraženo i ovim riječima: "Molitva i žrtva sva su moja snaga." Ljubav prema Isusu poticala ju je da moli za spas ljudi, kako bi sve više ljudi voljelo i slavilo Boga. To je djelo nastavila i na nebu i postigla još veću učinkovitost.

Terezija je molila za sve ljude jer je bila uvjerena da revnost jedne karmelićanke treba obujmiti cijeli svijet. Osobito je molila za dva misionara s kojima je zahvaljujući prijateljstvu putem molitve bila još više vezana. Njezina je molitva vrijedila međutim i

za "sve druge, pa i obične svećenike čiji je zadatak isto tako teško ispuniti kao zadatak misionara koji propovijedaju bezvjernicima. Ukratko, ja želim poput naše majke, svete Terezije biti kći Crkve i moliti po nazorima našeg Svetog oca pape, svjesna da njegovi nazori obuhvaćaju čitavu zemlju. U tome se sastoji glavna svrha moga života..." (Autobiografija). Terezijina se molitva ne odnosi na neki uži krug kao u mnogih kršćana, već obuhvaća čitav svijet i zbog toga je istinski katolička.

"Povuci me za sobom, bježimo!"

Budući da je imala toliko briga i ljudi za koje je željela moliti, nastao je za nju jedan problem. Njezina se molitva mogla lako rastepsti, ona je mogla lako zaboraviti nešto važno, a zbog toga je moglo pretrpjeti štetu njezino sjedinjenje s Bogom. Ali kao uvijek pri takvim teškoćama, gdje se nalazila pred mogućim, našla je pravo "terezijansko rješenje." Postala je dosjetljivom u Svetom Duhu kao tada kada se svetost pojavila pred njom poput brijega i ona je izumila dizalo ili kada joj je bila povjerena briga za novakinje koja joj je predstavljala prevelike zahtjeve i ona se spasila duhovnom dječjom čistoćom i nevinošću. Sada je bilo važno da se ta njezina molitva koja je sadržavala toliko mnogo molbi i želja ne rascjepka i da se ne zaboravi nešto važno. Kao i prije spasila se poniznošću i objasnila to ovako: "Običnim dušama nije potrebno neko komplicirano sredstvo; budući da se ja ubrajam među takve duše, dao mi je Isus jednoga jutra jednostavno

sredstvo da ispunim svoje poslanje. Dao mi je da shvatim riječi Pjesme nad pjesmama: "Povuci me za sobom, bježimo.' (Pj 1,4)" (Autobiografija).

Terezija je nazvala svoj izum jednostavnim sredstvom, ali koje bi se u stvarnosti moglo nazvati genijalnim, jer joj ga je putem nadahnuća dao sâm Bog. Njezino je rješenje bilo više stvaralačko i apostolsko. Ono opet proizlazi iz njezine euharistijske pobožnosti, jer joj je Isus pri zahvali poslije svete pričesti nadahnućem dao to sredstvo. Drugo se obilježje autentičnosti i duhovna kvaliteta tog rješenja sastoji u tome da se ono temelji na jednoj rečenici iz Svetoga pisma, ovaj put Pjesme nad pjesmama koju je osobito cijenila. Njezino je rješenje vezano dakle uz Krista, središte njezine i naše vjere. Kako Terezija tumači te riječi svojoj majci glavarici i svima nama? Ona piše: "O Isuse, nije dakle potrebno reći: 'Povukavši mene za sobom, povuci za sobom i duše koje volim!' Te su jednostavne riječi dovoljne. Gospodine, jasno mi je: Ako se duša očara tvojim opojnim miomirisom, ne može bježati sama. Ona vuče za sobom sve duše koje voli; to se događa bez prisile, bez naprezanja, to je prirodna posljedica toga što si je ti povukao za sobom. Poput brzice što se silovito strovaljuje u ocean, odnoseći sa sobom sve na što naiđe, tako, o Isuse moj, tako duša koja zaroni u beskrajni ocean tvoje ljubavi, povlači sa sobom sve dragocjeno što posjeduje. Gospodine, ti znaš, ja nemam drugih blaga osim duša koje ti se dopalo sjediniti s mojom" (Autobiografija). Tu je dakle jedna mlada redovnica pri zahvali, tiha i utonula u molitvu; ona moli, kao što je samo po sebi razum-

ljivo za karmelićanku, za sve ljude koji su joj bili preporučeni i koje voli; ali opterećuje je što joj je u mislima previše ljudi. Odjednom ta napetost popušta zahvaljujući jednom stihu iz Svetoga pisma iz kojega čuje kako joj Isus kaže: "Pusti da te povučem za sobom, daruj mi svoju ljubav, i svi će biti povučeni k meni na koje ti misliš. Tvoja predanost meni ima apstolsku vrijednost. Dovoljno je mene voljeti i svi će biti povučeni k meni!" Terezija daje za objašnjenje – što često čini – odgovarajuću sliku, naime brzicu što se ulijeva u ocean i odnosi sa sobom sve na što naiđe. Svaki čovjek koji uroni u neizmjernu Božju ljubav povlači sa sobom na sličan način sve koje voli i za koje se osjeća odgovornim. Tu imamo dakle rješenje njezina problema koje je tako jednostavno, jer proistječe iz ljubavi. I mi smijemo ovako moliti za one koje su nam povjereni: "Povuci me za sobom, bježimo!"

Duhovni je izum svete Terezije istinsko učenje Evanđelja što ga je uvijek iznova razmatrala. Ona navodi i mjesta iz Evanđelja kojima se obrazlaže njezino rješenje: "'Nitko me, rekao je Isus ne može nasljedovati ako ga ne povuče moj Otac koji me je poslao.' On nas uči ... da je dovoljno pokucati da bi se otvorilo, tražiti da bi se našlo i ponizno ispružiti ruku da bi se dobilo ono za što se moli... On nadalje kaže da njegov otac daje sve za što ga se moli u njegovo ime. Stoga je očito dao već prije Isusova rođenja napisati ovu proročansku molitvu: 'Povuci me za sobom bježimo" (Autobiografija).

Već su mnogi duhovni učitelji čitali taj stih iz Pjesme nad pjesmama, pa i Ivan od Križa, otac nje-

zina reda. Ali nitko ga nije tako protumačio, vođen Svetim Duhom, poput nje. Ona je na svoj vlastiti način još jednom objasnila što znači biti povučen i dala joj još jedan odličan primjer, onaj o vatri i željezu: "Što drugo znači molba da budemo povučeni nego da se želimo na najdublji način sjediniti s onim koji nam je osvojio srce? Kada bi vatra i željezo bili obdareni razumom i jedno reklo drugom 'povuci me', ne bi li to značilo da željezo želi biti jedno s vatrom na taj način da bude posve prožeto njezinom gorućom supstancijom. Voljena majko, to je moja molitva; ja molim Isusa da me uvuče u vatru svoje ljubavi i tako se duboko sa mnom sjedini da u meni živi i djeluje. Osjećam, što bude više vatra prožimala moje srce, što budem više mogla govoriti 'povuci me za sobom', to će više i duše koje mi se budu približile (jadnom, beskorisnom komadiću željeza čim bih se udaljila od Božje užarene peći), pohitati za miomirisima svoga Premilog, jer ljubavlju rasplamsana duša ne može ostati besposlena" (Autobiografija).

Kada je dospjela na vrhunac ljubavi i kratko prije njezine smrti, postale su za Tereziju ljubav prema Bogu i ljubav prema ljudima jedna cjelina. Ako je pustila da je Isus posve povuče za sobom, poput vatre, zar je onda moglo još nešto u njoj ostati hladno pred tim božanskim plamenom? Ona je molila Isusa da on sve one koji su joj povjereni i koje voli, isto onako voli i povuče sa sobom kao što je nju povukao sa sobom. Isus one koje povuče sa sobom pročisti i posveti, ispuni ih svojom božanskom istinom i ljubavlju.

Svećenički moliti

Kao što je Isus u Velikosvećeničkoj molitvi (usp. Iv 17, 1-26), tako je i Terezija molila za sve koje joj je dao Otac. Bog joj je povjerio ljude, prijatelje, novakinje, braću i sestre, blizu i daleko, a ona ih je sve gledala kao svoja blaga: "Gospodine, ti znaš ja nemam drugih blaga osim duša koje ti se svidjelo sjediniti s mojom; ti si mi povjerio ta blaga, stoga se usuđujem govoriti riječima što si ih uputio nebeskom Ocu – posljednje večeri – kada te još vidio kao smrtnika i hodočasnika na zemlji. Na ta je svoja blaga sada željela povući i Božju naklonost, kao što je Isus posljednje večeri svoga života molio za svoje učenike i za sve koji će putem njih vjerovati u njega. Terezija je znala da će uskoro doći i njezina posljednja večer na ovome svijtu, groznica je bješnjela u njezinu tijelu, zbog slabosti je ubrzo morala prestati pisati, iskašljavala je krv i uvijek iznova dobivala napadaje gušenja. Molila je Isusovim rječima iz njegove Velikosvećeničke molitve:

Ja sam tebe proslavio na zemlji, izvršivši djelo koje si mi dao da učinim, ja sam objavio ime tvoje ljudima koje si mi dao iz svijeta. Tvoji su bili. Meni si ih dao, i držali su tvoju riječ. Sada su spoznali da je sve od tebe što si mi dao. Je riječi koje si dao meni, dao sam njima. Oni su ih primili i doista saznali da sam od tebe izišao, te vjerovali da si me ti poslao. Ja molim za njih. Ne molim za svijet, već za one koje si mi dao, jer su tvoji. Ja više ne ostajem u svijetu. A oni ostaju u svijetu, dok ja idem k tebi. Sveti Oče, čuvaj u svom imenu one koje si mi dao,

da budu jedno kao mi. Ali sad ja idem k tebi, i ovo govorim dok sam u svijetu, da oni imadnu u sebi radost koju ja posjedujem u svojoj punini. Ne molim te da ih digneš sa svijeta, već da ih očuvaš od Zloga. Oni ne pripadaju svijetu, kao što ni ja ne pripadam svijetu. Ne molim samo za njih nego i one koje će po njihovoj riječi vjerovati u me. Oče, htio bih da oni koje si mi dao budu gdje sam ja, zajedno sa mnom, da u njima bude ljubav kojom si me ljubio" (Autobiografija).

Terezija koja je još sa četrnaest godina bila bojažljiva i plačljiva, postala je sada odvažnom, čak pomalo drskom i smjela moliti Isusovim riječima. Ljubav je bila ta koja ju je naučila tako govoriti, a isto tako i jednostavno s Isusom kome je poklonila svu svoju slobodu. On ju je svojom božanskom snagom učinio jakom. Kao što je živio Krist, živjela je i ona; kao što je molio Krist, molila je i ona, kao što je trpio i umro Krist, trpjet će i umrjeti i ona. Stoga će ona i danas i sve dane spašavati one koji je slijede i putem nje dospijevaju do veće ljubavi i dublje vjere.

Ogoljela ruža

Na prethodnim smo stranicama pročitali kako je Terezijina ljubav sve više rasla i postala bezdanom što ga ni sama nije više mogla dokučiti. Bog ju je obasipao milostima, jer je tako čudesno odgovorila na njegovu ljubav. Tako je rekordnim tempom dospjela do savršenstva ljubavi. Postala je sličnom Kristu i možemo se pitati što je sada još moglo manjkati njezinoj zrelosti. Ona se nije željela odmoriti poslije tog prvog uspijeha, već je željela i dalje biti otvorena za čudesna Božja vođenja u njezinu životu. Od djetinjstva nije željela biti osrednja, već postati velikom sveticom. Jasno se može pratiti njezin duhovni napredak, od krštenja do prve svete pričesti, od prve svete pričesti do sve dubljeg sjedinjenja s Isusom, od njezinih junačkih vrlina do njezine dvostruke ljubavi: prema Bogu i prema bližnjima, od vrhunca ljubavi do Isusove Velikosvećeničke molitve u večer njezina života. Tereziji nije bio cilj da Bog bezuvjetno ispuni sve njezine želje. Uvijek je ostala očuvana i živa njezina čežnja da voli samo Gospodina.

Slikoviti dokaz za to da je željela voljeti jedino Isusa, njezina je pjesma o ogoljeloj ruži. Tu začuđuje da se ruža kao simbol njezina života ne slavi u punom cvatu, već se ogoljuje. Vidjet ćemo da ona tom slikom želi prikazati jezgru svoje ljubavi. Kako je nastala ta pjesma?

Neka ju je karmelićanka iz Pariza zamolila da napiše pjesmu o odjeljivanju od svega zemaljskog. Iako je Terezija imala još malo vremena u posljednjoj godini svoga života, željela je još napisati dugu

pjesmu o Mariji. U toj je želji vidjela Božju volju i latila se posla, misleći i tu na ljubav prema bližnjima. Nastala je pjesma s pet kitica sa po osam stihova koje su po sadržaju i obliku bile jednako lijepe. Kada je sestra u Parizu primila tu pjesmu, veoma joj se obradovala, ali je zamolila Tereziju da napiše još jednu strofu sa sadržajem kako će Bog sakupiti na nebu opale ružine latice da bi od njih načinio prekrasnu ružu koja će vječno cvasti. Terezija je na to odgovorila toj karmelićanki iz Pariza neka sama ispjeva sama tu kiticu onako kako to ona shvaća. Ona se nije osjećala potaknutom da to učini. Njezina se želja, kako je sama rekla sastojala u tome da bude jednom zauvijek ogoljela, da bi tako mogla obradovati Boga. Toj karmelićanki dugujemo u svakom slučaju zahvalu što je izrazila želju za nastankom pjesme, jer zahvaljujući toj pjesmi saznali smo najdublje tajne žarke ljubavi svete Terezije.

Odvojena od svega

To odjeljivanje od zemaljskih stvari bilo je Tereziji poznato od rana djetinjstva. Ona je znala za prolaznost zemaljskih stvari i radosti i zbog toga je bila spremna s petnaest godina napustiti svijet i stupiti u karmelićanski samostan. Od svijeta se odijelila samo i jedino radi Isusove ljubavi. On koji je stvorio svijet obuhvaća sve ljepote i sva dobra ove zemlje te posjedovati njega znači posjedovati sve. Ali što je to ona još imala u samostanu od čega se morala odvojiti da bi voljela samo Isusa? Nije li mu već sve predala kao potpunu žrtvu što se spaljuje (u ovom slu-

čaju njegovom ljubavlju!)? Sada se nije više radilo o zemaljskim stvarima, već o duhovnim dobrima i vezama. Ona se već odavno morala u samostanu odreći osjetnih radosti pri molitvi i pri susretu s Isusom. Poklanjala mu je suhoću osjećaja, kako bi voljela samo njega, ne primajući neku osjetnu plaću za to. Njezino svjesno odricanje od nagrade u osjećajnom smislu trebalo ga je razveseliti i utješiti. Daljnje se odvajanje na duhovnu području dogodilo kušnjom vjere koju je Bog dopustio. Ona piše u jednom pismu sestri Agnezi: "Moja se duša nalazi u podrumskom otvoru. Tamo se međutim osjeća sretnom, da, sretnom zbog toga što ne osjeća nikakvu utjehu; jer čini mi se da njezina ljubav nije tada nalik na ljubav zemaljskih zaručnica koje uvijek paze na ruku svoga zaručnika, da bi vidjele donosi li ona poklone... Sirota Isusova zaručnica osjeća međutim da voli Isusa zbog njega samoga" (Pisma). Ona se dakle dragovoljno odrekla blaženog osjećaja vjere i ljubavi, da bi voljela Isusa zbog njega samoga. Njezino je jedino blago bio sâm Isus u kome su obuhvaćene sve druge stvari. Takve je misli mogla naći u Sv. Ivana od Križa, gdje se na primjer kaže: "U svome Voljenom nalazim obuhvaćene gore, samotne i šumovite doline, nepoznate otoke, šumeće rijeke..." (Duhovnički hvalospjev, 14. i 15. strofa). Terezija još uzvisuje tu misao: "Isuse, jaganjče, ti si ono što volim: ti dovoljan si mi sâm, o ti najviše dobro! U tebi imam sve: zemlju i nebo; cvijeće što ga berem, o moj Kralju, to si ti!" ona tu ide još dalje nego Ivan od Križa koji je u Isusu obuhvatio samo zemaljske stvari: Terezija posjeduje u Isusu istodobno nebo i zemlju.

Ona je isto tako bila svjesna da je Isus, u toj njezinoj predanosti samo i jedino njemu, sve više oblikuje nalik na sama sebe. Tako piše u jednom pismu Celini: "Čim Isus pogleda neku dušu, daje joj svoju božansku sličnost. Ali ta duša ne smije prestati gledati samo njega" (pismo od 26. 4. 1892.). Kakve je divne misli primala Terezija zahvaljujući toj dubokoj sjedinjenosti s Isusom! Ona je, slikovito rečeno, dospjela božanskim milostima do najljepšega procvata ruže, ali što se ticalo njezine vlastite djelatnosti, željela je da ta ruža ogoli, da joj otpadnu latice. Razlog tome nije bio kreposni život u skladu s Deset zapovijedi, već jedino ljubav prema Isusu. Za nju nije postojalo učenje o ćudoređu bez predanosti Isusu. Jedino je on bio razlog njezinoj žrtvi i njezinim odricanjima, pa i razlog napuštanju nepriličnih okolnosti.

Sliku svoga Gospodina uzela je iz Evanđelja, nije je načinila sama poput mnogih suvremenika koji su oblikovali sliku Isusovu koja je bila prilagođena njihovu životu. Isus o kome govori Terezija, djetešce je iz Nazareta sa svojim skrovitim životom, kao i raspeti Isus s Kalvarije. To je bilo izraženo već u njezinu imenu "od Djeteta Isusa" i "od Najsvetijeg lica". U ta je dva pola izražen čitav njezin životni program, što se osjeća i u njezinoj pjesmi o *oguljenoj ruži.*

Olakšati njegove korake

Terezija stavlja sebe u prvoj strofi u blizinu djetešca Isusa i raspetog Krista, kako bi pojasnila u

čemu se sastoji njezino odvajanje od svih ovozemaljskih stvari: Kao što je malom Isusu bilo teško učiniti prve korake na ovoj zemlji i kao što on ni kao odrastao muškarac nije imao imao doma na ovoj zemlji već na nebu. Ali još i više od toga: Željela je olakšati njegove bolne korake na križnom putu, posipajući mu put ružinim laticama. Ta se slika ogoljele ruže javila u njoj, jer je njome mogla izraziti žrtvu svoga srca i svoga života. Iz ljubavi mu u svakom trenutku poklanja svoj život i sve što posjeduje. To ona dakle misli govoreći o svom odvajanju, odjeljivanju, i o ogoljeloj ruži. Koliko se junaštava krije iza tih naoko ljupkih stihova! Ona misli samo na to kako Isusu olakšati korake, a pritom zaboravlja samu sebe, posve protivno sebičnosti ljudske prirode. Većina ljudi stavlja same sebe u središte, dok Terezija ima uvijek pred očima samo svoga Gospodina. Tu umjesto samoljublja nalazimo najviši izraz ljubavi prema Bogu. U njoj dobiva Bog napokon odgovarajući odgovor na svoju vlastitu ljubav.

Čak ni svoju svetost nije željela zbog same sebe, već da bi razveselila Isusa i darovala mu sebe što je moguće savršeniju. Nije željela blistati kao ruža na oltaru, već izgubiti latice, ogoljeti, to znači posve mu pokloniti sebe. Lijepo je zapravo vidjeti kada ruže krase oltar; ali Tereziji to nije bilo dovoljno, ona je željela sebe posve pokloniti Gospodinu. To za nju nije protivnost, već uzdizanje. Ona nije nikada željela osuđivati neku drugu vrstu pobožnosti, već je dopoštala više mogućnosti. Tu tolerantnost što je opažamo u nje obrazlaže ona Gospodinovim riječima: U kući moga oca ima mnogo stanova." Ako se

ona uselila u stan što joj ga je dodjelio Bog, to ne znači da je druge stanove smatrala lošima. To je stav koji bi i danas bio važan za kršćane.

Terezija je dala prednost ruži koja više ne izaziva divljenje, jer je željela za Isusa izgubiti latice, ogoljeti. Sjetimo li se da je ona u to vrijeme već bila teško bolesna i znala da mora umrijeti i da je uslijed bolesti izgubila ljepotu svoga tijela, možemo je još bolje razumjeti. Dragovoljno je dala svoju ljepotu i svoj život, da bi je progutala Božja ljubav. Znala je da je sâm Isus taj koji oguljuje ružu i privija je na svoje srce. To je bilo više nego blistati na oltaru za Isusa, koliko god to bilo lijepo.

Ruža bez latica nije zapravo više ruža; ali ljepota i miris latica ostaju očuvani. To je znala i Terezija, stoga je voljela tu sliku. Tim gubljenjem latica nije se željela posve razići u ništa, već laticama olakšati Isusove korake i okružiti ga miomirisom.

Bi li Isus gazio po rascvjetanoj ruži? On bi je prije podigao i radovao joj se. Ruža mora izgubiti latice, kako bi one mogle olakšati Isusove korake. Cvjetajuća ruža želi zadiviti, ali ona sebe ne predaje. Stoga se Terezija željela odreći svake osobne koristi i svakoga divljenja svojoj unutarnjoj ljepoti; željela je sebe posve predati iz ljubavi. Tu ona govori o različitim načinima gledanja: kako gleda svijet, a kako ona. Tako kaže da je ona u očima svijeta tek uvela ruža bez vrijednosti, mlada redovnica koja je u mladim godinama oboljela, te je kao takva propala. U svojim očima umrijet će međutim iz ljubavi, kako bi time izrazila svoju potpunu predanost. U očima

svijeta sve je tužno i tragično što se tiče njezine bolesti i rane smrti; naoko se ne vidi ništa od procvata i plodnosti.

Tereza se prepustila sudbini koju joj je namijenio Bog i sama je surađivala poklonivši mu sve. Nije željela pokušati zaustaviti venjenje ili liječničkim umijećem otkloniti od sebe smrt. Željela je umrijeti smrću iz ljubavi. Isto tako nije željela blistati u očima ljudi zbog svoje junačke patnje i time već prije reda steći nešto od vječne slave. To bi nju samo stavilo u središte interesa i ne bi išlo u prilog ljubavi prema njezinu božanskom Gospodinu. Zbog toga je zaboravila samu sebe, kako bi vidjela samo svoga Voljenoga i njega stavila u središte. Odijeliti se od svega zemaljskog, posve odbaciti svoju unutarnju i vanjsku ljepotu i sve darovati Isusu, vjerovala je da će to biti milost njezine smrti. Stoga je voljela svoje umiranje i vidjela najveću sreću u tome da sebe potpuno daruje Isusu i da ga na nebu može vječno voljeti i tješiti.

Pjesma o ogoljeloj ruži

1. Kao pušten iz ruku svoje majke, Isus,
tek lagano pridržavan,
tvoja noga po toj tužnoj zemlji kročit kuša
korakom plahim;
kako željela bih posuti mirisne latice
tek procvale ruže,
da nožici tvojoj maloj zagrijem tlo
poput cvjetnoga sna! ...

2. Pred očima mi rastu ružine latice,
Djetešce moje Božje:
Slika srca što bezgranično se tebi rasipati želi
dokle god kucalo bude.
Znam, mnoštvo ruža blista na oltarima
u punome cvatu,
U žrtvi još posve nedirnute ljepote.
Ja posve drukčije želim
sebe rasipati.

3. Punoća ruža postaje krunom blagdana tvojih,
Dijete moje drago.
Al' prospu li se latice, otpirit će ih vjetar
u igri svojoj.
Ništa ih ne drži skupa, stoga ruža sebe
bez ostatka daje.
Tako ja sebe poklanjam za tebe, sa srećom u srcu,
Gospodine moj mali.

4. I bezbrižno prolaze koraci
preko ostataka
što na tlu leži, ne misleći
kamo gaze.
Slika je jasna:
Svoj sam život, budućnost svoju, za tebe rasula,
zar ne volim te tada?
Ljudima to ništa ne znači, ta uvela ruža
što zove se: moja smrt! ...

5. Moja smrt za tebe, dijete moje, o ljepoto nad ljepotama,
da, teško shvatljivo!
Zlato moje, da kao znak ljubavi moje
posve rasuta budem,
to želja je moja.
Nitko to ne vidi, ali tvojim tlom postati
meni je dovoljno,
od početka do svršetka, kada tvoje korake bolne
još otežava križ.

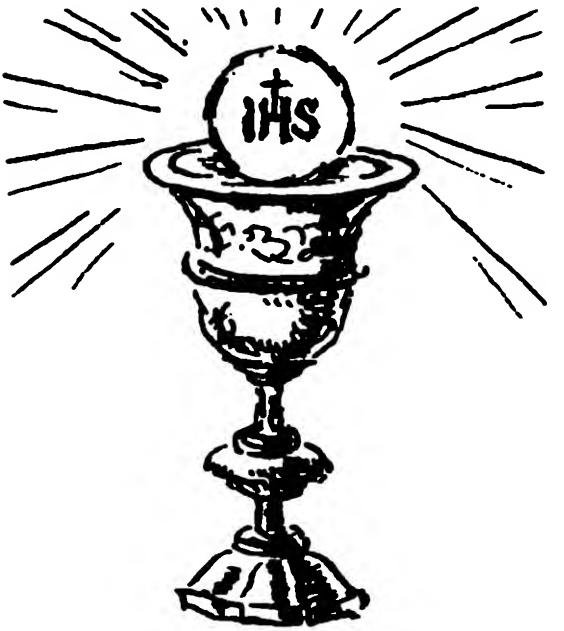

Ljubav prema Mariji

Sveta se Terezija s dobrim razlogom ubraja među najveće Marijine štovatelje našega doba. Već je kao malo dijete osjećala duboku povezanost s Marijom. Nisu joj još bile ni četiri godine kada je kod kuće načinila vlastiti svibanjski oltar i ukrasila ga cvijećem i svijećama. Kada je u dobi od deset godina teško oboljela i nijedan joj liječnik nije mogao pomoći, molila je sa svojim sestrama pred Marijinim kipićem u svojoj bolesničkoj sobi. A tada, u nedjelju, 13. svibnja 1883., izliječio ju je Marijin osmijeh. Ona piše: "Odjednom mi se prikazala Majka Božja, toliko lijepa da nikada nisam vidjela nešto ljepše; njezino je lice odisalo dobrotom i nježnošću. Ali ono što me je očaralo do dubine duše bio je prekrasan osmijeh blažene Djevice. On je odagnao sve moje muke. Dvije su mi se krupne suze skotrljale niz obraze. Bile su to suze nepomućene radosti ... O, mislila sam, blažena mi se Djevica nasmiješila, kako sam sretna..." (Autobiografija). Otada je Tereziji krenulo nabolje i za dva joj se dana opet vratilo zdravlje.

To što je Terezija već kao dijete veoma voljela Majku Božju imalo je svoj temelj u njezinoj obitelji. Ona je imala pobožne roditelje koji su oboje kao takvi snažno utjecali na djevojčicu. Njezina je majka Zélie rado posjećivavla prošteništa i tamo palila svijeće; slavila je Marijine blagdane, crkvene godine i, po vlastitim iskazima, primala po Mariji mnoge milosti. Zahvaljujući njoj našla je i muža i vodila s

njim brak posve pod Marijinom zaštitom. Kada je oboljela od raka dojke, hodočastila je u Lourdes. Nije bila izliječena, ali je pokorno prihvatila Božju volju. Nasmrt bolesna napisala je u svom posljednjem pismu: "Ako me najsvetija Djevica ne izliječi, tada je to zato što je moje vrijeme prošlo i Bog želi da otpočinem negdje drugdje, ne na zemlji..." Za takve je riječi bilo potrebno golemo puzdanje u Boga, osobito zato što je imala još petero manje djece.

I njezin je otac Louis Martin bio veliki Marijin štovatelj koji je često posjećivao njezina svetišta. U svom je stanu postavio Marijin kip što ga je dobio na poklon. Pred njim je obitelj obavljala jutarnju i večernju molitvu. U mjesecu svibnju bio je osobito lijepo ukrašen. Otac je 1887. godine hodočastio sa svojim kćerima u prošteniše Naša draga Gospa od milosti, kako bi izmolili zagovor Majke Božje da Tereza bude primljena u karmelićanski samostan.

Terezija je popodne onoga dana kada je primila prvu svetu pričest smjela za čitav svoj razred predvoditi izgovaranje zavjetne molitve blaženoj Djevici. Bila je za to izabrana, jer više nije imala majku. Kao trinaestogodišnjakinja pristupila je Marijanskoj kongregaciji. Njezina je prisna povezanost s Marijom bila izražena i u njezinu oslovljavanju "Mama" što ga je smatrala još nježnijim.

Ona je uz Mariju odavala čast i sv. Josipu. Tako piše u svojoj autobiografiji: "I svetoga sam Josipa molila da bdije nada mnom; od djetinjsta sam izgovarala molitvu: 'O sveti Josipe, oče i zaštitniče djevica, moli za mene.'"

Pod zaštitnim ogrtačem

Kada je Terezija pošla sa svojim ocem i sestrama hodočastiti u Rim, kako bi od pape izmolila dopuštenje da s petnaest godina stupi u samostan, molila je na početku toga puta u pariškoj zavjetnoj crkvi "Marija od pobjede". Ona o tome piše: "S kolikim sam žarom preklinjala Mariju da me uvijek čuva i uskoro ostavari moj san, štiteći me u sjeni svoga djevičanskog ogrtača! Molila sam našu 'Premilu Gospu od pobjede' i to da me drži podalje od svega što bi moglo okaljati moju čistoću; vjerojatno sam bila svjesna da na putu kao što je taj put u Rim mogu naići na ponešto što bi me moglo zbuniti, osobito zato što nisam poznavala zlo i plašila sam se da ću ga otkriti..." Terezija je dakle željela očuvati svoje djevičanstvo i svoju čistoću uz pomoć blažene Djevice Marije.

Kako je imala pravo kada je molila za čistoću i Marijinu zaštitu, pokazalo se na njezinu putovanju. Kada su u Bologni napustili vlak, na peronu je stajala skupina studenata. Jedan je od njih uhvatio Tereziju i podigao je uvis. Ona je međutim mislila na blaženu Djevicu i tako ga pogledala da ju je smjesta pustio. O tome je izvijestila njezina sestra Celina koja je to promatrala.

Kada je Terezija s petnaest godina smjela stupiti u karmelićanski red u Lisieuxu, željela je tamo postati sve sličnijom Mariji. Ona je bila njezin uzor u vjeri, u ljubavi prema Kristu, u ljubavi prema bližnjemu i u patnji. Karmelićanski je red oduvijek shvaćao sebe kao Marijin red i dao joj najbolju mo-

gućnost za to. Na blagdan Blagovijesti stupila je u karmelićanski samostan, a na blagdan Marijina rođenja godine 1890. položila svoje vječne zavjete, da bi postala Kristovom zaručnicom, kako ona kaže.

Njezino je veliko pouzdanje u Mariju izraženo i u pismu što ga je 30. svibnja 1889. napisala svojoj sestrični koja se razboljela: "Nadam se da će blažena Djevica Marija izliječiti moju voljenu sestričnu posljednji dan posvećena joj mjeseca. Ali za to se treba moliti. ...Toliko se mnogo pouzdajem u nju. Ne boj se da bi mogla Majku Božju previše voljeti. Nikada je nećeš dovoljno voljeti, a Isus se tome raduje, jer mu je ona majka."

Terezija je sve svoje brige i nevolje povjeravala Majci Božjoj. Tako piše: "Imam li briga ili dođem u nepriliku, odmah se obratim Mariji, a ona se , kao najnježnija od svih majki, uvijek zauzme za mene. Koliko se često dogodilo, kada sam govorila novakinjama, da sam je pozvala i smjela osjetiti blagodat njezine majčinske zaštite..." Njezina se ljubav prema Mariji nije smanjila ni onda ako njezine molbe nisu bile uslišane. Tada se posve predala Božjoj volji i znala je da on sve čini ispravno.

Jednom je priznala da ima teškoća s molitvom krunice. "Svjesna sam da je loše molim! Koliko god da se trudim razmatrati tajne krunice, ne uspijeva mi sabrati misli... Dugo sam zbog toga bila neutješna, ali sada se manje žalostim, jer mislim da nebeska kraljica vidi moju dobru volju i time se zadovoljava."

Više majka nego kraljica

Njezina je ljubav prema Mariji došla tako daleko da je jednom napisala, kako bi voljela biti svećenik da može propovijedati o Mariji: "Kako bih rado bila svećenik, pa da mogu propovijedati o najblaženijoj Djevici. O Mariji se ne bi trebale reći neke nevjerojatne stvari, već bi se trebao predočiti njezin stvarni život, kao što čini Evanđelje. Lako se može otkriti da je njezin život u Nazaretu tekao jednostavnom... Majka Božja treba nam se predočiti kao netko dostojan nasljedovanja... Ona je dakako kraljica neba i zemlje, ali je više majka nego kraljica." Još se primjećuje da nije napisala "svećenica", već "svećenik".

Tu vidimo osobitost njezina štovanja Marije: Marija je uzor za naš kršćanski život. I ona je vodila skromni život u Nazaretu, bez čudesa i prikazanja. Živjela je skrovito i s ljubavlju obavljala svoj posao. Vjerovala je u Boga i uzdala se u njega u tminama i teškoćama svoga života. Uvijek je ostala ponizna unatoč obilju milosti što ih je primila od Boga. Prihvaćala je i muke što joj ih je poslao Bog. To je mali put svetosti kojim možemo svi ići: Ne trebamo činiti velika djela ili postizati vrhunske uspjehe da bismo postali svetima, već trebamo male stvari svoga života i svojih susreta ispuniti ljubavlju. Marija je to činila, a Terezija ju je u tome nasljedovala. I obrnuto: Sveta Terezija može nas dovesti do boljega razumijevanja Marije i do veće ljubavi prema njoj. U posljednjem mjesecu svibnju svoga života, godine 1897., napisala je Terezija još jednu pjesmu o njoj, s

dvadeset pet strofa, tako reći svoju marijansku oporuku. U njoj je izrazila sve ono što je mislila o Mariji. Pjesma nosi znakovit naslov *Zašto te volim, Marijo.* Tek u posljednjoj kitici govori Terezija o sebi: "Uskoro ću te gledat, tamo gdje nema sjene. Ujutro moga života nasmiješila si mi se, sada je večer, molim te, nasmiješi mi se još jednom." Čak i u teškoj, neizlječivoj bolesti poklanjao joj je mnogo utjeha Marijin kipić koji joj se nasmiješio već kao djetetu. Kada nije više mogla prepoznati ni Boga, Marija joj nije nikada bila skrivena. Pred smrt je još jednom podigla glavu i pogledala prema mjestu iznad Marijina kipa. Možda je ugledala Mariju koja je došla po nju da je odvede svom sinu.

Zašto te volim, Marijo

1. Opjevati moram, o Marija, zašto te volim,
   zašto već zbog imena tvoga poskoči mi srce
   i zašto me veličina tvoja iznad svih anđela
   prestrašiti ne može, šćućurena na komadiću zemlje.
   Kad postojao bi samo onaj pogled uvis ka Gospi na nebu,
   koji zasljepljen je sjajem što sreću pomračuje,
   tad izdaleka bih se samo divila, a zatim pogled oborila,
   dijete, samo – kako gledati bih te tada kao majku mogla?

2. Dijete želi svoju majku voljeti, držati,
   milovati.

Kako bi to moglo ako ona nikada s njim plakala nije?
Ti, draga Majko, tuđu si bol iskusila,
s tužnim plakala. Stoga tako si mi bliska!
U Evanđelju razmatram tvoj život,
Tada k tebi uvis gledam, hrabrost skupljam i obraćam ti se.
Ti ista si kao ja, stoga rado sam dijete tvoje,
vidim kako tebe i mene snašle su muke i smrt.

3. Jedan je anđeo došao k tebi i sve je počelo.
Majkom si Božjom postati trebala, majkom Gospoda vječnog.
Al nisi pohlepno ščepala čudesne snove,
kao bogatstvo djevičanstva si izabrala.
Kako lijepa si iz svoje nutrine, ti čista Djevice,
da i sâm Gospodin nebo za tebe mijenjati želi!
Kako si velika, Marijo, duboka dolino mira,
da u sebi možeš nositi Isusa, more ljubavi!

4. "Evo službenice Gospodnje", rekla si za sebe.
Sâm Bog radosno kliče
što grubo ne posežeš za njim. Volim te zbog tvoje
skrovitosti. Bog je tiho ušao u tebe i zauvijek tu ostaje.
Poniznost srca privukla je Trojstvenoga.
Tada te je zacijelo ispunio duh ljubavi.
Sin, isti otac, plod je utrobe tvoje,
a postao bratom svima koji se nalaze u sjeni smrti.

5. O draga Majko, znam da sam posve malena, ali
poput tebe nosim u sebi Gospodina svemogućeg.
Nosim ga, ali ne drhtim od straha da ću pasti,
jer ti imaš blago i ne zadržavaš ga
za sebe – ne bi li mi trebala posve pripadati
tvoja nada, tvoja ljubav i odvažnost i ono što
si postigla? Ah Majko, nevjestu za svadbu
jaganjčevu pripremi, ti što u meni si urešena!

6. Ti goroviti krajem Judeje kročiš, a ja s tobom idem.
Slijedim te korak po korak, čujem kako dišeš.
Staza k nebu teška je i strma?
Njome ideš posve sigurno, da ništa te ne pomuti.
Ništa više, tek mala biti želim, s tobom rasti volim.
Jedan je onaj što za veličinom žudi!
Svraćam Elizabeti, čujem gdje pjevate i vidim
kako je vama dvjema ženama ljubav bila sve.

7. Iz izvora toga pjesma teče, hvala se ori.
Anđeoska Kraljice, tvoja pjesma i u meni pjeva.
Ti usta mi otvaraš da Gospoda slavim, da radosno
kličem o Isusu, Spasitelju svom.
Na izvoru tom rastu riječi ruža tamih,
miris njihov daleko se u stoljeća širi,

o veličini što Svemogući tebi ju je dao.
Uranjam u taj miris, da i pjesma moja daleko leti.

8. A Josip? Ne, o takvom čudu nema riječi
što dostojno opisala bi ga.
Ti jednostavno uzela si ga u naručje,
Pustila da zaplače i nasluti što u svojoj utrobi nosiš.
Šutjela si o toj ljepoti, ah, koliko te volim, Marijo!
Jer biti tiha i skrovita dar je što čini te velikom
I da samo iz mogućnosti Božjih sebi čitav život stvarati možeš.

9. Zatim u Betlehemu vidim, Josipe i Marijo,
samo zatvorena vrata, pogled kao od kamena.
A i što u konačištu da traže sirotani
koje ne poznaje nitko? Za velike mjesto se čuva.
Kuća je za velike, a za Njega su jasle,
Nebeskoj Kraljici dovoljne za porod.
O, Majko Božja, opet u meni raste ljubav:
kako velika si u svoj bijedi toga mjesta!

10. A tek ti, vječni Sine, kako siromaški u pelenama ležiš,
ti Riječi Očeva drečiš u prvom životnom jadu.
Gledam te, Majko, i za anđeoskim blaženstvom

ne žudim više. Jer brata Bogom zovem!
Koliko te zbog toga volim, o Marijo, dobra zemljo
u škrtome kraju. Cvijet je samo iz tebe rastao!
Koliko te volim i volim, kao skromnu pastiricu
i kao Kraljicu. Ti to čuješ, riječi duboko padaju.

11. Volim te, Gospo, kao jedna među mnogima,
jer kao hodočasnici uspinjali ste se na brdo Sion.
Volim te, jer Gospodina u hramu pokazuješ,
u ruke ga polažeš starcu Šimunu.
On pjesmu svoju počinje, ja sa smiješkom ga gledam.
Ali tada njegove se riječi čuju što iz snova trgnu.
Plačem spoznavši smisao riječi o onom što doći će:
mač boli ranit će srce tvoje.

12. Ti kraljice mučenika, nježna je zora minula,
shvaćaš li, nikada više bez rana?
Sutra već kada prva te bol snađe, kad bježati morate
iz domovine svoje pred kraljevom srdžbom.
Josip te tjera, za oklijevanje vremena nema.
Samo Isusa uzimaš, brižno zamotana u svoj veo.
On spava posve mirno. Tek kimanjem glave

kažeš Da za polazak vaš.
Kamo? Zašto? Ti poslušno samo ideš.

13. Marija, varam li se, tuđina tebe ne zbunjuje,
siromaštvo u Egiptu nikada te ne rastužuje?
Ipak je bilo lijepo kao nigdje, jer unatoč
kesama praznim i tuđim jezicima bila si uz Isusa
kod kuće. Ali baš u Jeruzalemu izgubila si zavičaj,
izgubila si Isusa. Gorko poput mora što slano
je od suza obuzela te briga i tuga.
Tri dana – kakav znak! – bio ti je skriven.
To je bila tuđina prava, jer ništa više nisi imala.

14. I napokon, napokon vidjela si ga opet prepuna radosti
i upitala svoje dijete, pred kojim su i učenjaci
ostajali bez riječi: "Dijete moje, zašto nam to
učini? Gle! Otac tvoj i ja s bolom smo te tražili! A Božje ti je dijete odgovorilo
riječima što sežu u dubinu. Govorio je iz Boga,
dok si ga ti držala bez riječi: "Pa zašto ste
me tražili? Zar niste znali da ja moram biti u kući Oca svoga?"

15. Zatim je on opet miran, ostaje malen i vama poslušan,
ali napreduje u mudrosti, dobi i milosti.

U svemu vas sluša. Osluškujem odakle on poslušnost crpi,
Sve nježno zvuči i shvaćam riječi zagonetne one u hramu:
Marijo, nestao – tu, izgubljen-nađen, magla i noć
vjere – u tebe traženje k spasu vodi.

16. Čak tebe, Majku, on van stavlja u noći mračne,
kad ništa se naokolo ne vidi, samo strah u srcu raste.
Je li istina da muke svoje dobrima smatraš?
Da, i obećaješ: Ako samo voliš, bit će dobro!
Isuse moj, ti slobodan si, evo riječi moje,
uzmi sve!
Marija, kaži mu, na muku sam svaku spremna.
Odobravam da on se i više godina skriva.
Tako čekat ću da veo vjere jednom padne.

17. A zatim opet Nazaret, Majko milosti puna.
Siromaški život, ali više ni željela nisi.
Odlazak u treće nebo, ne, čuda tu nije bilo,
ni uresa kraljevskog, ni oholosti traga.
Izabrana da poslana budeš kao prva, ali poput svih malenih bezimenih dalje da ideš
zajedničkim putem, o Majko, čudesno to činiš.
Oni u tebe gledaju, ti snagu im daješ i k nebu ih vodiš.

18. Dugi put, i svaki dan ulicu dalje,
s tobom sam odvažna, za tobom idem i gledam
duboko i sve dublje samo tebe kao uzor.
Ne mogu se doista nagledati onoga što nedokučivo
navire iz tvojih očiju, dok strah pred ljubavlju ne uzmakne.
Ja jednostavna sam, plačem, smijem se, takva sam.
Jer i ti skromnošću i ljepotom zračiš i radost podijeliti
voliš.
Vrline te u čovjeka visoko cijeniti znaš.

19. U Kani si odmah spazila kad vina je nestalo.
A ljudima postalo je vruće:
"Nemaju vina!" Brineš se zbog toga i kažeš to Isusu
od koga svu moć neba očekivati možeš.
Tek što rekla si mu, već prilazi ti on riječima
Ovim:"Što hoćeš ti od mene, ženo?"
Ali tada samo je za tebe svoje prvo čudo učinio.

20. Njegove riječi grešnicima pripadaju. Kad nekoć
ih je poučavao, Otac je širom raširio ruke.
A među njima i ti si stajala, Majko,
Na brežuljku. Netko je uzviknuo: "Ona te vidjeti

želi!" Tvoj je Sin pogledao u mnoštvo ljudi
što bezgranično su žeđali za njegovom ljubavi
i rekao: "Tko mi je drugi brat, sestra, majka,
nego svi što posve čine volju moju?"

21. Ti se, Djevice bezgrešna, kao nitko nježna,
i Majko, ne žalostiš se što sina svoga gubiš.
To ti prije radost daje, jer on uči nas
Da sluge mu ne trebamo biti više, već obitelj.
Srce se tvoje raduje što On svoj život predaje
i tako sva su nam blaga Božja darovana.
Kako onda da ne volim te, dobra Majko,
kad sama prepuna si ljubavi i poniznosti?

22. Ti voliš nas, kao što nas i Sin tvoj voli,
i sama pristaješ da on svijet ovaj napusti.
Jer voljeti znači sve, pa i dati sebe
I upravo tako biti opet za nas tu.
U tome Gospodin vidi zrcalo ljubavi svoje
koja je i ostaje beskrajno nježna i očinska.
U onom trenutku dok stojiš pod križem,
kada On odlazi stan nebeski pripremiti,
ti grešncima si oslonac.

23. Pred očima mi ova slika: Ti, Marijo, uspravna,
tik uz križni oltar. Tu si za mene svećenik
koji žrtvu pomirenja prinosi, sina jedinca,
to Emanuel je, Bog-s-nama.
Do kraja sad ispijaš tužaljku Izraelovu:
"Dođite i gledajte, ima li boli što ravna je
mojoj!"

O kraljice mučenika, tu ruši ti se dom, srce ti se
prelama nadvoje, za nas se izlijeva.

24. Kuća Ivanova sklonište ti za danas pruža,
Sin Zebedejev sada sin ti je umjesto Isusa tvoga.
"Uze je u svoju kuću", kaže još Evanđelje,
a dalje šuti. Što se tada dogodilo, kako ti
u sebi Boga svoga gledati možeš,
to neka tajna ostane. Jer ne čuješ li kako pjeva onaj koji srca poznaje?
Riječ u Boga priča o tebi što nitko slutio ne bi,
a djeca se Božja tebi raduju.

25. Osluškujem i čekam. Uskoro ću te gledati
tamo gdje sjene nema.
U jutro moga života nasmiješila si mi se.
Sada je večer, nasmiješi mi se, molim te,
još jednom. Tako si mi bliska jer skupa sam s tobom
trpjela. Stoga prilazim ti i ne bojim se
žara Božje krasote, budem li na koljenima tvojim
bez prestanka pjevala zašto te volim, kao
dijete tvoje.

Mala Terezija

Umrijeti iz ljubavi

Jedva da je netko na zemlji volio Boga toliko kao Terezija, ali ne samo vlastitom snagom, već i po osobitoj milosti Božjoj. To postaje jasno i ako razmotrimo posljednje mjesece njezina života i njezino umiranje. Posljednjih pet mjeseci, od svibnja do rujna 1897., od posebne je važnosti u životu te svetice. U to je vrijeme do svoje smrti bila još jednom veoma aktivna. O njezinu unutarnjem životu saznajemo mnogo iz posljednjeg poglavlja njezine autobiografije, iz 37 pisama (to je mjesečno više od sedam pisama) i njezinih "posljednjih riječi" što su ih njezine sestre zabilježile uz bolesničku postelju. Ipak moramo biti svjesni da je ona mnogo svojih misli i osjećaja čuvala u srcu i nije nam ih mogla ni željela priopćiti, kao što se i za Mariju kaže: "Sve je čuvala u svome srcu." Ona je sama upotrijebila te riječi i uzela Mariju za uzor.

U posljednjem je svibnju svoga života napisala *Zašto te volim, Marijo.* U lipnju je, većinom sjedeći u vrtu u invalidskim kolicima, napisala u bilježnicu koliko je duboko shvaćala ljubav prema bližnjemu i poučavanje novakinja. O onom o čemu nije više mogla pisati, posvjedočila je svojim junačkim mukama u posljednjim tjednima svoga života i time okrunila svoju ljubav prema Kristu. Tog bolnog ljeta što je prethodilo njezinoj smrti odisala je u riječi i životu istinskim božanskim miomirisom. Kako je još porasla njezina ljubav prema Isusu u danima i noćima koji su sve više razarali njezino tijelo! 12. srpnja

1897. sama je rekla:"Ah, koliku radost osjećam kada vidim kako me je sve manje!" Iz mnogih izjava posljednjih mjeseci izabrane su tu samo one koje pokazuju što je njezina ljubav prema Isusu načinila od patnje i smrti i kako ih je nastojala svladati.

Prvi je znak svoje smrti primila 3. travnja 1896., u noći na Veliki petak. Ona piše da je u tom prvom izbacivanju krvi kašljem čula tihi glas svoga zaručnika što dolazi po nju. Ali njezino se zdravlje narednih mjeseci malo poboljšalo, što je izazvalo sumnju u skoru smrt. Tek se u jesen sestrinska zajednica veoma uznemirila zbog njezina zdravstvenog stanja, prije svega zbog upornog kašlja koji je veoma smetao pri zajedničkim molitvama i obrocima. Družba je molila za njezino zdravlje *devetnicu* svetom Théophanu Vénardu (jednom od najmilijih svetaca svete Terezije), čijeg je posljednjeg dana Terezija ipak pretrpjela novi teški udarac. Pred kraj posta 1897., sredinom travnja, javili su se alarmantni simptomi koji su joj navijestili skoru smrt. Početkom svibnja napisala je i pjesmu o *ogoljeloj ruži* kojom izražava svoju svjesnu predanost Isusu. Svojim je sestrama rekla kako je moguće da je jednoga jutra nađu mrtvu. Radovala se svakoj bolesničkoj pričesti koju joj je dao svećenik. Na Duhove, bilo je to 6. lipnja, navrle su joj pritom suze, kao onda pri prvoj pričesti. Združivanje s Kristom koje je tada počelo, napredovalo je u međuvremenu toliko da je njezina duša mogla uskoro biti primljena u vječnu sjedinjenost s Bogom koji nas sve voli. Već ubrzo nije više mogla primati svetu pričest zbog opasnosti od povraćanja.

Kao nekada prije velikih događaja pitala se Terezija i sada što treba učiniti da bi mogla mirno umrijeti. Svetost joj se u djetinjstvu činila kao nedostiživo visoka planina; kasnije se pitala što da učini kako bi mogla stupiti u karmelićanski samostan; zatim joj se zavjetovanje činilo kao nešto što neće moći svladati vlastitom snagom. Sada se pred smrt pitala na sličan način. Pred Bogom je priznala da je malena i slaba i pustila da on sve čini po svojoj volji, jer je duboko vjerovala da će on učiniti bolje nego što bi mogao ikoji čovjek.

Kao je smrti mirno gledala u oči i čak još bila raspoložena za šalu, pokazuju njezine riječi o božanskom tatu koji dolazi neočekivano da bi je ukrao. U Evanđelju se kaže da će dragi Bog doći poput lopova. Uskoro će me doći ukrasti. Kako bih rado pomogla kradljivcu pri tome!"

Izljev krvi

Prva reakcija na izljev krvi do kojega je došlo na Veliki petak 1896. bio je osjećaj radosti. Je li to bila radost zbog vječnog života, koja je odgovarala njezinim riječima upućenim ocu Belliéru: "Neću umrijeti, ući ću u život". Ili se radovala što će tada biti oslobođena sve gorih boli? Ne, ljubav prema Isusu, njezinu božanskom zaručniku, izazvala je tu radost. Tako je svom duhovničkom bratu ocu Belliéru napisala o svojoj skoroj smrti: "Dragi moj brate! Danas ujutro primila sam vaše pismo. Koristim trenutak kada kraj mene nije medicinska sestra, kako bih vam napisala riječi oproštaja. Kada ovo

pismo budete držali u rukama, vaša će mala sestra biti zauvijek združena s Isusom i pribavljati vam milosti, štoviše, moći ću s vama letjeti u najudaljenije misionarske zemlje. Ah, brate moj, toliko sam sretna što ću umrijeti! Da, sretna sam, ne zato što ću biti oslobođena zemaljskih muka (muke su jedino što mi se čini dostojnim da se poželi u ovoj dolini suza), već zato što osjećam da je to volja dragoga Boga."

Daljnji je razlog njezinoj radosti prema tome, da će time ispuniti Božju volju. Božja volja bila joj je važna već od djetinjstva. Jednom je rekla: "Od svoje treće godine nisam Bogu odbila nijednu želju." Što je više, zahvaljujući svojoj euharistijskoj pobožnosti, bila sjedinjena s Isusom, rasla je i njezina želja da uvijek ispunjava Božju volju, u svakom trenutku svoga života. Mogla je s Isusom reći: "Moja se hrana sastoji u tom da vršim volju onoga koji me poslao..." (Iv 4, 34). Kada je njezina bolest potrajala dulje nego što je sama očekivala, našla je utjehu u Božjoj volji: "Što mi znače smrt ili život, moja je jedina sreća voljeti tebe." Daljnje riječi mogu potvrditi tu predanost; tako je 12. srpnja napisala: "Moje je srce ispunjeno božanskom voljom. Želi li se dakle k tome doliti nešto drugo, neće moći prodrijeti u dubinu... U dubini srca ostajem uvijek u dubokom miru kojega ništa ne može pomutiti." A četrnaest dana kasnije napisala je: "Smrti se radujem samo zato što je ona izraz božanske volje s obzirom na mene." Evo i njezinih riječi s kraja kolovoza: "Jedino što me raduje je ispunjavati božansku volju." Njezina je veza s Ocem na nebu bila toliko prisna da je Bogu

Pripisivala sve što joj se dogodilo u životu i u duši. 28. svibnja rekla je: "Ja ne želim više umrijeti nego živjeti. Prepuštam dragom Bogu da za mene izabere. Što on učini, to mi je milo." 5. lipnja rekla je: "Sve je milost." A 10. lipnja: "Prepuštam sebe Bogu i sretna sam. Što bi bilo od mene kada bih podržavala nadu da ću uskoro umrijeti! Kolika bi me razočaranja preplavila! Ali ja ne doživljavam nijedno, jer sam zadovoljna sa svim što učini dragi Bog. I zato što ne želim ništa drugo nego ispunjavanje njegove želje." Nadalje, u devetom poglavlju *Povijest jedne duše* kaže: "Gospodine, ti me ispunjavaš radošću svim svojim djelovanjem." Tijekom svoje smtrne borbe koju su obilježavali teško disanje, napadaji gušenja i iskašljavanje krvi, rekla je: "Da, Bože moj, neka bude sve što ti želiš, ali smiluj mi se!... Ah, ne bih željela kraće trpjeti." Radost prema smrti rasla je dakle iz ljubavi prema Isusu, njezinom zaručniku i iz znanja da je to volja Božja.

Uz svoju ljubav prema Bogu nije zaboravila ni ljubav prema bližnjemu, o kojoj je u lipnju tako lijepo pisala. Ocu Belliéru pisala je da će mu s neba pomagati. Svoje sestre koje su bile žalosne zbog njezina tjelesnog propadanja, tješila je riječima: "Vidjet ćete, poslije moje smrti padat će kiša ruža. Da, učinit ću da s neba padaju ruže" (9. lipnja). U drugom je pismu napisala: "Radujem se smrti, jer osjećam da je to volja Božja i jer ću tada s vrijednim dušama moći mnogo više pomoći nego kada sam na zemlji."

Smrt iz ljubavi

Nadahnuta svetim Ivanom od Križa imala je izričitu želju da od svoje smrti načini smrt iz ljubavi. Na dan svoje smrti, 30. rujna, rekla je: "Moje su se najmanje želje ispunjavale Dakle, vjerojatno će biti ispunjena i ona najveća, da umrem iz ljubavi..." njezinu su želju da umre iz ljubavi bliže određivala četiri obilježja:

Terezija nije, kao prvo, gajila iluzije o umiranju – kao da bi netko mogao umrijeti s ushićenjem, radosno kličući od radosti. Ona je željela slijediti Gospodina sve do križa, stoga je rekla: "Gospodin je na križu umro u strahovima, ali ipak je to bila najljepša smrt iz ljubavi što je ikada viđena! Umrijeti iz ljubavi ne znači umrijeti s ushićenjem... (4. srpnja 1897.)

Kao drugo, smrt joj je dopustila da ostvari svoj san, naime da umre kao mučenica. Postala je mučenicom ljubavi, jer je svjesno poklonila svoj život Bogu, prinoseći mu sebe kao žrtvu koju on spaljuje svojom ljubavlju. Predavala mu je sebe svakodnevno i kao žrtvu na bolesničkom ležaju. Budući da je mjesecima iskašljavala krv i morala pretrpjeti goleme muke, mogla bi se dakle i tjelesno označiti kao mučenica, iako je umrla u postelji, a ne na kolcu za nabijanje osuđenika.

Kao treće, njezina je smrt iz ljubavi bila potkrijepljena posljednjim riječima što ih je samo još mogla prošaptati: "Bože moj, volim te!" pritom je pogledala u križ u svojim rukama, pogledala u Isusa koji je rekao: "Nitko nema veće ljubavi od ove:

položiti vlastiti život za svoje prijatelje" (Iv 15, 13). Njezina ljubav prema Isusu bila je jača od kušnje duše i tijela, jača čak i od smrti.

Voljeti Boga kao Terezija

Zadatak svete Terezije nije još bio dovršen njezinom smrću. Naprotiv: Njezino će poslanje, po njezinim vlastitim riječima, početi tek na nebu. Ona će se sastojati u tome što će poučavati ljude da vole Boga kao što ga je ona voljela. Rekla je, ispunjena proročanskim duhom: "Osjećam da će moja misija tek početi. Moje poslanje poučavanja ljudi da vole Boga kao što ga ja volim i pokazivanja dušama što je moj *Mali put.* Bude li Bog uslišao moje želje, ostvarivat ću do kraja vremena svoje nebo na zemlji. Da, svoje nebo želim ostvarivati čineći dobro na zemlji" (Posljednji razgovori). Te su se riječi često potvrđivale tijekom narednih desetljeća poslije njezine smrti. Njezina ljubav prema bližnjemu koja je bila ispunjena božanskom ljubavlju, našla je zacijelo i na nebu bogato područje rada. Mnogi ljudi koji su bili bolesni ili se našli u drugim nevoljama i molili se njoj, često su na čudesan ili neobičan način doživjeli uslišanje svojih molbi. Neizlječivim se bolesnicima vratilo zdravlje, bezvjernici su se obratili, među njima i osuđenici na smrt, poput Jacquesa Féchea, ljudi u raznim teškim životnim situacijama primili su pomoć, vojnici su osjećali da ih štiti redovnica koja im se prikazala na bojištu. Svi koji je poštuju imaju dojam da ona živi i ostaje im nevidljivo bliskom. Posve je neobična i činjenica da je već nekoliko desetljeća poslije svoje smrti bila poznata i štovana u čitavom svijetu.

Ta Terezijina živost poslije smrti ima duboki smisao: Ona nas želi učiti da volimo Boga kao što ga je ona voljela. Jasnije ne bi mogla biti izražena njezina misija s neba. Ali danas se riječ ljubav rabi i zlorabi na najrazličitije načine. Kada Terezija govori o ljubavi, time misli očinsku i majčinsku Božju ljubav prema nama, koja je svece osposobila za veliko pouzdanje i potpunu predanost. To je Isusova ljubav koja se polaže u nas krštenjem, a razvija svetim sakramentima i pričešću i krizmom. To je ljubav prema Isusu, Bogu koji postao je čovjekom, i ona želi sazrijeti u najveću ljubav prema Bogu i bližnjima. Božanska je ljubav u nama ta koja nas preobražava, čini sličnima Kristu i dopušta nam da sa svetim Pavlom kažemo: "Ne živim više ja, Krist živi u meni." Ta žarka ljubav prema Isusu čini da se Trojstveni uvlači u naše srce i tamo se nastani. To je ljubav što ju je u nas ulio Sveti Duh i koja sebe daruje Bogu kao prinesenu žrtvu. Zahvaljujući toj ljubavi postajemo kadrima voljeti i svoju braću i sestre pravom ljubavlju prema bližnjimu. Ona nas upućuje da molitvom ljubavi uzdižemo sve ljude i čitav svijet k Bogu, kako bismo ih time spasili. To je ljubav iz koje je Terezija živjela i umrla i sada na nebu dalje djeluje. Živjeti tu Božju ljubav na zemlji potpuno, savršeno, to je bio unutarnji poziv naše sestre Terezije od Djetešca Isusa i od Najsvetijeg lica. Njezina se osobita milost sastojala u tome da je mogu razumjeti svi kršćani i da svojim primjerom poziva da bude nasljedovana. Jedini uvijet što nam ga ona postavlja glasi:

Voljeti Isusa iznad svega

Duhovita svetica

Jedan od najglasovitijih teologa dvadesetog stoljeća, Hans Urs von Balthasar, nazvao ju je "najveselijom sveticom koju poznaje". Po njoj se vidi da svetost ne obilježava ozbiljan izraz lica ili čak patnički izraz lica, već je ona nošena pozitivnim mislima. U njezinoj se autobiografiji uvijek iznova susrećemo s njezinim vragolanstvom i veselom ćudi. Primjer je za to posjet četrnaestogodišnje Terezije biskupu grada Bayeuxa koga je željela zamoliti za dopuštenje da stupi u karmelićanski samostan. Teško da ćemo bez smiješka čitati o njezinim suzama što iz je darovala biskupu poput dijamanata, o njezinu osjećaju da je u biskupskim odajama poput "jadnog, malog miša", te o njezinoj kosi podignutoj u pundu koja ju je trebala činiti starijom (Autobiografija).

Poslije svoga stupanja u samostan uvijek je iznova nasmijavala svoje susestre igrama riječi, šalama i mimikom. Imala je dar da napeto pripovijeda i oponaša druge. Kada jednom u vrijeme za zajednički odmor nije bila nazočna, jedna je sestra već upitala: "A gdje je danas sestra Terezija? Danas se nemamo čemu smijati!" Takva opuštenost i radost imale su svoj uzrok u golemom pouzdanju, dubokoj vjeri i ljubavi prema Gospodinu kome nije željela pokazati tužno lice.

U pismu svome stricu i strini, gospodinu i gospođi Guérin, citirala je majku svoga reda Tereziju Avilsku: "Bože moj, ne čudim se da imaš tako malo prijatelja; tako loše postupaš s njima." Pismo od 6.

srpnja 1893., upućeno svojoj sestri Celini završava ovako: "Ovo će pismo moći pročitati samo i jedino tvoje srce; jer ja se sama mučim odgonetati ga. Naime, nemam više tinte i morala sam pljunuti u tintarnicu, da bih je izvukla još malo... Nije li to smiješno?"

Nekoliko mjeseci prije svoje smrti napisala je svojim rođacima: "Moje su vam sestre, koliko znam, pričale o mojoj vedrini. Istina je, ja sam poput zebe, osim kada imam vrućicu. Ona me srećom obično spopada navečer kada zebice spavaju i stave glavu po krilo. Ne bih bila tako vesela kao što jesam da mi dragi Bog nije pokazao kako se jedina radost na zemlji sastoji u tome da se ispunjava njegova volja" (Pisma).

"Humor je kada se unatoč svemu smijemo!" Terezija je dokazala istinitost tih riječi. Kada je već bila teško bolesna, čitala joj je jedna sestra naglas mjesto u Svetom pismu gdje Isus uspoređuje svoj dolazak s lopovom koji dolazi usred noći (Mt 24, 43). Terezija je nato rekla: "Uskoro će doći božanski lopov i ukrasti me. Kako bih mu rado pomogla pri tome!"

Njezina je medicinska sestra pri njezinu proglašenju blaženom izvijestila kako su Tereziji jednom dosađivale dvije muhe. Sestra ih je željela uloviti i ubiti, ali Terezija je rekla: "Nemojte ih ubiti, ta neznate koja mi je od njih dvije dosađivala! Mogli biste ubiti onu nedužnu!"

Kada posljednjih mjeseci nije više mogla jesti, te je veoma smršavila, njezina je majka priorica za-

prepašteno usklikunula: "Ima li nešto još mršavije od vas?" Terezija je odvratila: "Dakako, kostur!"

Čini se da su se njezina osebujnost i dosjetljivost nastavile i poslije smrti pri mnogim čudesima i uslišanjima molitava. Sestra Marija od Najsvetijeg Trojstva, Terezijina najmilija novakinja, izvjestila je 1916. godine, pri postupku proglašenja Terezije blaženom, pod prisegom: "Kada je Terezija bila položena na odar u karmelićanskoj crkvi, mnogi su ljudi željeli da njihove krunice dotaknu pokojničine ruke. Tako mi je i opet netko pružio krunicu, kako bih je stavila da dodirne Terezijine ruke. Ali ona je jednim prstom stegnula krunicu, tako da je više nisam mogla uzeti. Kada sam joj posve polako digla taj prst da odstranim krunicu, odmah ju je uhvatio drugi prst. Pet ili šest puta počinjala sam ispočetka, ali bez uspjeha. Moja draga sestra Terezija rekla mi je u nutrini: "Dok mi ne poklonite osmijeh, neću je vratiti." Odgovorila sam joj: "Ne, prevelika je moja bol, radije ću plakati." Ljudi uokolo pitali su nestrpljivo što li radim tako dugo (sve je trajalo možda oko pet minuta). To me je ozlovoljilo i preklinjala sam moju malu Tereziju da pusti krunicu. Čak sam je povukla da je uzmem silom, ali uzalud.

To je bilo kao da je ona čvrsto drži željeznim prstima, ali prsti su joj zapravo ostali veoma gipki. I naposljetku, kada više nisam mogla, počela sam se smiješiti... Upravo je to ona željela; jer odmah je sama od sebe pustila krunicu; ležala je u mojim rukama, a da je nisam morala silom vući" (Procesi, svezak II).

Godine 1910. prikazala se Terezija priorici karmelićanki iz Gallipolija u Južnoj Italiji, nježno je probudila iz sna, išla s njom kroz nekoliko hodnika do sobe gdje se nalazila blagajna sa zadužnicom od 300 franaka i stavila u nju novčanicu od 500 franaka. Na glavaričino pitanje odgovorila je tajanstvena sestra koja se očitovala kao Terezija iz Lisieuxa: "Dragi se Bog služi nebeskim stanovnicima isto kao zemaljskom djecom, kako bi pritekao u pomoć svojim vjernim službenicima." Pri odlasku je rekla: "Moj je put siguran i vodi ravno k cilju. Ja nisam zabludjela kada sam pošla njime." U tim riječima možemo prepoznati nebesku potvrdu njezina *Malog puta*.

U Austriji se prije nekoliko godina dogodilo blizu Beča da je neki svećenik želio brzim vlakom putovati na mjesto gdje je morao propovijedati. Kada mu je kondukter rekao da vlak tamo ne stoji, on se molio svetoj Tereziji. I gle vlak je stao na tome mjestu! Upravitelj željezničke postaje istrčao je van i upitao vlakovođu što se dogodilo. Ovaj je odgovorio: "Što sam trebao učiniti? Nisam je mogao pregaziti!" Upravitelj postaje je začuđen upitao: "Koga pregaziti?" Vlakovođa je rekao: "Redovnicu koja je stajala tu na tračnicama!"

II.
PUTOKAZ KROZ NAŠE DOBA

Svetost u svagdašnjici ili *Mali put*

Za većinu kršćana našeg doba nije svetost cilj vrijedan truda, osobito zato što se život svetaca često prikazuje nenaravno ili izvan stvarnosti. Ali svaki je kršćanin kršetenjem pozvan na kršćansku zrelost i svaršenost, kao što kaže Isus u propovijedi na gori: "Budite savršeni kao što je savršen Otac vaš nebeski"(Mt 5,48).

Terezija je od ranog djetinjstva željela postati sveticom i ne trpjeti polovičnost u životu. O tome svjedoči i mala priča iz njezina djetinjstva koje se sjetila pišući svoju autobiografiju. Njezina deset godina starija sestra Leonija donijela je košaru s raznim vrpcama i ostacima tkanine i rekla objema malim sestrama: "Smijete si izabrati komadić od toga." Njezina je sestra Celina uzela lijepu svilenu vrpcu za kosu. Terezija je kratko razmišljala, a zatim rekla: "Ja izabirem sve!", zgrabila košaru i pobjegla. Nadovezujući se na taj doživljaj iz djetinjstva smatra Terezija da nam Bog dopušta izbor hoćemo li za njega činiti mnogo ili malo.

U svojoj težnji za svetošću čitala je životopise svetaca i pritom spoznala da su ti putovi za nju nedostiživi. Nije mogla putovati u daleke zemlje kao misionari, ni pokloniti svoj život poput mučenika; nije mogla pisati znanstvene knjige poput Božjih učenjaka ili bezvjernicima držati vatrene propovijedi, tako se osjećala poput zrnca pijeska na morskoj obali nasuprot visokom brdu čiji se vrh proteže u

nebo. Ali nije se predala, već piše: "Ako je Božja volja da svi ljudi teže savršenosti, tada mora za sve ljude postojati neki prohodni put." U traganju za tim putom pročitala je u Svetom pismu: "Tko je neiskusan neka se svrati ovamo" (Izr 9,4). Unutarnje joj je prosvjetljenje reklo da se svetost ne postiže velikim djelima, već držanjem kojim čovjek pokazuje da se osjeća malenim pred Bogom. Bog ne zahtijeva od nas izvanredne vrline ili asketske činove pokore, već poniznost i skromnost. Jedino milošću Božjom i svojom predanošću njemu možemo dospjeti do kršćanske savršenosti.

Terezija kaže u jednoj poredbi da se ne moramo teško uspinjati stubama, već se smijemo koristiti dizalom. To dizalo Isusove su ruke koje nas uzdižu uvis. Trebamo se dakle posve predati njegovim rukama i njegovu vođenju.

Uz taj osjećaj da smo mali pred Bogom i uz to pouzdanje u njega zahtijeva Mali put predanu ljubav prema svagdašnjim radovima i susretima. Sve činiti s ljubavlju, iskazivati ljubav Bogu i bližnjema to je ispunjenje glavne zapovijedi i uzor novoj crkvenoj učiteljici. Terezija sažeto kaže: "Moj put je put ljubavi, predanosti, i pouzdanja." Ona svojom riječju i primjerom pokazuje svim ljudima put do kršćanske savršenosti, put koji nije lagan, ali je svima moguć.

Dječja nevinost i poniznost pred Bogom umjesto oholosti

Ljudi žele biti uvažavani i ugledni među sebi ravnima. Mnogi ljudi našega doba postali su oholima

zbog nekih osobitih uspjeha i uvjereni su da su za sve sposobni. Stoga im je teško priznati pred Bogom svoje ljudske granice i svoju slabost. Ali Isus zahtijeva od nas upravo da budemo maleni pred Bogom na dječji način, kako bismo mogli ući u kraljevstvo nebesko (Mt 18, 3). Terezija je divan primjer za tu dječju čistoću pred Bogom i zbog toga je od njega primila najveće milosti. I na drugim mjestima Evanđelja drže se siromašni i ponizni sretnim ljudima, jer njima može Bog pokloniti svoje veće darove i iskazati svoje nježnosti. Kada je Tereziju kratko prije njezine smrti upitala njezina sestra Agneza što za nju znači biti u duhu dijete, ona je odgovorila: "To znači priznati svoju vlastitu ništavnost i sve očekivati od Boga kao što dijete sve očekuje od svoga oca. To znači ni zbog čega se ne zabrinjavati, ne težiti sakupljanju osobitih zasluga. Čak se i u siromašnih ljudi daje djetetu sve ono nužno... Stoga nisam željela postati većom, jer sam se osjećala nesposobnom da sebi sama zaslužim vječni život. Zbog toga sam uvijek ostala mala i nemam drugog posla nego brati cvijeće, cvijeće ljubavi i žrtve i ponuditi ga Bogu da mu se raduje. Ostati malim znači ne pripisivati sebi vrline što ih prakticiramo, kao da držimo sebe sposobnim za bilo što, već priznati da Bog polaže to bogatstvo u ruku svoga malog djeteta da bi se ono njime služilo... To znači naposljetku ne dati se obeshrabriti zbog svojih grešaka, jer djeca često padnu; ali premalena su da bi se teško ozlijedila" (Posljednji razgovori).

Terezija se potpuno uzdala u Boga i mogla je sa svetim Pavlom reće: "Kada god sam slab, onda sam

jak" (2 Kor 12, 10). Ona nije željela učiniti sebe neovisnom o njemu poput modernog čovjeka, već je željela uvijek ostati ovisnom o njemu. Takav stav ubrzava rast pouzdanja i ljubav prema Bogu i vodi do velike svetosti.

Ljubav umjesto opterećenosti uspjehom

Naše se društvo sve više razvija u društvo koje teži velikim uspjesima, u kojimu su jedni preopterećeni zahtjevima što im se postavljaju, a drugima je nanijeta šteta. Tome pridonose veoma brzi razvoj tehnike, promjene u načinu rada i sve više postavljeni ciljevi.

Moramo li i na vjerskom području postizati sve veće uspjehe da bismo se dopali Bogu i dospjeli do kršćanske savršenosti? Vode li povećani broj molitava i asketski napori do svetosti? Terezijino iskustvo pokazuje da nas Bog ne želi voditi do svetosti na temelju izvanrednih stvari što ih činimo, već na temelju normalne svagdašnjice koju živimo. On ne želi od nas ništa izvanredno, već da izvanredno, dobro obavljamo ono svagdašnje. Ona sama željela je najmanje stvari svagdašnjega života ispuniti ljubavlju i tako ih učiniti Bogu milima, kao što začin čini jelo ukusnijim. "Ne želim propustiti ni jednu jedinu malu žrtvu, nijedan pogled, nijednu riječ, kako bih male prilike iskoristila za jedno: Sve činiti iz ljubavi; iz ljubavi patiti, iz ljubavi se radovati. "Voljeti Boga u radu i u molitvi, u radosti i muci, u svakoj situaciji i u svakom čovjeku, to za svakoga kršćanina otvara put do svetosti. Tu se ne radi o

tome da moramo skupljati zasluge i za to očekivati od Boga posebne milosti, već o tome da glavnu zapovijed ljubavi ostvarujemo u svojoj svagdašnjici. S Terezijom možemo promijeniti svoju sivu svagdašnjicu i učiniti je vrijednom.

Ljudska sloboda i volja Božja

Važnu ulogu u današnjem vremenu igra liberalizam. Ljudi žele biti sve slobodniji u svojim odlukama i ne žele više zakonodavce. Žele sami stvarati zakone po praktičnim i korisnim gledištima, na primjer kada se radi o pobačaju ili eutanaziji ili bračnom zakonodavstvu. Crkva sa svojim zapovijedima i poukama smatra se zastarjelom. Čak i pojedinačno žele kršćani sami odlučivati hoće li nedjeljom ići u crkvu ili ne. Žele da im sloboda omogući najveći mogući razvoj. Bog je sâm dao ljudima divnu slobodu koja nas čini pravim ljudima i Božjim slikama i prilikama. Ali Bog je istodobno postavio granice našoj slobodi. To nisu samovoljne granice, već zapovijedi i pouke što služe životu i trebaju čovječanstvo očuvati od samouništenja.

Terezija je od početka nastojala ispunjavati Božju volju i tako je ostvarila pravu slobodu i najviši samorazvoj. U svojoj je autobiografiji napisala: "Od svoje treće godine nisam dragom Bogu ništa odbila." Ili ove riječi: "Na nebu će Bog ispunjavati moju volju, jer sam ja na zemlji ispunjavala njegovu." Ona je znala da Bog ima s nama veće planove nego što bismo mogli zamisliti. Tako želi sâm oblikovati svoj život, živjeti ga po vlastitoj želji, poput mnogih

ljudi današnjice, taj će uvijek ostati malograđanin, jer se prilagođava većini. Uzor po tom pitanju je svakako Marija koja je uvijek bila spremna ispunjavati Božju volju i tako postala velikom: "Evo službenice Gospodnje!" Ona se prepustila Božjem vođenju i onda kada joj je bilo najteže. Zbog nedostatka vjere i pouzdanja dajemo često polovični odgovor bez uvjerenja.

Ispunjava li netko Volju Božju, Bog je u središtu. U većine je ljudi međutim u središtu vlastito Ja i oni očekuju da Bog ispunjava njihovu volju. To je toliko slično razlici između stare i nove slike o svijetu, u kojoj je u središtu ili zemlja ili sunce. Ljudi koji žele biti slobodni od Božjih zapovijedi i crkvenih pouka, stvaraju sebi nove ovisnosti i idole koji ograničavaju njihovu slobodu, a često im i uništavaju život. Oni postaju robovima novca i masovnih medija, hobija i modnih trendova, karijere i seksualnosti, alkohola i droga ... Tako nam Terezija i u tome pitanju daje čudesni uzor istinske slobode čovjeka. To je sloboda odnosno oslobođenost od vezanosti uz zemaljske stvari koja ju je osposobila za nesebičnu ljubav i pravi razvoj.

Božja samilost u vremenu bez milosti

U našem je vremenu kao daljnji razvoj socijalizma nastao marksistički komunizam. On je još prije nekoliko godina predstavljao svjetsku silu koje su se plašili mnogi narodi. Propagirao je novi oblik društvenoga uređenja, umjesto privatnoga vlasništva zajedničko dobro. Nekadašnji komunist Daniil Granin napisao je knjigu s naslovom *Izgubljena samilost.* U njoj obrazlaže da je komunizam nastao iz sućuti s obespravljenima i siromašnima, s proleterima. Ali kada se izgubila vjera, nestalo je i milosrđa. Komunisti su izgubili poštovanje prema ljudima, gazili njihova ljudska prava i ubijali sve koji nisu bili sporazumni s oduzimanjem vlasništva ili su zastupali neko drugo uvjerenje. Komunizam u Rusiji i Kini odnio je više života nego Drugi svjetski rat, naime preko četrdeset milijuna. Kao oblik državnog uređenja propao je nakon više godina, ali njegov duh i dalje živi u mnogima.

U našem društvu koje je orijentirano na postizanje što većih uspjeha i u rastućem kapitalizmu isto se slabo uvažava pojedinac i vodi briga o njegovoj sudbini. U središtu je javne pozornosti uspjeh i profit. Ljudi se bezobzirno i nemilosrdno otpuštaju iz radnog procesa i žrtvuju materijalnim ciljevima.

Kakav nam odgovor daje sveta Terezija na takav tijek razvoja? Poučava nas o Bogu koji je milosrdan prema slabima i siromašnima. Bog poznaje svakog pojedinog čovjeka i voli ga. Poradi toga, moraju

Crkva i svaki pojedini kršćanin biti isto tako milosrdni prema nevoljnima i zapostavljenima u našem društvu. U Prvoj Ivanovoj poslanici možemo pročitati: "Bog je ljubav" (1 Iv 4, 8)! Terezija dopunjuje te riječi u svojoj autobiografiji i piše: "Ljubav znači moći se spustiti." To znači, biti milosrdan prema onima koji su u nevolji i ne mogu nam platiti pomoć. I Isus se zauzimao za bolesne i slabe svoga vremena i priča nam prispodobu o milosrdnom Samarijancu. On je sâm postupao poput Samarijanca i izvukao nas iz različitih smrtnih stanja, te uzdigao u svoj božanski život. Svojim je učenicima rekao: "Budite milosrdni kao što je milosrdan Otac vaš" (Lk 6, 36)! Ili sjetimo se Majke Terezije iz Kalkute koja se prigibala k umirućuma u jarcima uz cestu i poklanjala im svoju brižnost i ljubav, često kratko pred njihovu smrt. Jednom je našla na ulici umiruću ženu koju je već napala gamad od koje se nije više mogla obraniti. Ona ju je podigla i odnijela u bolnicu gdje je međutim zbog siromaštva nisu primili. Tada je otišla u gradsku upravu Kalkute i zamolila da joj se stavi na raspolaganje kuća za smještaj umirućih. Dobila je praznu kuću pokraj hinduističkog hrama. Bila je to prva od dvadeset danas postojećih kuća za umiruće.

Danas govorimo o eksploziji stanovništva, o milijardama ljudi, o zrncima pijeska u svemiru. Terezija uvijek iznova naglašava da Bog voli svakoga čovjeka kao svoje dijete. Njoj pripada zasluga da je srušila onu strogu sliku o Bogu tipičnu za jansenizam i ponovno stavila u središte najljepšu Božju osobinu, njegovu ljubav.

U našem društvu ima sve više oštećenih, tjelesno i duševno bolesnih, gladnih ljudi i beskućnika: Njima pripada Božja naklonost, svakome posve osobno. Na njima se može osobito pokazati Božja ljubav koja prekoračuje sve granice. Kršćani su posebno pozvani da pripomognu, kako bi se spoznala ta Božja ljubav.

U našem se svijetu cijene uspjeha, profit i bogatstvo, zdravlje i ljepota. Terezija kaže: "Ljubav je najdragocjenija!" Na Posljednjem sudu neće nas pitati što smo postigli u životu ili koliki smo imetak sakupili, već koliko smo voljeli. "Meni ste učinili koliko ste učinili jednomu od ove moje najmanje braće!" (Mt 25, 40).

Milosrđe prema ljudima koji su sebe opteretili krivnjom

Božja samilost prema slabima i siromašnima odnosi se i na sve ljude koji su na sebe natovarili veću ili manju krivnju. Iako se ljudi često vladaju kao da nema pogrešaka, upravo danas ima osobito mnogo krivnje i nepravde: mržnje i ratova, bludnosti i brakolomstva, zloupotrebe djece i otmica, trgovine opojnim sredstvima i alkoholnih delikata, surovosti i organiziranog kriminala, mafije, velikih i manjih prijevara. Danas upravo plivamo u oceanu krivnje i masovni nas mediji svaki dan s tim suočavaju. Saznaju li ljudi koji su nešto skrivili da je Bog beskrajno milosrdan i ne kažnjava njihove grijehe, već ih oprašta ako se obrate i pokaju, mogu se više

zbližiti s njim i početi novi život. Posljednja rečenica koju je Terezija napisala u svojoj autobiografiji govori o milosrđu prema grešnicima: "Da, osjećam, i kada bih imala na savjesti sve grijehe što se mogu počiniti, otišla bih k Isusu, srca slomljenog od kajanja, bacila mu se u naručje, jer znam koliko on voli izgubljenog sina koji mu se vrati... "(Autobiografija). Ta rečenica koja govori o Božjem milosrđu prema grešnicima, odjednom je prekinuta i ostala nedovršena, jer je Tereziji olovka doslovno pala iz ruke i nije više mogla dalje pisati. Na nama je da poput svete Terezije govorimo ljudima da je Bog dobar i milosrdan. On ne želi smrt grešnika, već da se oni obrate i žive.

To je naša svetica spoznala već u svojoj ranoj mladosti i molila na primjer za trostrukog ubojicu Pranzinija. Iako je on bio osuđen da bude pogubljen na stratištu, ostao je tvrdokoran i nije pokazivao znakove obraćanja. Ali kratko prije smaknuća još se jednom okrenuo i triput poljubio križ svećenika koji je stajao blizu njega. To je za četrnaestogodišnju Tereziju bio znak njegova spasa i govorila je o svom prvom djetetu koje je rodila za vječni život". Bila je uvjerena da će joj onaj spašeni biti dovjeka zahvalan. Osnažena uspjehom te molitve nastavila je u svom samostanskom životu moliti i žrtvovati se za spas od vječne propasti onih koji su nosili teret krivnje. Spašavanje ljudi od vječne propasti bio je Isusov cilj pri njegovu postanku čovjekom. Taj nam cilj Marija iznova predočuje pri svojim ukazanjima.

Ljubav prema bližnjemu u laktaškom društvu

Ruku pod ruku s materijalizmom našega doba idu sebičnost i bezobzirnost prema bližnjemu. To doživljavamo u gospodarstvu, gdje je profit na prvome mjestu, a na suradnike se ne obraća pozornost. To doživljavamo i u pojedinaca koji često uživaju u svojoj maloj sreći, a ne žele preuzeti odgovornost u Crkvi i svijetu. Oni se povlače u svoja četiri zida, a od drugih mnogo očekuju.

Terezija nam i tu daje divan odgovor. Ona je uzor prave ljubavi prema bližnjemu. Tako piše u svojoj autobiografiji: "Kada je Gospodin naložio svom narodu da voli svoga bližnjega kao sama sebe, još nije došao na zemlju; budući da je zacijelo znao koliko čovjek voli vlastito Ja, nije mogao od svojih stvorova tražiti veću ljubav prema bližnjemu. Ali kada je Isus dao svojim apostolima novu zapovijed, svoju vlastitu zapovijed, nije više rekao da se bližnjega mora voljeti kao sama sebe, već onako kako ga je volio on, Isus, kako će ga voljeti do svršetka vremena..." (Autobiografija). Dakle, nova Isusova zapovijed traži od nas da volimo kao što je Isus volio ljude; njegovi su učenici imali mnogo grešaka i slabosti, ali ih je on usprkos tome volio i vidio i ono dobro u njima; on je volio čak i svoje neprijatelje i molio za njih na križu. Za ljude je izlagao opasnosti svoj život, sve do njegova žrtvovanja na križu.

Ali odakle uzeti toliku ljubav? To se pitala i Terezija i u vezi s tim je napisala: "Gospodine, znam da ti ne bi naložio nešto nemoguće; ti poznaješ moje slabosti i moju nesavršenost bolje od mene same,

znaš da svoje sestre ne bih nikada mogla voljeti toliko kao što ih ti voliš, kada ih ti, o moj Isuse ne bi volio još i u meni. Budući da si bio spreman dati mi tu milost, izdao si novu zapovijed. Da, osjećam, kada iskazujem ljubav, to djeluje Isus u meni; što sam više sjedinjena s njim, to snažnije i iskrenije volim svoje sestre" (Autobiografija).

Te misli dopunjuje Terezija krasnim primjerima iz svoga samostanskog žvota. Kada je na primjer sjedeći u vrtu dovršavala svoju autobiografiju, uvijek su je iznova uznemiravale susestre. Tada je zaklopila bilježnicu, odložila držalo i ljubazno porazgovarala sa svakom sestrom koja ju je oslovila. To je promatrala njezina rođena sestra Agneza i upitala je: "Ali sestro Terezija, kako možete u ovim okolnostima napisati i jednu stranu?" Terezija je odvratila: "Upravo pišem o ljubavi prema bližnjemu; a budući da pišem o njoj, moram je i živjeti!" Kakvo se tu samosvladavanje tražilo o Terezije znamo iz vlastitog iskustva kada nam pri važnom poslu stalno netko smeta. Drugi primjeri: vođenje stare i mrzovoljne sestre Petre; neugodni zvuk u koru koji joj je voma smetao pri motlitvi, ali ga je prihvatila kao koncert i žrtvovala Bogu; jedna nesimpatična sestra koju je uvijek sretala smiješeći se; prskanje vodom u praonici rublja od strane jedne sestre, što je Terezija podnosila iz ljubavi prema Isusu, i mnogo drugih primjera.

Ljubav prema bližnjemu očituje se najčešće u malim stvarima koje su svakome moguće: osmijeh, ljubazna riječ, mali poklon, pomoći nekome u nevolji ili nekoga razveseliti, zagrljaj Bog ne traži

od nas velike stvari, već ljubav u malim stvarima; ljubav i onda kada nas netko povrijedi ili ismijava.

Zaštićenost u Boga

Uslijed naglog razvoja tehnike i oružja obuzima mnoge ljude golemi strah što ih duševno koči. Oni se plaše budućnosti, smrti i uništenja, bolesti i katastrofa. Terezija piše u jednom pismu: "Ja se ne uznemiravam zbog budućnosti. Sigurna sam da će Bog činiti svoju volju. To je jedina milost koju tražim" (Pisma, 19. 03. 1897.). Među njezinim posljednjim riječima nalazimo i slijedeće: "Smatram da mi koji idemo putem ljubavi ne bismo trebali misliti na to što nas bolno čeka u budućnosti. To bi bio nedostatak pouzdanja i značilo bi da se miješamo u Božje stvari." Terezija je znala za beskrajnu Božju ljubav prema svojim stvorovima, osobito prema ljudima i na nju odgovarala bezgraničnim pouzdanjem.

Zašto bismo se dakle trebali plašiti? Naša je sudbina u Božjim rukama; naša sudbina i sudbina čovječanstva. Svoj život smijemo mirno položiti u njegove ruke. Nema boljih ruku od njegovih! Da, i smrt je samo prolaz k nečem ljepšem i većem, k životu u izobilju.

Vjera u poganskom svijetu

Daljnji je filozofski pravac našeg doba ateizam. Bezvjernika je uvijek bilo, ali znanstvena se disciplina mogla profilirati tek u novije vrijeme. U doba svete Terezije živio je Friedrich Nietzsche (1844.-1900.) koji je tvrdio: "Bog je mrtav!", te Ludwig Feuerbach (1804.-1872.) koji je postojanje Boga smatrao idealističnom maštarijom. U njezino su doba živjeli Friedrich Engels (1820.-1895.) i Karl Marx (1818.-1883.) koji je napisao: "Religija je opijum za narod." Ali nisu se samo filozofi novijega doba otvoreno opredijelili za bezvjerje, već i mnogi ljudi oko nas. Često se udaljavanje od Crkve i svoje vjere smatra pozitivnim držanjem. Čak i unutar Crkve osjećamo taj nedostatak vjere. Život tih ljudi ne oblikuje vjera, već utjecaj medija, vremenskih tendencija, okoline, a često i vlastita tromost.

Terezija iz Lisieuxa je i u tom pogledu svjetlo što svijetli u našem vremenu. Njezin je život posve oblikovala vjera i on je bio uvijek otvoren za Boga, već od njezina djetinjstva. To pokazuje i mali primjer iz njezina ranga djetinjstva. Kada su joj bile četiri godine pitala je njezina četiri godine starija sestra Celina: "Kako može dragi Bog stanovati u maloj hostiji?" To je osjetljivo pitanje koje katkad zbuni roditelje, pa i svećenike. Terezija je odgovorila: "To uopće nije teško, jer dragi je Bog svemoguć!" Ali Celina je tada postavila dodatno pitanje: "A što znači biti svemoguć?" To jednostavno znači da može činiti što god želi!"

I kada su obitelj Martin snašle teškoće i boli, Terezija je ostala odana vjeri. Na primjer, kada joj je majka oboljela od raka ili kada se morala boriti da smije stupiti u karmelićanski samostan. Bog je međutim i u samostanu iskušavao njezinu vjeru, osobito onom suhoćom u molitvi i razmatranju. Ona je rekla: "Moj se voljeni čini miljama udaljen; gdje je on, zbog čega nas ne dođe tješiti kad samo njega imamo za prijatelja? Koliko se često i danas ljudi žale zbog njegove odsutnosti i čak ga optužuju zbog šutnje trpljenja ljudskih patnji.

Terezijina je vjera bila osobito iskušavana u posljednjih godinu i pol njezina života, kada je Bog učinio da ju obuzme noć vjere "tada sam uživala u toj toliko živoj, toliko jasnoj vjeri, da je pomisao na nebo činila svu moju sreću; nisma mogla zamisliti da postoje bezbožnici koji su bez vjere. Mislila sam kako oni govore protiv svoje bolje spoznaje ako poriču postojanje neba, lijepoga neba gdje bi sâm Bog želio biti njihova vječna plaća. U tako radosnim danima uskrsnog vremena dao je Isus da osjetim kako uistinu postoje duše koje nemaju vjere, koje zlouporabom milosti gube to dragocjeno blago, izvor jedinih čistih i istinskih radosti. On je dopustio da u moju dušu prodru najmračnije tmine i da mi toliko draga pomisao na nebo bude još samo povod za borbu i patnju..." (Autobiografija). Terezija je spasila svoju vjeru čvrstom voljom i nebrojenim činima vjere. I još više: Ona je te duboke boli i borbe žrtvovala za bezvjernike i grešnike svoga doba. Zacijelo je izmolila vječni spas i za najglasovitije bezvjernike svoga doba. U svojoj autobiografiji piše

dalje: "Tvoje je dijete, o Gospodine, prepoznalo tvoje božansko svjetlo, moli te za oproštenje za svoju braću, spremno je jesti kruh boli, dokle god to budeš želio, i ono ne želi ustati od ovoga stola prepunog gorke bolnosti, za kojim jedu bezvjernici, prije onoga dana što ti si ga označio. Ne smije li ono tada u svoje ime, u ime svoje braće govoriti: "Smiluj nam se, Gospodine, jer siroti smo grešnici!" Terezija bi s punim pravom mogla biti imenovana zaštitnicom bezvjernika. Ako su sveci bili tako iskušavani, ne treba ni nas čuditi ako doživljavamo uznemiravanja u vjeri.

Pitanje o daljnjem životu

Na području filozofije dospjeli su mislioci dvadesetog stoljeća do egzistencijalizma koji priznaje samo naš zemaljski život i poriče bilo kakav daljnji život poslije smrti. Oni zbog toga savjetuju da čovjek uživa u životu, ali s druge strane znaju i čak napominju da je naš život ugrožen strahom, patnjama i smrću. Vodeći um toga pravca bio je Jean Paul Sartre (1905.-1080.). Njegova životna suputnica, feministkinja i egzistencijalistkinja Simone de Beauvoir (1908.-1986.), rekla je nekoliko tjedana prije svoje smrti: "Kad mislim na to da će se uskoro odjednom raskinuti sve moje veze s umjetnošću, književnošću i glazbom, osjećam se prevarenom." Ne moramo međutim biti filozofi da bismo dospjeli do toga životnog nazora. I mnogi naši suvremenici žive po motu: "Sklopi oči i sve će ti biti lijepo!"

U Tereziji iz Lisieuxa daje nam Bog divan odgovor na to pitanje. Kratko prije svoje smrti pisala je nekom mladom misionaru: "Željela bih vam reći tisuću raznih stvari što ih spoznajem na pragu vječnosti; ali ja neću umrijeti, ne, uči ću u život i sve ono što vam ne mogu reći tu na zemlji, odozgo ću vam s neba dati da saznate" (Pisma). Ona je isto tako znala da njezina ljubav neće prestati sa smrću, već da će rasti u beskonačnost. Bila je uvjerena da je ljubav jača od smrti i da je pobjeđuje. Da, još nešto: Bog joj je dao nadu da će i na nebu dalje djelovati, što je za nju bila velika utjeha s obzirom na njezinu ranu smrt. U svom je nebeskom poslanju rekla: "Osjećam da ću ući u spokoj, ali prije svega osjećam da će tek tamo početi moja misija; moja misija da učim ljude voljeti Boga onako kako ga ja volim i da pokuzujem dušama svoj Mali put. Budu li se ispunile moje želje, provodit ću do svršetka vremena svoje nebo na zemlji. Da, s neba ću činiti dobro na zemlji" (Poljednji razgovori). Njezin eshatološki životni nazor (eshatologija = učenje o Posljednjim stvarima) došao je do izražaja već pri njezinu prvom izbacivanju krvi na Veliki petak 1896., na što je reagirala radošću zbog skorog dolaska svoga zaručnika.

Na njezin zagovor uslišane su molbe nebrojenih ljudi koji su se našli u nevolji, bolesnici su bili čudesno izliječeni, bezvjernici su se obratili, francuski su vojnici pričali o ukazanjima u opasnostima Prvog svjetskog rata. Tko bi još s obzirom na takve i mnoge druge činjenice mogao poricati daljnji život poslije smrti?

Dovoljan je sâm Bog

Danas su mnogi ljudi pod utjecajem materijalizma koji teži za novcem, užitkom i uspjehom kao najvišim ciljevima. Tu se želi ponijeti sa sobom što je moguće više ugodnih strana života. Pogled na budućnost gotovo se izgubio. Tek kada se dogodi neka nesreća, kao što je gubitak dobra ili iznenadni smrtni slučaj, sviće spoznaja da ovaj život s onim što nudi ne može biti sve. Terezija kaže: "Samo ono što je vječno može nas zadovoljiti." Ili: "Sreća nije u stvarima, već u dubini duše!" Ona je skupa s majkom svoga reda Terezijom Avilskom vjerovala da je sâm Bog dovoljan, to znači da nama ljudima može donijeti istinski život. Nakon što je već rano spoznala prazninu zemaljskog života, mogla je s petnaest godina napustiti svoj lijepi, udobni dom, zamijenivšti ga skromnom ćelijom u karmelićanskom samostanu, gdje je zatekla samo najnužnije stvari: krevet s madracom od slame, stol i stoličić bez naslona, pješćani sat i uljanicu, te umivaonik. Ona se mogla odijeliti od svih materijalnih dobara jer je Boga smatrala najvećim dobrom. Tko posjeduje njega, tome je potrebno manje za život, a u srcu ima više mira i zadovoljstva nego oni koji posjeduju veliki imetak i naoko uživaju u životu. I mi se trebamo osloboditi ovisnosti o materijalnim dobrima ili ona postojeća dijeliti sa siromašnim ljudima, kako bismo sve više spoznavali Boga kao najveće dobro. "Gdje ti je blago, tu će ti biti i srce" (Mt 6,21).

Smisao patnje

"Zdarvlje je sve!" običavaju neki govoriti. Zdravlje je svakako najveće zemaljsko dobro. Terezija pokazuje međutim svojim životom da bolesti i patnje isto tako imaju smisao u Božjem planu. Ona je upravo kroz patnju sazrela u kratko vrijeme do velike svetosti i tako iskazala svoju ljubav i svoje pouzdanje prema Bogu.

Već je ubrzo nakon ulaska u samostan bila podvrgnuta kušnjama, kao što su bila ponižavanja zbog mladolikog izgleda, zatim strogo postupanje s njom od strane glavarice, bolest njezina oca, grlobolje i glavobolje... Ona je rekla: "Sve sam te kušnje primila s ljubavlju; Isus mi je pokazao da će mi na križnom putu darovati mnoge duše..." Ona je dakle nosila svoje križeve u apostolskom smislu, nosila ih je za druge. Kratko pred smrt rekla je: "Nikada ne bih mislila da je moguće toliko mnogo trpjeti. To mogu sebi objasniti samo na temelju žarke želje da spašavam ljude."

I sveti Pavao kaže u Poslanici Kološanima: "Sada nalazim radost u patnjama koje podnosim za vas - i tako u svome tijelu dopunjujem što nedostaje Kristovim mukama – za tijelo njegovo koje je Crkva" (Kol 1, 24).

U tome je smislu mogla Terezija podnijeti mnoge križeve u svom životu koji su u posljednjih godinu i pol bili još teži zbog tuberkuloze. Hrabro je podnosila izbacivanje krvi kašljem, napadaje gušenja, groznicu, povraćanje...i unatoč tome ispunjavala svoje svakodnevne obveze, koliko god joj je dugo

bilo moguće. Odbijala je sredstva za ublažavanje boli da bi još više mogla dokazati svoju ljubav prema Isusu. Kada Bog ne bi čovjeku dao patnju u njegovu životu, mogao bi mu čovjek na kraju svoga života, predbaciti kako mu nije dao priliku da mu prihvaćanjem patnje dokaže svoju ljubav i svoje pouzdanje i da kroz patnju raste. Terezija nije nikada molila za trpljenje, ali je prihvaćala ono što joj je Bog namijenio. Od toga je načinila izvor blagoslova, podnoseći sve to s ljubavlju i žrtvujući za nevoljnike.

Uz tjelesne muke javile su se u posljednjih osamnaest mjeseci njezina života još i duševne patnje zbog noći vjere što je Bog pustio da uđe u nju. Slično kao svoje tjelesne muke prihvatila je i izdržala i unutarnje borbe, žrtvujući ih Bogu za bezvjernike svoga doba. Pritom se prisjećamo tmine koju je Isus iskusio pri svom umiranju na križu, ali ju je naposljetku pobijedio pouzdanjem i potpunom predanošću svome Ocu.

Ljubav prema Božjem svijetu

Ni u koje doba nisu se tehnika i životne prilike mijenjali toliko brzo i temeljito kao u naše doba. Bilo je napretka u istraživanju svemira, u medicini, u masovnim medijima kao što su tisak, radio i televizija, zahvaljujući između ostaloga kompjutorima... Ljudi su se zbog toga uzoholili, jer su uvjereni da mogu načiniti gotovo sve. Dospjeli smo toliko daleko da svoju vlastitu zemlju uništavamo atomskim bombama i trujemo osnove svoga života, kao što su

voda zemlja i zrak. Mnogi su ljudi nažalost odvojili svijet od njegova Stvaratelja, ne mareći više za Njega, iako svi stvorovi u svojoj ljepoti i veličini upućuju na njega.

Terezija je živjela početkom tehničke ere i zbog toga nam ne može dati ekološke savjete. Ali od djetinjstva je voljela prirodu: cvijeće i životinje, livade i šume, rijeke i mora. Možda je tu usku povezanost s prirodom primila u sebe s majčinim mlijekom, budući da je prvu godinu svoga života provela kod dojkinje na selu, nakon što je njezina majka nije više mogla dojiti. Ona nas može iznova učiti ljubavi prema svijetu što ga je Bog stvorio i zaustaviti ljude, kako ne bi nerazborito uništavali svijet.

Pri postupku proglašenja Terezije blaženom ispričala je sestra Agneza sljedeći doživljaj: Kada je Terezija već ležala u krevetu teško bolesna, premjestile su joj sestre krevet tako da može gledati van kroz otvoren prozor. Tada su vidjele kako ptice u vrtu kljucaju jagode. Medicinska je sestra predložila da se iznad jagoda razapne mreža. "Pusti ih, poslije moje smrti dobivat ćete mnogo jagoda i drugoga voća!" tako je i bilo: Ubrzo poslije njezine smrti donio je netko veliku košaru sa svježim voćem i jagodama. To se ponavljalo svake jeseni.

Pokojni francuski kardinal Suhard iz Pariza nazvao ju je Franjom dvadesetog stoljeća. Oni su nalik jedno na drugo po svojoj ljubavi prema prirodi, prema siromaštvu, prema Crkvi, prema malim stvarima svagdašnjice, a prije svega po svojoj ljubavi prema Bogu.

U srcu Crkve

U naše doba Crkva već odavno nema vodeću ulogu kao u prijašnjim stoljećima; ona je tek skupina ili glas među ostalima; mi pripadamo pluralističkom društvu, Crkva smije reći svoje mišljenje kao i druge skupine i kritizira se isto kao one, na primjer stranke, sindikat, masovni mediji, industrija, sportski savezi... I unutar Crkve postoje različite funkcije.

Terezija je kao karmelićanka tražila svoje mjesto u Crkvi. Tako u svojoj autobiografiji piše: Razmatrajući mistično tijelo Crkve nisam sebe prepoznala ni u jednom članku od onih koje je opisao sveti Pavao, ili bolje rečeno, željela sam prepoznati sebe u svima... Ljubav mi je dala ključ moga unutarnjeg poziva. Shvatila sam da ako Crkva ima tijelo koje se sastoji od različitih članaka, tada joj ne manjka ni ono najpotrebnije, ono najplemenitije; shvatila sam da Crkva ima srce i da to srce plamti od ljubavi. Spoznala sam da samo ljubav aktivira crkvene članke i kada bi se ugasila ljubav, tada misionari ne bi više navješćivali Evanđelje, mučenici ne bi željeli prolijevati svoju krv. Shvatila sam da ljubav u sebi uključuje sve pozive, da je ljubav sve, da ona obuhvaća sva vremena i mjesta. Jednom riječju, da je ona vječna! Tada sam uskliknula u prekomjerenoj radosti: O Isuse, ljubavi moja, napokon sam našla svoj poziv, moj poziv je ljubav! Da, našla sam svoje mjesto u Crkvi, a to mjesto, o moj Bože, ti si mi poklonio. U srcu Crkve, svoje Majke, biti ću ja

ljubav, tako ću biti sve!" (Autobiografija). Ona tu naziva Crkvu majkom, jer njoj zahvaljuje vjeru i božanski život.

Majka se voli i ako je opterećena nedostacima i slabostima. Ona ne bi smjela zauzimati rubno mjesto u ljudskom srcu. Svaki je kršćanin članak u Kristovoj ljubavi i ima zadatak za Kraljevstvo Božje što ga samo on može ispuniti. Ljubav prema majci Crkvi mogla bi sve kršćane potaknuti na suradnju pri njihovu poslanju.

Terezijina žarka želja da djeluje za Isusa i Crkvu probudila je u njoj beskrajne želje i nade. Tako ona u pismu svojoj sestri Mariji od Srca Isusova piše: "Biti tvoja nevjesta, o Isuse, biti karmelićanka, mojim sjedinjenjem s tobom biti majka dušama, to bi mi trebalo biti dovoljno... A ipak nije tako. Da, te su tri povlastice svakako moj poziv, karmelićanka, nevjesta i majka, ali u sebi osjećam i druge pozive, osjećam poziv da budem ratnik, svećenik, misionar, crkveni učitelj, mučenik; ukratko, osjećam potrebu, želju da za tebe, Isuse, činim sva moguća junačka djela..." Takve joj je želje dala ljubav prema Isusu. Ljubav mora biti poticaj svim djelatnostima u Crkvi, kako se one ne bi napustile pri prvim teškoćama.

Terezija kao redovnica nije bila svećenik, ali je željela kao djelić Kristova tijela biti aktivna i najradije preuzeti zadatke svih ostalih članaka. Tako je ona već prije više od sto godina željela ono što je smatrao potrebnim *Drugi Vatikanski Koncil* pozivajući sve laike da surađuju pri poslanju Crkve.

Terezija je bila žena u Crkvi i kao takva imala veći utjecaj nego da je težila za službom u Crkvi. U

ranijoj su crkvenoj povijesti imale velike žene poput Katarine Sienske, Elizabete Thürinške i Tereze Avilske golemo značenje za kršćanstvo. U naše doba imala je takvu ulogu Majka Terezija iz Kalkute. Ako žene razvijaju u Crkvi svoje osobite sposobnosti, one joj više koriste nego ako se bore za svećeničku službu.

Molitva za svećenike

Mnogi kršćani imaju danas teškoće sa službenom Crkvom, ali najčešće žele ostati u Crkvi i očuvati svoju vjeru u Isusa Krista. I Terezija je doživjela razočaranja s Crkvom, na primjer kada joj bio uskraćen nastup u samostan u dobi od petnaest godina, te se morala za to boriti. Bila je razočarana kada joj je papa Leon XIII. nije svojom moći otvorio vrata karmelićanskog samostana. Bila je razočarana nekim od sedamdeset pet svećenika koji su putovali s njom hodočasničkim vlakom u Rim. Nije međutim izgovorila nijednu ružnu riječ o njima, već je molila za njih. Bog je iskušavao njezinu vjeru u Crkvu i dao da u njoj zahvaljujući tome nastanu dublje spoznaje. Ona piše: "Budući da u svom prijašnjem životu nisam nikada uspostavila bliži kontakt sa svećenicima, nisam mogla razumijeti glavnu svrhu karmelićanskog samostana. Moliti za grešnike, to me oduševljavalo, ali moliti za svećenike, o kojima sam mislila da su čišći od kristala, to mi se činilo čudnovatim. Ah, u Italiji sam shvatila svoj poziv. Tako korisna spoznaja bila je vrijedna dalekog puta. Tijekom mjesec dana živjela sam skupa s mnogo

dobrih svećenika i vidjela da su oni zapravo slabi i nesavršeni ljudi. Ako svećenici gotovo svetog držanja, kakve Isus naziva solju zemlje, pokazuju svojim vladanjem da im je prijeko potrebna molitva zagovora, što se tada treba reći o onima s manje vrlina i neprijaznijima? Nije li Isus rekao i ovo: "Ali ako sol obljutavi, čime će se onda osoliti? "Kako je lijep poziv koji ima za cilj čuvati sol namijenjenu dušama! To je poziv karmelićana, jer jedini je cilj naših molitava i naše žrtve, biti apostoli apostolâ, moliti za njih, dok oni svojom riječju, a prije svega svojim primjerom pridobivaju duše za evanđelje... (Autobiografija). Kada su je pitali zašto je stupila u samostan, odgovorila je: "Da bih spašavala duše i molila za svećenike." Ona je dakle željela biti osobito svećenicima dobra sestra i pomagačica.

Svoje je visoko štovanje prema svećenstvu katoličke Crkve iskazala u sljedećim rečenicama: "Osjećam u sebi poziv da budem svećenik; s kakvom bih te ljubavlju nosila, o Isuse, na svojim rukama, kada bi na moju riječ silazio s neba... S kakvom bih te ljubavlju davala dušama. Ali koliko god bih željela biti svećenik, divim se poniznosti svetoga franje Asiškog i osjećam u sebi poziv da ga nasljedujem," (Autobiografija). Te se lijepe rečenice ne smiju zlorabiti za žensko svećenstvo; jer Terezija nikada ne govori o svojoj želji da bude svećenica. Takva bi joj misao bila posve strana. Ona vidi u svećeniku zastupnika Isusa Krista, štoviše "njegovo drugo Ja". Ta personalna unija postaje osobito jasnom u euharistiji, u riječima pri pashalnoj večeri. Da

bi pozvani mogli udovoljiti svome poslanju i časti potreban im je zagovor i žrtva religioznog naroda.

Apostol, ne aktivizam

Naše se aktivnosti u Crkvi ne smiju izroditi u aktivizam koji je orijentiran samo na vanjsku djelatnost i od toga očekuje spas svijeta. Terezija uvijek iznova naglašava važnost molitve i meditacije za naše vladanje i djelovanje. Ona iznosi kao obrazloženje za to priču o Marti i Mariji u Evanđelju koju svi poznajemo. Martu je Isus korio ne zato što je bila toliko radina, već zato što je pogrešno stavljala naglasak. Trebala je najprije slušati Isusovu riječ. Poput Marije, a zatim početi svoj posao. Tereziji je uvijek najvažnije da se vežemo uz Isusa i od njega sve očekujemo, prije nego što počnemo s nekom aktivnošću. Postupamo li tako, tada je Isus uistinu Gospodin koji sve može i u koga se posve pouzdajemo. Božanska aktivnost treba biti na prvome mjestu. To je važno za svećenike, kako ne bi postali funkcionarima ili menadžerima; to vrijedi i za suradnike laike. Prva obnova Crkve ne dolazi iz promjene vanjskih struktura, već obnovom vjere i ljubavi. Terezija nas u vezi s tim podsjeća na priču o bogatom ulovu ribe: Kada su Isusovi učenici cijelu noć lovili ribu, a da ništa nisu ulovili, na Isusovu su riječ još jednom bacili mrežu i imali bogat ulov. Tu je Isus dao nezaboravnu lekciju svojim tadašnjim učenicima i svojim učenicima za sva vremena. Slično izražava Isus i u paraboli o trsu: "Tko ostane

u meni i ja u njemu, bogat će plod donijeti! Bez mene ništa ne možete!"

Da za misiju

U davdesetom stoljeću primiču se ljudi zemlje sve bliže jedan drugome. U jednom se danu može proputovati čitav svijet; pomoću satelitske televizije možemo pratiti događaje i sportska natjecanja iz čitavoga svijeta. I svjetske se religije sve više i sve češće sreću; muslimani su u našuj zemlji i grade džamije. Mi upoznajemo religije Dalekog istoka i mnoge naše ljude privlači njihovo misaono blago, na primjer budizma, joge, učenja o ponovnom rađanju, najčešće razvodnjeno u takozvanoj ezoterici. Tako neki kršćani dolaze do uvjerenja da bismo trebali napustiti kršćansko poslanje i radije se brinuti za to da od pristaša hinduizma postanu bolji pristaše hinduizma, a od muslimana bolji muslimani. Ljudi koji tako misle, pitaju se zašto bismo ih trebali obratiti da postanu kršćanima? Ta u nebo će doći i ako žive po svojoj religiji. Svaka je vjera jednako vrijedna.

Drugi Vatikanski Koncil naglasio je međutim da svaki kršćanin snosi suodgovornost za širenje kršćanske vjere, svaki na svome mjestu i na svoj način. Terezija je već prije više od sto godina imala srce koje je voljelo čitav svijet, tako je bila prava katolička žena, to znači sveobuhvatna. Sama je željela otići u misiju u Hanoi u Vijetnamu, ali ju je u tome spriječila njezina bolest. S dvjema je mladim misionarkama njegovala povezanost u molitvi i živu

korespodenciju. U vezi s osnivanjem misije, tu joj nije na prvome mjestu bilo spašavanje duša, već to da Božja ljubav bude posvuda poznata. Ako je naime Bog iz ljubavi prema ljudima sâm postao čovjekom i za njih dao svoj život, moramo o tome dalje kazivati. Bog koji voli, za mnoge je još poganske ljude oslobođenje i radosna vijest; previše ih još živi u strahu od zlih duhova i ne znaju ništa o dobrostivom Ocu na nebu. Oni još ne znaju ništa o svom pozivu da budu djeca toga Boga i sudjeluju u životu trojstvenoga Boga.

Tereziji je zatim stalo do toga da Boga voli što više ljudi; jer Bog je ljubav i očekuje od nas uzvrat ljubavi. Tako je ona kratko pred svoju smrt rekla: "Osjećam da počinje moje poslanje kada ću ljude učiti da vole Boga onako kao što sam ga ja voljela i pokazati im svoj Mali put, put dječje nevinosti, ljubavi i pouzdanja."

Neki je misionar pričao u Africi o Božjoj ljubavi. Tada ga je stari Afrikanac prijekorno upitao: "Zašto dolazite k nama tek danas, a niste to učinili već u prijašnjim stoljećima?" Misija je i danas važan zadatak. Svijetli je trenutak da u većini zemalja Trećega svijeta već djeluje mnogo domaćih svećenika, redovnika, biskupa i laika. U prvo doba Crkve bili su svi kršćani misionari: trgovci, vojnici, putnici. Rimski su vojnici donijeli kršćansku vjeru u Njemačku, na primjer u Augsburg, Köln i Trier. U kasnom Srednjem vijeku sve do Novoga doba bili su redovi ti koji su slali misionare u daleke zemlje, često u vezi s otkrićem i osvajanjem tih zemalja.

Zaštitnica svih misionara

Papa Pijo XI. imenovao je Tereziju 1927. godine, zbog njezina misionarskog stava, zaštitnicom svih misionara. Misionari iz čitavog svijeta molili su ga za to, jer su jasno osjetili njezin zagovor i njezinu blizinu.U papinoj sredini nije tada bilo razumijevanja za to da karmelićanka, koja nije nikada otišla nekamo izvan svoga samostana, bude proglašena zaštitnicom misionara. Ali papa je to ipak učinio i time nagovijestio da i mi svojom molitvom i žrtvom možemo biti misionari. Ona koja nije ni koraka izašla iz svoga samostana, djelovala je molitvom i žrtvom na čitavoj zemlji, te time i nama dala primjer. Kada je već bila teško bolesna, rekla joj je medicinska sestra: "Sestro Terezija, pođite malo prošetati samostanskim vrtom; svježi će vam zrak dobro prijati." Terezija se vukla gore dolje poslušavši susestru. Tada je srela svoju vlastitu sestru koja joj je rekla: "Ali sestro Terezija, u vašem biste stanju trebali ležati u postelji i štedjeti snagu !" Terezija je odgovorila: "Znate li za koga hodam? Svoje boli žrtvujem za nekog misionara bilo gdje u svijetu, kako bi i umoran mogao nastaviti svoj apostolski put."

Sljedeće riječi još pojašnjavaju Terezijin stav: "Željela bih žurno prolaziti svijetom, navješćivati tvoje ime i tvoj slave vrijedan križ posaditi u poganskim zemljama; željela bih navješćivati Evanđelje na svih pet kontinenata istodobno, sve do najudaljenijih otoka..." (Autobiografija).

Misionaru ocu Belliéru koji je djelovao u Africi, napisala je: "Obećajem vam da ću na nebu ostati

vaša mala sestra. Moja smrt neće raskinuti našu povezanost, već će je učiniti još dubljom; tada neće više biti klauzure ni rešetaka, tako da će moja duša moći s vama letjeti u najudaljenije misionarske krajeve." Jedan drugi misionar, pater Adolphe Roulland, doživio je u Tonkinu u Kini mnogo teškoća i zamolio Tereziju da mu pomogne molitvom. Ona mu je napisala: "udaljenost neće nikada moći rastaviti naše duše, smrt će učiniti još čvršćom našu povezanost. Budem li uskoro došla na nebo, zamolit ću Isusa za dopuštenje da vas posjećujem u Kini i tako ćemo zajedno nastaviti naš apostolat.

Pedesetih je godina u Francuskoj izašla knjiga s naslovom: "France – Pays des Missions" (*Francuska – misionarska zemlja).* U njoj se izvješćivalo kako su narodne mase, a osobito radnici, otuđeni od Crkve i kršćanske religije i da je potrebna novo misionarenje u vlastitoj zemlji. Pariški kardinal Suhard stavio je to misionarenje Francuske 1941. godine pod zaštitu svete Terezije. Nova evangelizacija nije međutim potrebna samo Francuskoj, već i drugim europskim zemljama. Papa nam neumorno govori o tome i poziva nas da krenemo u tom pravcu. Sveta Terezija može nam dati važan prilog tome.

Zdravo štovanje Marije

U naše doba postojalo je i postoji veoma duboko i iskreno štovanje Marije, kao i ono veoma odmjereno i hladno. Mnogi svećenici vjeruju u smislu ekumenskih nastojanja, da o Mariji moraju šutjeti, dok na drugoj strani, u evangelističkih kršćana, sve više

raste razumijevanje za Mariju. Bîti naše kršćanske vjere pripada zdravo štovanje Marije koje počiva na Bibliji i učenju Crkve, jer Mariju ne možemo u svojim mislima odvajati od Kristova otkupiteljskog djela.

Terezija iz Lisieuxa primjer je duboke i zdrave pobožnosti prema Mariji. Mnogi je nazivaju najvećom Marijinom štovateljicom našega doba. Ona nam svojim životom i svojim riječima pomaže da Mariju još bolje razumijemo i još više volimo. To mogu pokazati neki citati. U svom pismu od 30. svibnja 1889. napisala je svojoj sestrični Mariji Guérin koja se razboljela: "Nadam se da će blažena Djevica Marija izliječiti moju sestričnu posljednji dan posvećenog joj mjeseca. Ali za to se mora moliti... Ja se toliko mogu uzdati u nju. Ne boj se da bi Majku Božju mogla previše voljeti. Nikada je nećeš dovoljno voljeti, a Isus se tome raduje, jer mu je ona majka. Ona izvješćuje u svojoj autobiografiji: "Muče li me brige ili dođem u nepriliku, odmah se obratim Mariji; a ona se uvijek, poput najnježnije majke, zauzme za moje probleme. Koliko se često dogodilo da sam je zazvala dok sam govorila novakinjama i osjetila blagodat njezine majčinske zaštite..." (Autobiografija). U bolesničkoj je postelji izgovorila sljedeće riječi: "Kako bih rado bila svećenik, pa da mogu propovijedati o blaženoj Djevici... O Mariji se ne bi trebale govoriti neke nevjerojatne stvari, već bi se trebao predočiti njezin stvarni život, kao što to čini Evanđelje. Lako se može otkriti da je njezin život u Nazaretu tekao obično... Trebalo bi se pokazati da se ona može nasljedovati;

trebalo bi se reći da je ona kao i mi živjela iz vjere... Ona je kraljica neba i zemlje, ali više majka nego kraljica" (Posljednji razgovori).

Tim je riječima željela reći da kraljica vodi drukčiji život nego obični građani neke zemlje. Marija je međutim poput majke koja sa svojom djecom živi, smije se i plače. Ona ima razumijevanja za naše probleme i živjela je iz vjere kao i mi. Morala je podnositi nevolje i patnje kao i mi i uzdala se u Boga kao mi; ona nam je u svojoj ljubavi prema Bogu i prema bližnjemu uzor koji nikad nećemo doseći. I uza sve svoje vrline ipak je ostala ponizna "službenica Gospodnja", jer nije zaboravila da je sve primila po milosti Božjoj.

Tereziju su roditelji već kao malo dijete upućivali da voli i poštuje Mariju; kao desetogodišnjakinju izliječio ju je "Marijin osmijeh" od neizlječive bolesti, a popodne onoga dana kad je primila prvu pričest, posve je sebe posvetila Mariji, stavila joj se na raspolaganje; u samostanu je stavila sebe pod osobitu Marijinu zaštitu i željela joj biti sve sličnijom. U svojoj je teškoj bolesti gledala u Mariju, kipić ispred svoga kreveta i primila mnogo utjehe. Njezina posljednja pjesma i posljednje riječi izražavaju još jednom djetinju ljubav i štovanje prema Majci Božjoj.

Kada je Terezija bila imenovana crkvenom naučiteljicom, tada je Crkva potvrdila i njezino štovanje Marije i preporučila nasljedovanje. Tako je papa

Ivan Pavao II. rekao pri Angelesu 19. listopada 1997.: "Povezanost svete Terezije od Djeteta Isusa s Marijom bila je duboka već od dana njezina djetinjstva. Nezaboravnom doživljaju Marijina osmjeha što ga je ugledala na licu kipa postavljenog u njezinoj sobi pripisivala je svoje čudesno izlječenje u dobi od deset godina. Nasmješena Majka Božja nalazila se i ispred njezina kreveta u bolesničkoj sobi, gdje je svetica pokošena bolešću zaključila svoj kratki život na zemlji. Duh djetinjskog pouzdanja koji je ispunjavao čitav život male Terezije, danas nam se svima predstavlja kao uzor vrijedan nasljedovanja. Neka nam sveta Terezija od Djeteta Isusa pomogne, kako bismo Djevicu, Majku i Kraljicu svih svetaca što više voljeli i nasljedovali" (Osservatore Romano, 24. listopada 1997.).

Moja je molitva sva moja snaga

Nevolja je našega doba da mnogi kršćani ne mogu više moliti. I obiteljska je molitva u opadanju, ne samo krivnjom pretjeranog gledanja televizije. Nekim je ljudima jednostavno predobro, drugi često ne uzmu sebi vremena za molitvu. Drugi su opet razočarani zato što Bog nije uslišio njihovu molitvu.

Terezija je krasnan primjer moljenja koje može ljude dovesti k Bogu i probuditi u njima radost za molitvu. Ona se kao prvo veoma uzdala u svoju vlastitu molitvu: "Molitva i žrtva sva su moja snaga"! Ili: "Kako je golema moć molitve! Mogla bi se usporediti s kraljicom koja ima slobodan pristup

kralju i može postići sve za što moli." Terezija je spoznala da molitvom može učiniti više nego aktivnostima u svijetu; zbog toga je već rano stupila u mirni, tihi samostan. To su "elektrane" u Crkvi iz kojih istječe duhovna energija.

Terezija nas osobito želi poučiti jednostavnoj molitvi koja dolazi iz srca. Čujmo je s lijepim riječima koje su otiskane i u Katekizmu katoličke Crkve: "Za mene je molitva polet srca, obični pogled u nebo, vrisak zahvalnosti usred kušnje, kao i usred radosti; ukratko, to je nešto veliko, nadnaravno, što mi širi dušu i vezuje me s Isusom." Ona se mogla u svakoj životnoj situaciji uzvinuti k Bogu, kako u vremena nevolje, tako i u trenucima radosti. Terezija nas uči moliti kao što dijete razgovara sa svojim ocem ili svojom majkom. Osim takve slobodne molitve poznavala je ona od svoga djetinjstva i blago naučenih molitava, a voljela je i zajedničku molitvu sa svojim sestrama u koru, jer je tu Krist bio u njihovu središtu. "Ako dvojica od vas na zemlji jednodušno zamole što mu drago, dat će im Otac moj nebeski. Jer gdje su dvojica ili trojica sabrana radi mene, tu sam ja među njima" (Mt 18,19).

Moliti znači za Tereziju "voljeti". Upavo onda kada nam je teško moliti, trebali bismo od toga načiniti ljubavni razgovor. Tada će nam biti lakše.

Pri rastresenosti u molitvi daje nam ona sljedeći savjet: "I ja sam često rastresena, ali čim to opazim, molim za ljude koji zaokupljaju moj duh. Tako im moja rastresenost postaje blagoslovom." Tu vidimo koliko je mudro Trerezija uvijek mislila.

Događaji i kretanja današnjega doba, kao ni naša vlastita slabost nisu razlog za rezignaciju. Budemo li slušali riječ Božju i vezali se uz Krista, uvijek ćemo moći dati pravi odgovor. U novoj crkvenoj učiteljici Trereziji iz Lisieuxa daje nam Bog "uzor i putokaz kroz naše doba" (papa Ivan Pavao II.).

Od same svete Terezije

Temeljno djelo o životnoj povijesti i duhovnosti svete Terezije može se dobiti pod naslovom THERESE VOM KINDE JESUS: *Selbstbiographische Schriften*, 13. izdanje 1996. (Kratki naslov = **Selbstbiographie**). Prvo izdanje njezina rukopisa zvalo se *Povijest jedne duše* (Geschichte einer Seele). Pod tim je naslovom postala mala Terezija poznata u čitavom svijetu.

Veoma dobar uvid u život i duhovnost svete Terezije pružaju njezina pisma od kojih je dostupno njih 266 pod naslovom: THERESE MARTIN: *Briefe*, 3. izdanje 1983. (Kratki naslov = **Briefe**).

Povodom svetkovanja, želja susestara ili osobitih duhovnih doživljaja nastale su pjesme. Izdanja sabranih djela nudi isusovački pater i dugogodišnji ravnatelj Theresienwerka MAXIMILIAN BREIG: *Godichte der hl. Theresia von Lisieux*, Drugo izdanje 1997. (Kratki naslov = **Gedichte**).

Radi boljeg razumijevanja pjesničkih djela svete Terezije napisao je erfurtski profesor pastoralne teologije malu knjižicu: ANDREAS WOLLBOLD: *Ich besinge was ich glauben will. Die Gedichte der hl. Theresia von Lisieux*, 1995. Tu je sadržano više novih prijevoda, od kojih je tri prenijeto u ovu knjigu (Kratki naslov = **Ich besinge**).

Kako Terezija nije više mogla pisati, bilježile su njezine sestre uz bolesničku postelju njezine izjave u obliku dnevnika. One su objavljene pod naslovom: THERESE MARTIN: *Ich gehe ins Leben ein-Letzte Gespraäche der hl. Therese von Lisieux,* 5. Izdanje 1988. (Kratki naslov = **Letzte Gespräche**).

Aus dem Nachlass der Heiligen, tako glasi i podnaslov, potječe knjižica THERESE VON LISIEUX: *Schriften und Aufzeichnungen,* 1996. Te po prvi put na njemačkom objavljene tekstove iz njezina djtinjstva, mladosti i samostanskog vremena preveo je Harald Beck, a uvodni tekst i komentar napisao Andreas Wollbold.

Suvremenici o Tereziji

Povodom proglašenja Terezije blaženom i svetom, bili su njezini još živući suvremenici zamoljeni za izjavu. Spisi procesa u slučaju Terezije koji su iz toga nastali izdao je Theresienwerk na njemačkom jeziku u dva sveska: *Prozesse der Seligsprechung und Heiligsprechung der hl. Theresia von Kinde Jesu und vom heiligen Antlitz,* 1993. (Kratki naslov = **Prozesse**).

Knjige o svetoj Tereziji

Profesoru teologije koji je dogmatski obnovio i sistematizirao pobožno učenje svete Terezije, napi-

sala je njezina sestra Paulina sljedeću posvetu: "Našem toliko voljenom 'doktoru Theresianissimusu'...". Njegova djela na tu temu mogu se naći još samo u knjižnicama i antikvarijatima. Ona su međutim duhovna podloga ove knjige što je pred vama: ANDRÉ COMBES: *Einführung in das Geistesleben der hl. Theresia von Kinde Jesus,* 1951.
ANDRÉ COMBES: *Die Heilandsliebe der hl. Theresia von Lisieux* (Švicarska) 1951.
ANDRÉ COMBES: *Die Heilige des Atomzeitalters,* 1957.

Jedan od najglasovitijih teologa dvadesetog stoljeća s njemačkog govornog područja svakako je Švicarac HANS URS VON BALTHASAR. On je pod naslovom *Schwestern im Geist. Therese von Lisieux und Elisabeth von Dijon,* 4. izdanje 1990. (prvo izdanje pod naslovom *Therese von Lisieux. Geschihte einer* Sendung, 1958.) objelodanio uvrštenje svetice u spasenjsku povijest.

IDA FRIEDERIKE GÖRRES zaslužna je što je svetu Tereziju poslije Drugog svjetskog rata iznova na njemačkom govornom području vratila u svijest ljudi. Njezina je knjiga *Das verborgene Antlitz* bila ponovno izdana pod naslovom: *Therese von Lisieux. Ein Lebensbild,* 1998.

Iz njezina vlastitog reda trebao bi se ponajprije spomenuti pomoćni biskup Lisieuxa i Bayeuxa, GUY GAUCHER, jedan od najboljih Terezijinih poznavatelja. Theresienwerk je dao prevesti njegove

knjige: *Chronik eines Lebens*, 1987. i *Leidensweg der hl. Therese von Lisieux*, 3. izdanje 1993.

Karmelićanka iz Tübingena, Teresia a Matre Dei, poznata pod građanskim imenom WALTRAUD HERBSTRITH, tumačila je život svete Terezije u više knjiga: *Therese von Lisieux: Geschichte eines angefochtenen Lebens*, 1994.
Aunfechtung und Solidarität, 1979.

Isto tako iz karmelićanskog reda dolazi THEOPHAN BEIERLE, prior u Regensburgu. On je osim egzercicijske djelatnosti napisao i više djela o Tereziji: *Ein Weg für alle-Therese von Lisieux*, 4. Izdanje 1998.
Lieben ist meine Berufung. Der "kleine Weg" der Therese von Lisieux, 2. izdanje 1998.

Terezija promatrana znanstveno

Jedan od najznačajnijih francuskih pisaca duhovne literature, teolog i psihoanalitičar JEAN-FRANCOIS SIX, napisao je sedamdesetih godina portret svetice: *Theresia von Lisieux. Ihr Leben, wie es wirklich war*, 4. izdanje 1978.

Terezijino iskustvo o Bogu kao novi put do vjere analizira ANDREAS WOLLBOLD u svojoj knjizi: *Therese von lisieux. Eine mystagogische Deutung ihrer Biographie*, 1994.

Praktično-pastoralni karakter djela svete Terezije razradio je ANDREAS WOLLBOLD u knjizi: *Im Rhythmus der Liebe. Geistlich leben mit Therese von Lisieux – Lehrerin der Kirche,* 1998.

Sveta Terezija za mlade

Religijska pedagoginja iz Linza, INGEBORG OBEREDER napisala je knjigu za djecu pod naslovom: *Therese – eine Freundin für immer,* (Austrija) 1982.

Ein Jugendbuch nicht nur für junge Leute, tako glasi podnaslov, potječe iz pera referentice zajednice u Ausburgu MONIKE – MARIJE STÖCKER: *Das Abenteuer einer grossen Liebe,* 1998.

Terezija u slici

Standardno djelo o Tereziji sa svim fotografijama sve-tice: *Theresia und Lisieux,* 1994.

Preporučiva knjiga sa slikama velkoga formata koja daje dobar pregled života i djela svetice izdana je u Francuskoj 1995. pod naslovom: Die heilige Theresia von Lisieux. Von Lisieux zu den äussersten Enden der Welt.

Theresienwerk

Daljnja literatura, te informacije o terminima za duhovne vježbe ili molitvene sate, sjednice i hodočašća mogu se dobiti na sljedećoj adresi:

Theresienwerk e.V.
Sterngasse 3
86150 Augsburg
Tel. 0821/513931
Fax. 0821/513990

S A D R Ž A J

Predgovor 5

Kratki život 8
Njezino obraćanje 10
Borba oko stupanja u karmelićanski samostan 11
Štovana kao svetica 14

Najmlađa crkvena naučiteljica 17
Znanstvenica ljubavi 17

Vjera ima mnogo lica 20
Postati svetom 21
Vjera u crkvu 23

Nada i pouzdanje bez granica 26
"Napuni moju malu ruku" 27
"On poznaje našu slabost" 29

Snažna poput junaka 32
Moja oružija 33
"One jasne noći..." 35
"Najsvetijeg lica" 37
Plačući se smiješiti 39

Poniznost do krajnosti 42
Duhovna čistoća 43
Sretna zbog kritike 45

Iskusiti Božju ljubav 49
Poljubac ljubavi 51

Voljeti u patnji 54
Patnju ljubazno primati 56
"Iz pobjede u pobjedu" 59

Spašavati ljude 61
Prolijevati krv po dušama 62

Voljeti Isusa iznad svega 66
Isusova igračka 68
Ne da bi primila slatku utjehu 71

Zaboravljena od Isusa? 74
Više trnja nego ruža 76
Terezijansko rješenje 78

Živjeti od ljubavi 82
Zrno pijeska teži svetost 84
Vivre d'amour 87
"Živjeti od ljubavi..." 90

Darovati sebe Bogu 97
Od pravednosti do ljubavi 99
Ljubav za ljubav 101
Zavjetna molitva svete Terezije 103

Voljeti kao što je volio Isus 106
Nova dubina ljubavi prema bližnjemu 108
Nidada vlastitom snagom 111
Male ljubavne priče 113

Molitva ljubavi 117
"Povuci me za sobom, bježimo!" 120
Svećenički moliti 124

Ogoljela ruža 126
Odvojena od svega 127
Olakšati njegove korake 129
Pjesma o ogoljeloj ruži 132

Ljubav prema Mariji 135
Pod zaštitnim ogrtačem 137
Više majka nego kraljica 139
Zašto te volim, Marijo 140

Umrijeti iz ljubavi 150
Izljev krvi 152
Smrt iz ljubavi 155

Voljeti Boga kao Terezija 157

Duhovita svetica 159

Svetost u svagdašnjici ili *Mali put* 164
Dječja nevinost i poniznost pred
Bogom umjesto oholosti 165
Ljubav umjesto opterećenosti uspjehom 167
Ljudska sloboda i volja Božja 168

Božja samilost u vremenu bez milosti 170
Milosrđe prema ljudima koji su sebe
opteretili krivnjom 172
Ljubav prema bližnjemu u laktaškom

društvu 174
Zaštićenost u Boga 176

Vjera u poganskom svijetu 177
Pitanje o daljnjem životu 179
Dovoljan je sâm Bog 181
Smisao patnje 182
Ljubav prema Božjem svijetu 183

U srcu Crkve 185
Molitva za svećenike 187
Apostol, ne aktivizam 189
Da za misiju 190
Zaštitnica svih misionara 192
Zdravo štovanje Marije 193
Moja je molitva sva moja snaga 196
Od same svete Terezije 199
Suvremenici o Tereziji 200
Knjige o svetoj Tereziji 200
Terezija promatrana znanstveno 202
Sveta Terezija za mlade 203
Terezija u slici 203
Theresienwerk 204

19. listopada 1997. bila je u Rimu imenovana crkvenom naučiteljicom mlada žena koja nije ni jedan jedini semestar studirala teologiju.

Sveta Terezija iz Lisieuxa pristupila je 1888. godine karmelićanskom redu u dobi od petnaest godina, a samo devet godina kasnije umrla nakon teške bolesti.

Anton Schmid prikazuje nakon kratkog životopisa svete Terezije vodeće duhovne linije njezina života. Autor razlaže kakav je ona bila "uzor i putokaz kroz naše doba" (Ivan Pavao II.) i koliko odudara od materijalističnih težnji sadašnjice.

Anton Schmid je ravnatelj Theresienwerka, udruge koja na njemačkom govornom području broji 3.500 članova, i župnik u Augsburgu. Autor je u brojnim publikacijama za Theresienwerk, kao i u predavanjim, te duhovnim vježbama, razlagao duhovnost svete Terezije iz Lisieuxa.

ISBN 978-953-208-382-8